

ΘΕΩΡΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ΚΙΝΗΤΡΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ

Τοῦ κ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ Γ. ΜΑΡΜΑΤΑΚΗ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ τεύχους 1)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

ΔΙΑΦΟΡΑ ΚΙΝΗΤΡΑ

Εἰς τὸ πρῶτον κεφάλαιον ἐγένετο διάκρισις τῶν κινήτρων κατὰ κατηγορίας, βάσει ὠρισμένων κριτηρίων. Διὰ λόγους ἀρχιτεκτονικῆς τῆς ὕλης τὰ πάσης φύσεως κίνητρα κατετάγησαν εἰς φορολογικὰ κίνητρα καὶ εἰς διάφορα ἄλλα κίνητρα. Εἰς τὸ δεῦτερον κεφάλαιον ἐξητάσθησαν τὰ φορολογικὰ κίνητρα. Εἰς τὸ παρὸν κεφάλαιον θὰ ἐξετασθοῦν τὰ λοιπὰ κίνητρα προωθήσεως τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος καὶ ἐπιταχύνσεως τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως. Χωρὶς νὰ εἶναι ἐξαντλητικὴ ἢ ἐπισκόπησις, θὰ ἐξετασθοῦν ἐν προκειμένῳ οἱ δασμοί, ὁ ἔλεγχος τῶν εἰσαγωγῶν, ὁ ἔλεγχος τοῦ συναλλάγματος, ἡ ἐνίσχυσις καὶ ἡ προώθησις τῶν ἐξαγωγῶν, ἡ ἴδρυσις κέντρων πληροφοριῶν καὶ ἐρευνῶν, αἱ ἄμεσοι ἐπιχορηγήσεις, ἡ προστασία τῶν τιμῶν καὶ ἡ ἐνίσχυσις τῆς ἀγορᾶς, οἱ τόκοι καὶ τὰ ἐπιτόκια, τὰ μέτρα πιστωτικῆς πολιτικῆς, τὰ μέτρα περιφερειακῆς ἀναπτύξεως καὶ αἱ βιομηχανικαὶ ζῶναι καὶ τὰ μέτρα προσελκύσεως ξένων κεφαλαίων. Εἶναι προφανές ὅτι τὰ ἀνωτέρω μέτρα, χωρὶς νὰ εἶναι τὰ μόνα τὰ ὁποῖα ὑπάρχουν, καλύπτουν ἕνα εὐρὺ τομέα ἀσκήσεως οἰκονομικῆς πολιτικῆς. Ἡ ἐρευνα τῶν μέτρων αὐτῶν θὰ ἔδει νὰ καλύπτῃ ὅλην σχεδὸν τὴν ἔκτασιν τῆς ἐφηρμοσμένης πολιτικῆς οἰκονομίας καὶ νὰ περιλαμβάνῃ τὴν πρακτικὴν ἐπισκόπησιν, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν θεωρητικὴν μελέτην τῶν συναρτησιακῶν σχέσεων καὶ τῶν παραμετρικῶν ἐξαρτήσεων τῶν ἐνδογενῶν καὶ τῶν ἐξωγενῶν ἐπιδράσεων ὅλων τῶν δυνάμεων, αἱ ὁποῖαι ὑπείσπρχονται εἰς τὸ παίγιον τῶν οἰκονομικῶν σχέσεων κατὰ τὴν βραχυχρόνιον καὶ μακροχρόνιον περίοδον. Ὁ σκοπὸς ὁμως τῆς παρούσης ἐργασίας δὲν εἶναι αὐτός. Δὲν πρόκειται νὰ ἐξετάσωμεν τὴν δασμολογικὴν ἢ τὴν νομισματικὴν ἢ τὴν πιστωτικὴν ἢ τὴν ἐμπορικὴν πολιτικὴν ἐν τῷ συνόλῳ των. Εἰς τὸ παρὸν κεφάλαιον θὰ προσπαθῆσωμεν νὰ ἐπισημάνωμεν τὰ εἰδικὰ μέτρα, διὰ τῶν ὁποίων ἀποσκοπεῖται ἡ κέντρισις τῆς ἐπιχειρηματικῆς δραστηριότητος τῶν ιδιωτῶν, διὰ τὴν ἀνάληψιν τῶν ἐπιχειρηματικῶν δραστηριοτήτων καὶ τὴν

διακλαδικήν και διαχωρικήν κατανομήν τῶν ἐπενδύσεων, εἰς τρόπον ὥστε νὰ ἐπιτευχθοῦν οἱ σκοποὶ τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως.

Διὰ ἕνα ἕκαστον τῶν κινήτρων θὰ ἔδει νὰ γίνωνται παρατηρήσεις ἀναφερόμεναι εἰς τοὺς γενικοὺς καὶ εἰδικούς, ἀμέσους καὶ ἐμμέσους σκοποὺς, οἱ ὅποιοι ἐπιδιώκονται διὰ τοῦ μέτρου τούτου, εἰς τὰ διάφορα εἶδη καὶ τὰς διαφορὰς μορφάς, τὰς ὁποίας ἔλαβε τὸ ἐν λόγῳ μέτρον, εἰς τὰ κριτήρια καὶ τὰς προϋποθέσεις, ὑπὸ τὰς ὁποίας ἐχορηγήθη τοῦτο, εἰς τοὺς ὅρους, οἱ ὅποιοι εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ ἐπιβάλλωνται πρὸς τοὺς εὐεργετούμενους καὶ εἰς τὴν ἀποτελεσματικότητά τῆς ἀσκηθείσης πολιτικῆς διὰ τοῦ ἐν λόγῳ κινήτρου. Ἡ ἀποτελεσματικότης, ἐξ ἄλλου, ἑκάστου κινήτρου θὰ ἔδει νὰ ἐξετάζεται ἀπὸ ὅλας τῆς τὰς πλευρᾶς. Οὕτως, θὰ ἔπρεπε νὰ ἐξετάζωνται οἱ παράγοντες ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἐξαρτᾶται αὕτη, θὰ ἔπρεπε νὰ ἐξετάζεται, ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἐνδεχομένην ζημίαν τῶν ἀρχῶν, αἱ ὁποῖαι ἀσκοῦν τὴν σχετικὴν πολιτικὴν, νὰ ἐξετάζεται μεμονωμένως καὶ ἐν σχέσει πρὸς τὴν πραγματικότητα, νὰ ἐρευνηθῆται διὰ τῆς μεθόδου τῆς οἰκονομικῆς θεωρίας, τῆς στατιστικῆς καὶ τῆς οἰκονομικῆς ἀναλύσεως καὶ νὰ γίνωνται παρατηρήσεις δεοντολογικῆς φύσεως διὰ τὴν ἀκολουθητέαν κατεύθυνσιν, προκειμένου ἢ ἀποτελεσματικότητος τοῦ κινήτρου νὰ εἶναι μεγαλύτερα. Εἰς τὴν πραγματικότητα ὁμως τόσον ἐκτεταμένη ἀνάλυσις τοῦ θέματος δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ εἰς τὰ περιορισμένα πλαίσια τῆς ἀνὰ χεῖρας ἐργασίας. Εἰς τὸ παρὸν κεφάλαιον θὰ ἐξετασθοῦν ἐν περιλήψει τὰ προαναφερθέντα κίνητρα. Εἰς ἑκάστην περίπτωσιν θὰ γίνωνται γενικαὶ εἰσαγωγικαὶ παρατηρήσεις, θὰ παρατίθενται τὰ ληφθέντα μέτρα εἰς τινὰς χώρας καὶ θὰ γίνωνται ὠρισμένοι παρατηρήσεις, ἀναφερόμεναι εἰς τὴν ἀποτελεσματικότητα τούτων. Περιττεύει νὰ τονισθῇ καὶ πάλιν ὅτι ἡ ἐπισκόπησις δὲν ἔχει ἐξαντλητικὸν χαρακτήρα οὔτε ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῆς ἐξέτασεως τῶν ληφθέντων μέτρων διὰ τὴν ἀσκησιν πολιτικῆς κινήτρων, οὔτε ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῶν χωρῶν, αἱ ὁποῖαι ἤσκησαν τὴν σχετικὴν πολιτικὴν, οὔτε ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῆς διεξοδικῆς θεωρητικῆς καὶ ἐμπειρικο - στατιστικῆς διερευνήσεως τοῦ προβλήματος. Μὲ τὰς προϋποθέσεις αὐτὰς ἐξετάζομεν εἰς τὸ παρὸν κεφάλαιον τὰ διάφορα κίνητρα, ἀρχίζοντες ἀπὸ τοὺς δασμούς.

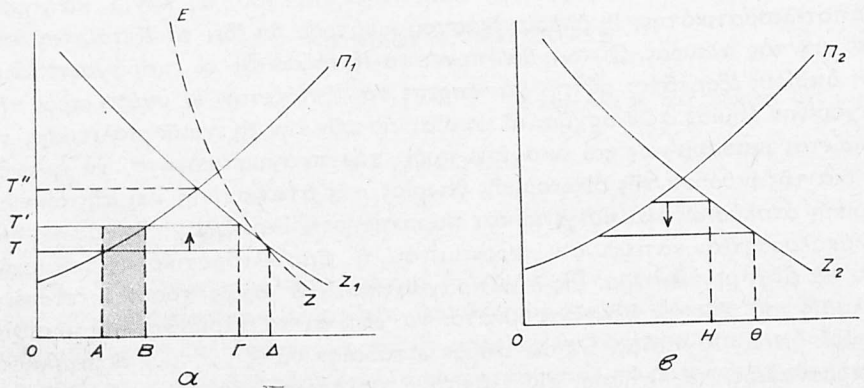
α) Δασμοὶ

Εἶναι γνωστὴ ἡ παλαιὰ μέθοδος προστασίας τῆς ἐγχωρίου παραγωγῆς διὰ τῶν δασμῶν. Τόσον ἡ θεωρία ὅσον καὶ ἡ σχετικὴ πολιτικὴ καὶ πρακτικὴ εἶναι ἀρκετὰ ἐκτεταμένοι, ὥστε περαιτέρω ἀνάλυσις νὰ περιττεύῃ. Ἀκόμη καὶ ἡ παραπομπὴ εἰς τὴν σχετικὴν βιβλιογραφίαν φαίνεται ὡς κοινοτυπία (1).

1) Ὅρα ἐν τούτοις: W. Beveridge, *Tariffs: The case examined*, London 1932. R.E. Baldwin, «The effect of Tariffs on International and Domestic Prices», Q.J.E., February 1960. J. Black, «Arguments for Tariffs», *Oxford Economic Papers*, June, 1959. G.A. Elliot, «Protective Duties, Tributes, and Terms of Trade», *Journal of Political Economy*, December, 1937. G.A. Elliot, «The Relation of Protective Duties to Domestic Production», *Canadian Journal of Economics and Poli-*

Ἡ ἀνάλυσις τῶν ἐπιδράσεων τῶν δασμῶν δύναται νὰ γίνη δι' ἑνὸς συστήματος διακλαδικῶν σχέσεων, ἢ διὰ τῆς ἐπισκοπῆσεως ὠρισμένων ἀποτελεσμάτων, ὅπως εἶναι τὸ προστατευτικὸν ἀποτέλεσμα, ἢ ἐπίδρασις ἐπὶ τῆς ἀναδιανομῆς τοῦ εἰσοδήματος, ἐπὶ τῶν ὄρων ἐμπορίου, ἐπὶ τῆς ἀπασχολήσεως, ἐπὶ τοῦ ἰσοζυγίου τῶν λογαριασμῶν, ἐπὶ τῶν τιμῶν τῶν συντελεστῶν παραγωγῆς, ἐπὶ τῶν τιμῶν τῶν ἐτοίμων προϊόντων, ἐπὶ τῆς κατανομῆς τῶν πόρων καὶ ἐπὶ τῆς ἐπενδυτικῆς δραστηριότητος τῶν ἰδιωτῶν.

Γραφικῶς, ἡ ἐπίδρασις ἐπὶ τῆς ἐγχωρίου παραγωγῆς ἐμφανίζεται εἰς τὸ κατωτέρω διάγραμμα μερικῆς ἰσορροπίας (1).

Διάγραμμα 8

Εἰς τὸ διάγραμμα 8α, ἐὰν ἡ τιμὴ τῶν τελικῶν ἀγαθῶν εἶναι OT , ἡ συνολικὴ ζήτησις ἀνέρχεται εἰς OD , ἐκ τῆς ὁποίας, ποσότης OA ἀντιπροσωπεύει τὴν ἐγχωρίον παραγωγὴν καὶ AD τὰς εἰσαγωγάς. Ἐὰν ὑποθεθῆ ὅτι ἐπιβάλλεται δασμὸς ἴσος πρὸς TT' , καὶ ὅτι ἡ τιμὴ προσφορᾶς τοῦ ἐξωτερικοῦ παραμένει ἀνεπηρέαστος, τότε ἡ συνολικὴ ζήτησις μειοῦται ἀπὸ OD εἰς OG , αἱ δὲ εἰσαγωγαὶ περιορίζονται εἰς $BΓ$. Τὸ τμήμα AB ἀντιπροσωπεύει τὴν αὐξησιν τῆς ἐγχωρίου παραγωγῆς καὶ ἡ σκιασμένη ἐπιφάνεια τὴν ἀξίαν ταύτης. Ἡ αὐξησις ἀποτελεῖ καὶ τὸ προστατευτικὸν κίνητρον τῆς ἐσωτερικῆς ἐπιχειρημα-

tical Science, May 1940. W. M. Gorman, «The Effect of Tariffs on the Level and Terms of Trade», *Journal of Political Economy*, June 1959. W. M. Gorman, «Tariffs, Retaliation, and the Elasticity of Demand for Imports», *Review of Economic Studies*, June 1958. F. D. Graham, «Some Aspects of Protection Further Considered», *Q.J.E.*, February, 1923. H.G. Johnson, «The cost of Protection and the Scientific Tariff», *Journal of Political Economy*, August 1960. H.G. Johnson, «Optimum Tariffs and Retaliation», *Review of Economic Studies*, 1953 - 54. T. Scitovsky, «A Reconsideration of the Theory of Tariffs», *Review of Economic Studies*, 1942. J. Vanek, *International Trade: Theory and Economic Policy*, Illinois 1962, page 275.

1) Ὅρα καὶ C. P. Kindleberger, *International Economics*, Illinois, 1961, Ed. σελ. 213 καὶ J. E. Meade. *A Geometry of International Trade*, London 1962.

τικής δραστηριότητας, διὰ τὴν ἀνάληψιν νέων ἐπενδυτικῶν δραστηριοτήτων ἢ διὰ τὴν ἐπέκτασιν τῶν ὑφισταμένων ἐγκαταστάσεων. Εἶναι προφανές ὅτι ἡ ἐλαστικότης τῆς καμπύλης τῆς ζητήσεως προσδιορίζει καὶ τὴν ἔκτασιν, εἰς τὴν ὁποίαν θὰ περιορισθοῦν αἱ εἰσαγωγαὶ (καμπύλη ΕΖ). Ἐὰν ὁ δασμὸς συντελέσῃ εἰς τὴν αὔξησιν τῆς παραγωγῆς βραχυχρονίως καὶ μακροχρονίως, τότε ἡ ἐπιβολή του εἶναι δικαιολογημένη καὶ τὸ ἐπιχέιρημα τῆς ἀναπτυσσομένης βιομηχανίας εὐρίσκει δικαίωσιν.

Εἰς τὸ διάγραμμα 8β ἀκολουθεῖται ἡ ἀντίθετος διαδικασία. Εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν πρόκειται περὶ μειώσεως τῶν δασμῶν, εἰσαγομένων πρώτων ὑλῶν καὶ κεφαλαιουχικῶν ἀγαθῶν, με ἀποτέλεσμα τὴν αὔξησιν τῶν εἰσαγωγῶν τῶν ἀγαθῶν αὐτῶν καὶ τὴν αὔξησιν τῆς παραγωγῆς ἄλλων ἀγαθῶν, διὰ τὴν παραγωγὴν τῶν ὁποίων εἶναι ἀπαραίτητα. Ἐν προκειμένῳ ὁμως δέον νὰ ἐξετασθῇ ἐὰν ἡ αὔξησις τῶν εἰσαγωγῶν ἐπιδρᾷ ἀνασταλτικῶς ἐπὶ τῆς παραγωγῆς ἀντιστοίχων ἀγαθῶν, ὡς συμβαίνει εἰς τὸ διάγραμμα 8β, καὶ ἐὰν ἡ ἀνασταλτικὴ αὐτὴ ἐπίδρασις συμψηφίζεται μετὰ τὴν προκαλουμένην ἀντιστοίχως διόγκωσιν τῆς παραγωγῆς καταναλωτικῶν ἀγαθῶν. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ὁ χεiriσμός τῶν δασμῶν πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν δέον νὰ γίνεταί μετὰ μεγάλην προσοχήν.

Κατωτέρω παραθέτομεν ὠρισμένα παραδείγματα ἀπὸ τὰς διαφόρους χώρας, ἐκ τῶν ὁποίων ἐμφαίνεται πόσον εὐρέως εἶναι διαδεδομένη ἡ μέθοδος τῶν δασμῶν διὰ τὴν ἀσκήσιν πολιτικῆς κινήτρων καὶ μετὰ τὰς δύο προαναφερθεῖσας μεθόδους. Σημειοῦται πάντως ὅτι εἰς πολλὰς περιπτώσεις οἱ δασμοὶ εἶχον ταμιακὸν χαρακτήρα, παρὰ ταῦτα ἐπέδρασαν προστατευτικῶς ἐπὶ τῆς ἐγχωρίου παραγωγῆς. Σημειοῦται ἀκόμη ὅτι δὲν πρόκειται νὰ παραθέσωμεν τὸ δασμολόγιον τῶν διαφόρων χωρῶν ἀλλὰ ἀπλῶς θὰ δώσωμεν ὠρισμένα παραδείγματα, ἐνδεικτικὰ τῶν κατευθύνσεων τῆς δασμολογικῆς πολιτικῆς, προκειμένου αὐτὴ νὰ χρησιμοποιηθῇ ὡς ὄργανον ἀσκήσεως πολιτικῆς κινήτρων οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως.

Ἡ ἐφαρμογὴ τῶν προστατευτικῶν δασμῶν εἶναι ἀνεπτυγμένη εἰς μεγάλον βαθμὸν εἰς τὰς Ἰνδίας καὶ τὸ Πακιστάν, καίτοι καὶ αἱ Φιλιππῖναι καὶ ἡ Ἡνωμένη Ἀραβικὴ Δημοκρατία τὰ τελευταῖα ἔτη ἐφαρμόζουν εἰς εὐρείαν κλίμακα δασμολογικὴν προστασίαν. Ἀνάλογα μέτρα ἐφηρμόσθησαν εἰς τὴν Ταϊλάνδην, τὴν Κεϋλάνην καὶ τὴν Ἰνδονησίαν. Εἰς τὰς τρεῖς αὐτὰς χώρας οἱ εἰσαγωγεῖς ὑποχρεοῦνται νὰ ἀγοράζουσι ὠρισμένας ποσότητας ἐγχωρίων προϊόντων, διὰ νὰ ἐπιτύχουσι τὴν ἄδειαν εἰσαγωγῆς ὁμοίων προϊόντων ἀπὸ τὸ ἐξωτερικόν¹⁾. Εἰς τὸ Μεξικὸν καὶ τὸ Περού ἐφηρμόσθησαν εἰς εὐρείαν κλίμακα εἰσαγωγικοὶ δασμοὶ με σκοπὸν τὴν προστασίαν τῆς ἐγχωρίου βιομηχανίας. Εἰς τὴν Κολλομβίαν καὶ τὸν Ἰσημερινὸν ἐφηρμόσθησαν ὑψηλοὶ δασμοὶ διὰ νὰ περιορίσουσι τὴν εἰσαγωγὴν ὠρισμένων βιομηχανικῶν προϊόντων. Ἡ Ἀρ-

1) United Nations, World Econ. Survey 1959, σελ. 87 καὶ Gatt, La Politique Commerciale en 1957, Genève 1956, σελ. 1.

γεντινή και ή Βραζιλία κατά τὰ τελευταία ἔτη ἔδωσαν ἰδιαίτεραν βαρύτητα εἰς τὸ μέσον αὐτὸ τῆς προστασίας. Προσφάτως, ή Αὐστρία ἠύξησε τοὺς δασμοὺς εἰσαγομένων τρακτέρ. Τὸ Μεξικὸν ἠύξησε τοὺς δασμοὺς ὠρισμένων ὑφαντουργικῶν προϊόντων καὶ ἔργων πορσελάνης. Ἡ Νορβηγία ἠύξησε τοὺς δασμοὺς ὠρισμένων ὑφαντουργικῶν προϊόντων. Τὸ Περού ἠύξησε τοὺς δασμοὺς τοῦ εἰσαγομένου χάρτου. Ἡ Νοτιο-αφρικανικὴ Ἑνωσις ἠύξησε τοὺς δασμοὺς τῶν εἰδῶν νάυλον. Ἀνάλογα μέτρα ἔλαβον αἱ Ἑνωμένα Ἰσλαμικὰ Πολιτεῖα, ή Ἀγγλία κλπ. (1).

Σημειοῦται ὅτι μὲ τὴν γενικωτέραν τάσιν τῆς δημιουργίας τελωνειακῶν ἐνώσεων, ζωνῶν ἐλευθέρων ἀνταλλαγῶν, μεγάλων οἰκονομικῶν μονάδων, ἢ ἄλλης φύσεως ἐνώσεων, τὰ δασμολογικὰ συστήματα τείνουν νὰ περιορισθοῦν ἢ νὰ ἀλλάξουν μορφήν. Παρὰ ταῦτα ὁμως οἱ δασμοὶ ἐξακολουθοῦν νὰ ἀποτελοῦν ἰσχυρὰ μέσα προστασίας τῆς ἐγχωρίου βιομηχανίας εἰς τὰς περισσοτέρας χώρας τοῦ Κόσμου.

Πολλοὶ χῶροι, ἐξ ἄλλου, προέβησαν εἰς σημαντικὴν μείωσιν τῶν δασμῶν ὠρισμένων εἰδῶν μὲ σκοπὸν τὴν διευκόλυνσιν τῆς βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως. Ἐνδεικτικῶς ἀναφέρεται ὅτι ή Δ. Γερμανία ἤνοιξε ἕνα contingent ἀτελοῦς εἰσαγωγῆς μεταλλευμάτων. Ἡ Ἰνδία ἐμείωσε τοὺς δασμοὺς, οἱ ὅποιοι ἐπληττον τὸ ἀλουμίνιον. Ἡ Ἀγγλία ἀνέστειλε τοὺς δασμοὺς ἐπὶ τῶν ὀξειδίων τοῦ τιτανίου, τῶν παραγῶγων τῆς πλατίνης καὶ ὠρισμένων εἰδῶν νικελίου. Αἱ Ἑνωμένα Ἰσλαμικὰ Πολιτεῖα ἐπέξέτειναν ἐπὶ ἕν ἔτος τὴν ἀναστολὴν τῶν δασμῶν ἐπὶ ὠρισμένων μεταλλευμάτων. Ἡ Γαλλία καὶ Νέα Ζηλανδία ἐμείωσαν τοὺς δασμοὺς, οἱ ὅποιοι ἐπληττον ὠρισμένα προϊόντα σιδηρουργίας. Εἰς πολυαριθμοὺς ἄλλας περιπτώσεις ἐσημειώθη μείωσις τῶν δασμῶν πρώτων ὑλῶν. Οὕτως, ή Ροδεσία καὶ ή Ναῦσαλάνδη ἐμείωσαν τοὺς δασμοὺς ὠρισμένων πρώτων ὑλῶν κλωστοῦφαντουργίας καὶ ή Αὐστρία ἀνέστειλε τὴν εἰσπραξίν δασμῶν διὰ μηχανὰς μὴ παραγομένας εἰς τὸ ἐσωτερικόν. Ἡ Αὐστρία παρέχει μεγάλας μειώσεις δασμῶν πρώτων ὑλῶν καὶ εἰδῶν κεφαλαιουχικοῦ ἐξοπλισμοῦ, προσριζομένων διὰ τὴν ἐσωτερικὴν βιομηχανίαν (2). Δασμολογικὰς μειώσεις ἢ ἀπαλλαγὰς δασμῶν ἐχορήγησαν ὠρισμένα χῶροι δι' ὠρισμένα προϊόντα, τὰ ὅποια προορίζονται δι' εἰδικούς κλάδους τῆς παραγωγῆς (τσιμέντα, σίδηρα οἰκοδομῶν κλπ.). Οὕτως, ή Ἀργεντινὴ ἐμείωσεν ἀπὸ 42% εἰς 18% τοὺς φόρους τῆς τῶν ὑλικῶν τῶν χρησιμοποιουμένων διὰ τὴν παραγωγὴν ὀρυκτῆς πίσσας. Τὸ Γαλλικὸν Καμερόν ἀπαλλάσσει ἀπὸ τοὺς δασμοὺς τὰς μηχανὰς καὶ τὰ ἐξαρτήματα μηχανῶν, τὰ ὅποια χρησιμοποιοῦνται εἰς τὴν βιομηχανοποίησιν τοῦ κακάο καὶ τῆς σοκολάτας.

Τὸ δασμολογικὸν καθεστῶς τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἀρκετὰ γνωστόν,

1) Διὰ τὸ δασμολόγιον ἀρκετῶν εὐρωπαϊκῶν χωρῶν καὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς, ὄρα Cahiers de l' Institut de Science Économique Appliquée, Tarifs douaniers et échanges commerciaux en Europe Occidentale, Septembre 1960.

2) G.A.T.T., La Politique Commerciale en 1957, Genève 1958, σελ. 11-13

ὥστε δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ τὸ ἀναφέρωμεν ἐν προκειμένῳ. Σημειοῦται πάντως ὅτι λειτουργεῖ καὶ κατὰ τοὺς δύο προαναφερθέντας τρόπους, ἤτοι ἀπαγορευτικῶς, δι' εἶδη παραγόμενα εἰς τὸ ἐσωτερικόν, καὶ ἐνισχυτικῶς διὰ πρῶτας ὕλας, μηχανήματα καὶ λοιπὰ εἶδη κεφαλαιουχικοῦ ἐξοπλισμοῦ εἰσαγόμενα ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Τὸ ἐλληνικὸν δασμολόγιον ὑπῆρξεν ἀνέκαθεν ὄπλον διὰ τὴν ἄσκησιν βιομηχανικῆς πολιτικῆς. Ἡ προστασία, τὴν ὁποίαν ἀπολαύει ἀπὸ τῆς συστάσεώς της ἡ Ἑλληνικὴ βιομηχανία ὑπῆρξεν ἰσχυρὸν κίνητρον διὰ τὴν δημιουργίαν της, ἂν ληθῆ ὑπ' ὄψιν ὅτι τὰ εἰσαγόμενα βιομηχανικὰ προϊόντα ἐπιβαρύνονται ἀπὸ 40 - 100% τῆς ἀξίας των.

Θὰ ἠδύνατό της νὰ ἀπαριθμήσῃ καὶ ἄλλας περιπτώσεις ἄλλων κρατῶν καὶ εἰς ἄλλα ἔτη. Τὰ προαναφερθέντα ὅμως παραδείγματα εἶναι ἄρκετὰ καὶ ἀποκαλύπτουν τὸν χαρακτήρα τῶν δασμῶν διὰ τὴν ἄσκησιν πολιτικῆς κινήτρων. Οὗτοι δύναται νὰ χρησιμοποιηθοῦν κατὰ δύο τρόπους: Ἡτοι, πρῶτον, ὡς μέσον προστασίας τῆς ἐγχωρίου παραγωγῆς, διὰ τῆς αὐξήσεως τῶν δασμῶν τῶν εἰδῶν τῶν παραγομένων εἰς τὸ ἐσωτερικόν καὶ δεῦτερον, ὡς μέσον ἐπεκτάσεως τῶν τομέων, τῶν ὁποίων ἐπιδίδεται ἡ ἀνάπτυξις, διὰ τῆς μειώσεως δασμῶν πρῶτων ὕλων καὶ κεφαλαιακοῦ ἐξοπλισμοῦ. Καὶ οἱ δύο τρόποι πάντως ἀποτελοῦν κίνητρα διὰ τὴν ἐγχωρίαν ἐπιχειρηματικὴν δραστηριότητα.

Μὲ τὴν αὐξῆσιν τῶν δασμῶν τῶν προϊόντων, τὰ ὁποῖα παράγονται εἰς τὸ ἐσωτερικόν δὲν δημιουργεῖται καὶ θυσία τοῦ δημοσίου, συνεπεία μειώσεως τῶν εἰσπράξεων. Ἀντιθέτως, προκαλεῖται αὐξῆσις τούτων. Συνεπῶς αἱ παρατηρήσεις, αἱ ὁποῖαι ἔγιναν εἰς τὸ πρῶτον καὶ δεῦτερον κεφάλαιον διὰ τὴν σύγκρισιν τῆς ἀποτελεσματικότητος τοῦ κινήτρου μὲ τὴν προκαλουμένην μείωσιν τῶν ἐσόδων τοῦ δημοσίου δὲν ἰσχύει ἐν προκειμένῳ. Θὰ ἠδύνατο βεβαίως νὰ γίνῃ σύγκρισις τοῦ ἐπιτυγχανομένου ἀποτελέσματος πρὸς τὴν ἐπίδρασιν εἰς τὴν κοινωνικὴν εὐημερίαν (welfare effects). Τὸ πρόβλημα ὅμως ἐκφεύγει ἀπὸ τὰ πλαίσια τῆς παρούσης ἐργασίας (').

Ἡ ἀποτελεσματικότης των ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἐλαστικότητα τῆς προσφορᾶς καὶ τῆς ζήτησεως εἰς τὸ ἐσωτερικόν, ἀπὸ τὸ ἐνδεχόμενον ἐφαρμογῆς ἀντιποίνων εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ἀπὸ τὰς πολλαπλασιαστικὰς καὶ ἐπιταχυντικὰς ἐπιδράσεις εἰς τὴν διεθνή κλίμακα, ἀπὸ τὴν διάθεσιν τῶν ἐπιχειρηματιῶν νὰ ἐπωφεληθοῦν τῶν παρεχομένων εὐεργετημάτων κλπ.

Ἡ οἰκονομικὴ θεωρία κατὰ μεγάλο μέρος ἀποκλίνει πρὸς τὴν ἀποψιν τῆς ἐλευθερίας τῶν εἰσαγωγῶν καὶ ἐπισημαίνει τὰ κέρδη ἀπὸ τὴν ἐλευθερίαν εἰς τὰς διεθνεῖς ἐμπορικὰς καὶ συναλλακτικὰς σχέσεις (²). Ἡ γενικὴ ἄλλωστε τάσις, ἡ ὁποία ἐπικρατεῖ σήμερον εἶναι ἡ βαθμιαία κατάργησις τῶν δασμῶν καὶ ἡ

1) J. Vanek, *International Trade, Theory and Economic Policy*. Illinois 1962, σελ. 294.

2) P.A. Samuelson, «The gains from International Trade», the *Canadian Journal of Economics and Political Science*, May 1939. P.A. Samuelson, «Welfare Economics and International Trade», A.E.R., June 1938., J. Viner, «International Trade Theory and its Present day relevance», *Economics and Public Policy*, Brookings Lectures 1954, Washington 1955.

διεύρυνσις τῶν κρατικῶν οἰκονομιῶν εἰς μεγαλυτέρας ὁμάδας συναλλασσομένων, ὑπὸ καθεστῶς συναλλαγῶν ὀλιγώτερον περιοριστικῶν. Δὲν θὰ ἔδει ἐν τούτοις νὰ παρέλθῃ ἀπαρατήρητον τὸ γεγονός ὅτι ἡ ἱστορική παρατήρησις φαίνεται νὰ εἰσηγείται ὅτι ὁ προστατευτισμὸς εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἐπιτάχυνσιν τῆς ἀναπτύξεως ὠρισμένων οἰκονομιῶν. Ἄρκεται χῶρα, αἱ ὅποια ἀνεπτύχθησαν μετὰ τὴν ἀρχικὴν βιομηχανικὴν ἐπανάστασιν εἰς τὴν Ἄγγλιαν, ἀνεπτύχθησαν ἐντὸς ἰσχυροῦ προστατευτικοῦ τείχους. Οὕτως, αἱ Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι εἶχον ὑψηλοὺς προστατευτικούς δασμοὺς ἀπὸ τὸ 1818 ἕως τὸ 1833 καὶ μετὰ τὸν ἐμφύλιον πόλεμον. Ἡ Γαλλία καὶ ἡ Γερμανία παρουσιάζουν μικτὴν ἱστορίαν δασμῶν κατὰ τὴν περίοδον τῆς ἐκβιομηχανισῶς των. Ἡ Γαλλία εἶχεν ὑψηλοὺς δασμοὺς ἀπὸ τὸ 1808 ἕως τὸ 1870 καὶ ἡ Γερμανία μετὰ τῶν ἐτῶν 1844 καὶ 1860, καθὼς ἐπίσης καὶ μετὰ τὸ 1879. Ἡ περίοδος τῶν χαμηλῶν δασμῶν μετὰ τὸ 1860 ἦτο περίοδος ταχείας ἀναπτύξεως καὶ διὰ τὰς δύο χῶρας. Ἡ ὠθησις τῆς ἀναπτύξεως ἐν τούτοις εἶχε δοθῆ πρὸ τοῦ 1860. Ἐξ ἄλλου, ὁ ρυθμὸς ἀναπτύξεως τῆς Γερμανίας μετὰ τὸ 1879 ἦτο ταχύτατος (!). Ἡ Ἰαπωνία, τέλος, ἀνεπτύχθη ὑπὸ καθεστῶς ὑψηλῶν δασμῶν, ἐνῶ εἰς πολλὰς ἄλλας χῶρας ἡ βιομηχανία ἀνεπτύχθη ὑπὸ καθεστῶς δασμῶν ἀκόμη καὶ ὅταν οὗτοι ἐθεσπίζοντο διὰ καθαρῶς ταμιευτικούς σκοποὺς. Ἀπὸ τὰς παρατηρήσεις αὐτὰς δὲν πρέπει νὰ νομισθῆ ὅτι οἱ δασμοὶ ἀπετέλεσαν τὸ μοναδικὸν κίνητρον διὰ τὴν βιομηχανικὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἀντιστοίχων χωρῶν. Δὲν δύναται ὁμοίως νὰ παραβλεφθῆ τὸ γεγονός ὅτι εἶναι ἐνδεχόμενον ἢ ὑπαρξίς τούτων νὰ συντέλεσεν εἰς τὴν ταχείαν ἄνοδον τοῦ ρυθμοῦ τῶν οἰκονομιῶν τῶν χωρῶν αὐτῶν. Οὕτως, ἐνῶ ἡ θεωρία κατὰ μέγα μέρος τάσσεται πρὸς τὸ καθεστῶς τοῦ ἐλευθέρου ἐμπορίου, ἡ ἐμπειρική παρατήρησις δεικνύει ὅτι ἡ ἀνάπτυξις πολλῶν χωρῶν ἐπραγματοποιήθη ὑπὸ καθεστῶς ἰσχυροῦ προστατευτισμοῦ καὶ ὅτι ἡ δασμολογικὴ πολιτικὴ κινήτρων εἶναι εὐρέως διαδεδομένη. Νομίζομεν ἐν τούτοις ὅτι τὸ ἐπιχείρημα τῆς νεαρᾶς καὶ ἀναπτυσσομένης βιομηχανίας εἶναι ἰσχυρὸν καὶ ὅτι εἰς ὠρισμένας περιπτώσεις καὶ ὑπὸ ὠρισμένας προϋποθέσεις ἡ δασμολογικὴ προστασία ἀποτελεῖ κίνητρον ἀναπτύξεως τῶν προστατευομένων κλάδων. Βεβαίως δὲν πρέπει νὰ λησμονῆται ὅτι αἱ ἀποφάσεις δι' ἐπένδυσιν εἶναι συνθετοῦ φαινόμενον καὶ ὅτι αἱ μεταβληταὶ αἱ ὅποια ἐπηρεάζουν τὰς ἐν λόγῳ ἀποφάσεις εἶναι πολλαί, ὡς θέλομεν διαπιστώσει κατωτέρω. Ἡ ὑπαρξίς ὁμοίως τῶν προστατευτικῶν δασμῶν διευρύνει τὴν ἐσωτερικὴν ἀγοράν, περιορίζει τὸν ξένον ἀνταγωνισμόν, περιορίζει τὴν ἀβεβαιότητα καὶ καθιστᾷ τὴν ἐπένδυσιν περισσότερον ἐλκυστικὴν. Ὁ περιορισμὸς ἐξ ἄλλου τῶν δασμῶν τῶν πρώτων ὑλῶν καὶ τοῦ κεφαλαιουχικοῦ ἐξοπλισμοῦ μειώνει τὸ πάγιον καὶ τὸ μεταβλητὸν κόστος τῆς ἐπιχειρήσεως καὶ αὐξάνει τὰς πιθανότητας τοῦ κέρδους. Ὡς ἐκ τούτου, ἐφ' ὅσον ἡ πολιτικὴ τῶν κινήτρων διὰ δασμῶν δὲν συνοδεύεται ἀπὸ ἄλλας ἐπιδράσεις, περὶ τῶν ὁποίων ἐγένετο ἤδη λόγος, δι' ὠρισμένην

1) E. E. Hagen, «An Economic justification of protectionism», Q. J. E. November 1958, σελ. 513 καὶ Ν. Μαρματάκη, «Ὁ ρόλος τῶν φορέων καὶ οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως», Ἀθῆναι 1964, σελ. 17.

περίοδον και ὑπὸ ὠρισμένας συνθήκας εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ ἔχη εὐεργετικά ἀποτελέσματα ἐπὶ τῆς πορείας τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως. Βεβαίως τοῦτο δὲν σημαίνει ὅτι ἀποτελοῦν τὸν μοναδικὸν ἢ ἀποφασιστικὸν παράγοντα προωθήσεως τῆς ἐπενδυτικῆς δραστηριότητος τῶν ἰδιωτῶν, ἀλλὰ ὅτι ὅταν ἐνταχθῶν ἐντὸς ἐνὸς γενικοῦ σχεδίου μέσων καὶ σκοπῶν ἔχουν εὐνοϊκὰ ἀποτελέσματα.

β) Ἐλεγχος εἰσαγωγῶν

Ὁ ἔλεγχος τῶν εἰσαγωγῶν ὑπῆρξεν ἀνέκαθεν ἓνα ἰσχυρὸν ὄργανον ἀσκήσεως οἰκονομικῆς πολιτικῆς διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τῶν βιομηχανικῶν ἐπενδύσεων (1). Ἡ ἐπίδρασις τῶν ποσοτικῶν περιορισμῶν ἐπὶ τοῦ ὕψους τῶν τιμῶν εἰς τὸ ἐσωτερικόν, ἐπὶ τῆς καταναλώσεως, ἐπὶ τοῦ ὄγκου τῶν εἰσαγωγῶν καὶ κυρίως ἐπὶ τῆς ἐνθαρρύνσεως τῆς ἐγχωρίου παραγωγῆς, ἡ ὁποία μᾶς ἐνδιαφέρει ἐν προκειμένῳ, εἶναι περίπου ἡ αὐτὴ μετὰ τὴν ἐπίδρασιν τῶν δασμῶν. Ἡ γραφικὴ ἀνάλυσις δύναται νὰ γίνῃ μετὰ διαγράμματα ὅπως τὰ προηγουμένα καὶ διὰ τὸν λόγον αὐτὸν δὲν τὰ ἐπαναλαμβάνομεν ἐν προκειμένῳ (2). Καίτοι οἱ ποσοτικοὶ περιορισμοὶ τῶν εἰσαγωγῶν, ἐνίοτε εἶχον ὡς ἀρχικὴν αἰτίαν δυσχερείας εἰς τὸ ἰσοζύγιον πληρωμῶν, τὰ δημιουργηθέντα πλεονεκτήματα εἰς τὴν ἐγχώριον βιομηχανίαν δὲν ἦσαν ἀσήμαντα.

Ὠρισμένα χωρὰ διετήρησαν ἢ διατηροῦν διαφόρων εἰδῶν ἐλέγχους εἰς τὸ εἰσαγωγικὸν ἐμπόριον, ὡς ἐμφαίνεται κατωτέρω. Οὕτως, εἰς τὴν Ἀργεντινὴν τὰ εἰσαγόμενα ἐμπορεύματα ἔχουν τακτοποιηθῆ ἀναλόγως τῆς σπουδαιότητος, ὡς εἶδη βασικῆς ἀνάγκης καὶ ἀναλόγως τοῦ ἀν παραγώνται ἐντοπίως ἢ ὄχι. Ἐνα πρόσθετον τέλος κατεβάλλετο ἐπὶ τῆς ἀξίας τοῦ τιμολογίου, ἀνεξαρτήτως τῶν ἄλλων πληρωμῶν διὰ δασμούς. Τὰ πρόσθετα αὐτὰ τέλη ἔχουν ὡς κάτωθι:

10% διὰ πρῶτας ὕλας, σίδηρον κλπ.

40% δι' ἡμικατεργασμένα προϊόντα, ξυλείαν κλπ.

80% δι' ἡμικατεργασμένα προϊόντα παραγόμενα ἐγχωρίως.

100% διὰ μηχανὰς παραγομένας εἰς τὸ ἐσωτερικόν.

150% διὰ τελικὰ προϊόντα παραγόμενα εἰς τὸ ἐσωτερικόν.

200% διὰ μὴ βασικά εἶδη καὶ εἶδη πολυτελείας.

Αἱ εἰσαγωγαὶ αὐτοκινήτων ὑπόκεινται εἰς εἰδικὸν πρόσθετον τέλος. Ἐξ ἄλλου ὠρισμένα εἶδη ἀπαλλάσσονται τοῦ προσθέτου τέλους (μηχαναὶ καὶ ὑλικά ἀπαραίτητα διὰ τὰς βιομηχανίας χάλυβος, ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας κλπ.) (3).

1) S. S. Alexander, «Devaluation versus import restrictions as an Instrument for improving the trade balance», I. M. F., Staff Papers, April 1951. M.F.W. Hemming and W. M. Gordon, «Import restrictions as an Instrument of Balance of Payments Policy», Economic Journal, September 1958.

2) J. Vanek, ἐνθ. ἀνωτ., σελ. 287-288.

3) I. M. F. Exchange Restrictions, Thirteenth Annual Report, 1962, σελ. 24 καὶ I. M. F. Exchange Restrictions, Seventeenth Annual Report, 1966, σελ. 33.

Εἰς τὴν Β ρ α ζ ι λ ί α ν τὰ εἰσαγόμενα εἶδη ἔχουν χωρισθῆ εἰς δύο κατηγορίας: α) Εἰς μίαν γενικὴν κατηγορίαν (πρῶται ὕλαι, μηχανικὸς ἐξοπλισμὸς κλπ.) καὶ β) Εἰς μίαν ἐιδικὴν κατηγορίαν. Διὰ τὴν πρῶτην κατηγορίαν δὲν χρειάζεται ἀδεία εἰσαγωγῆς, ἐνῶ διὰ τὴν δευτέραν ἀπαιτεῖται ἀδεία εἰσαγωγῆς. Εἰς τὴν Κ ε ὕ λ ά ν η ν πλείστα ἀγαθὰ περιεχόμενα εἰς ἐιδικούς καταλόγους ἐλευθέρως εἰσαγωγῆς εἶναι δυνατόν νὰ εἰσάγονται ἐλευθέρως. Ἄλλα ἀγαθὰ ἐν τούτοις δύνανται νὰ εἰσαχθοῦν μόνον κατόπιν ἀδείας. Ἡ πολιτικὴ χορηγήσεως τῶν σχετικῶν ἀδειῶν μεταβάλλεται ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος. Δι' ὠρισμένα εἶδη παραγόμενα ἐπιτοπίως δὲν χορηγεῖται ἀδεία εἰσαγωγῆς (1). Εἰς τὴν Χ ι λ ῆ ν πλείστα εἰσαγόμενα εἶδη ὑπόκεινται εἰς ἐιδικὸν πρόσθετον τέλος, κλιμακούμενον ἀπὸ 0,1%—200% ἐπὶ τῆς ἀξίας CIF. Ὑρισμένα ὅμως εἶδη ἀπαλλάσσονται τῆς προσθέτου ἐπιβαρύνσεως (εἰσαγωγαὶ μεγάλων ἐταιριῶν διὰ τὰ μεταλλεῖα σιδήρου, χαλκοῦ, νίτρου, εἰσαγωγαὶ ἀκαθάρτου πετρελαίου, εἰσαγωγαὶ μὲ δάνειον τῆς Τραπεζῆς Εἰσαγωγῶν - Ἐξαγωγῶν καὶ τῆς Διεθνoῦς Τραπεζῆς, εἰσαγωγαὶ κεφαλαιουχικῶν ἀγαθῶν κλπ.) Εἰς τὴν Ἰ ν δ ί α ν ὄλαι αἰ εἰσαγωγαὶ ὑπόκεινται εἰς τὴν διαδικασίαν τῶν ἀδειῶν εἰσαγωγῆς. Ὑπάρχουν ἐν τούτοις ἐιδικαὶ διαδικασίαι διὰ τὴν εἰσαγωγὴν κεφαλαιουχικῶν ἀγαθῶν, βαρέος ἐξοπλισμοῦ, ἔργων ἐξηλεκτρισμοῦ κλπ. Κατὰ τὴν περίοδον 1965—1966 ἄρκετος ἀριθμὸς χωρῶν ἐπέξετεινον τὰ περιοριστικὰ μέτρα ἐπὶ τῶν εἰσαγωγῶν εἴτε διὰ λόγους προστατευτικούς, εἴτε διὰ λόγους ἰσοζυγίου πληρωμῶν. Μεταξὺ τῶν χωρῶν αὐτῶν ἀναφέρεται ἡ Ἄ λ γ ε ρ ί α, ἡ Ἰ ν δ ί α ἡ Ἰ α μ α ἰ κ ῆ, τὸ Πακιστάν, ἡ Ο ὕ ρ α γ ο υ ά η, ἡ Β ε ν ε ζ ο υ έ λ α κλπ. (2).

Στοιχεῖα διὰ τῶν ὁποίων νὰ διαπιστοῦται ἡ ἐπίδρασις τῶν ποσοτικῶν περιορισμῶν ἐπὶ τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας εἰς διαφόρους χώρας δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐξευρεθοῦν. Εἰς τὰς περισσοτέρας περιπτώσεις τὰ μέτρα ἀποσκοποῦν εἰς τὸν περιορισμὸν τῶν εἰσαγομένων ἀγαθῶν, τὰ ὁποῖα ἀνταγωνίζονται τὰ ἐγχώρια προϊόντα καὶ τὴν διευκόλυνσιν τῆς εἰσαγωγῆς πρῶτων ὑλῶν καὶ κεφαλαιουχικοῦ ἐξοπλισμοῦ διὰ τὴν ἐγχώριον βιομηχανίαν. Ἄλλα καὶ εἰς τὰς περιπτώσεις κατὰ τὰς ὁποίας ἡ πολιτικὴ περιορισμοῦ τῶν εἰσαγωγῶν εἶχε ὡς σκοπὸν τὴν βελτίωσιν τοῦ ἰσοζυγίου τῶν πληρωμῶν, τὰ πλεονεκτήματα διὰ τὴν ἐγχώριον βιομηχανίαν ἦσαν τὰ αὐτὰ ὅπως καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν ἐνθα ἡ πολιτικὴ ὠθεῖτο ἀπὸ προστατευτικὰ αἷτια (3). Ἡ ἀποτελεσματικότης τούτων, προκειμένου περὶ περιορισμοῦ τῶν εἰσαγωγῶν διὰ τὴν αὔξησιν τῆς ἐσωτερικῆς παραγωγικῆς δραστηριότητος, δὲν εἶναι ἀνευ σημασίας.

Δὲν δυνάμεθα ὅμως νὰ προσδιορίσωμεν τὴν ἐπίδρασιν τούτων ἐπὶ τῶν ἀποφάσεων τῶν ἐπενδυτῶν δι' ἀνάληψιν ἐπενδυτικῶν δραστηριοτήτων πρὸς ἀνανέωσιν καὶ ἐπέκτασιν τοῦ ὑφισταμένου κεφαλαιουχικοῦ ἐξοπλισμοῦ ἢ πρὸς

1) I. M. F. ἐνθ' ἄνωτ., 1962, σελ. 64.

2) I. M. F., ἐνθ. ἄνωτ., 1966, σελ. 3.

3) United Nations, World Economic Survey 1959, New York, 1960, σελ. 87.

δημιουργίαν νέων επιχειρηματικῶν μονάδων. Ἡ μορφή τῆς ἀγορᾶς, ἡ φύσις τῶν καμπυλῶν προσφορᾶς καὶ ζητήσεως καὶ ἄλλοι οἰκονομικοί, ψυχολογικοί καὶ θεσμολογικοί παράγοντες παίζουν σπουδαῖον ρόλον προκειμένου νὰ ὠθηθῶσιν τοὺς ἐπιχειρηματίας εἰς ἀνάληψιν ἐπενδυτικῶν δραστηριοτήτων. Θεωροῦνται ὅμως ὡς αὐστηρὸν καὶ ἀπρηχαιωμένον μέσον οἰκονομικῆς πολιτικῆς καὶ δι' αὐτὸν τὸν λόγον τείνουσι νὰ περιορισθοῦν. Ἀνεφέρθη ἤδη εἰς τὸ πρῶτον κεφάλαιον ὅτι ἡ γενικὴ τάσις σήμερον εἶναι ὁ περιορισμὸς τῶν περιοριστικῶν μέτρων τῶν εἰσαγωγῶν καὶ βαθμιαία μετάβασις πρὸς τὸ καθεστῶς τῶν ἐλευθέρων συναλλακτικῶν σχέσεων. Ἐνδεικτικῶς ἀναφέρεται ὅτι κατὰ τὴν περίοδον 1965 - 1966 συνεχίσθη ἡ τάσις χαλαρώσεως τῶν περιορισμῶν τῶν εἰσαγωγῶν. Μεταξὺ τῶν χωρῶν, αἱ ὁποῖαι προέβησαν εἰς μειώσεις τῶν περιορισμῶν ἀναφέρονται ἡ Αὐστρία, ἡ Δανία, ἡ Γαλλία, ἡ Νορβηγία, ἡ Ἰαπωνία, ἡ Βραζιλία, ἡ Ἰσπανία κλπ. Ὅλοι σχεδὸν αἱ οἰκονομικαὶ κοινότητες καὶ ἐνώσεις κρατῶν καὶ ὅλοι οἱ διεθνεῖς Ὄργανισμοί, οἱ ὁποῖοι ἔχουν ἀρμοδιότητας σχετιζομένας μὲ τὸ διεθνὲς ἐμπόριον ἐπιδιώκουσιν τὴν χαλάρωσιν τῶν ὑφισταμένων περιορισμῶν ἢ τὸν ἀποκλεισμόν ἐφαρμογῆς νέων. Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς συνεπῶς ἡ ἀξία τῶν ποσοτικῶν περιορισμῶν ὡς ὀργάνων ἀσκήσεως πολιτικῆς κινήτρων εἶναι περιωρισμένη.

γ) Ἐλεγχος συναλλάγματος

Ἐκτὸς τῶν περιοριστικῶν μέτρων ἐπὶ τῶν εἰσαγωγῶν μερικαὶ χῶραι ἐφήρμοσαν καὶ τὴν μέθοδον τοῦ ἐλέγχου τοῦ συναλλάγματος διὰ τὴν ἀσκησιν πολιτικῆς προστασίας τῆς ἐγχωρίου βιομηχανίας. Οἱ συναλλαγματικοὶ ἔλεγχοι εἶναι δυνατὸν νὰ λάβουν διαφόρους μορφάς, αἱ κυριώτεραι τῶν ὁποίων εἶναι αἱ πολλαπλαῖ τιμαὶ συναλλάγματος καὶ οἱ ποσοτικοὶ περιορισμοὶ τούτου. Εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν καθορίζονται διάφοροι ἢ κυμαινόμενοι τιμαὶ συναλλάγματος, ἀναλόγως τοῦ σκοποῦ ὁ ὁποῖος ἐπιδιώκεται. Εἰς τὴν δευτέραν περίπτωσιν χορηγεῖται περιωρισμένη ποσότης ξένου νομίσματος διὰ τὴν ἀγορὰν προϊόντων δευτερευούσης σημασίας διὰ τὴν οἰκονομίαν τῆς χώρας. Οἱ σκοποὶ τῆς συναλλαγματικῆς πολιτικῆς εἶναι δυνατὸν νὰ ἔχουν βραχυχρόνιον χαρακτῆρα πολιτικῆς ἰσοζυγίου πληρωμῶν ἢ εἶναι δυνατὸν νὰ ἔχουν χαρακτῆρα προστασίας τῆς ἐγχωρίου παραγωγικῆς δραστηριότητος. Τὸ προστατευτικὸν ἀποτέλεσμα, ἐν πάσῃ περιπτώσει, εἶναι ἀνάλογον πρὸς τὸ προστατευτικὸν ἀποτέλεσμα τῶν δασμῶν καὶ τὸν περιορισμὸν τῶν εἰσαγωγῶν. Συνεπῶς δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ ἐπαναλάβωμεν τὰς σχετικὰς παρατηρήσεις (1).

Ἡ τιμὴ συναλλάγματος διὰ τὰ εἶδη τὰ ὁποῖα συναγωνίζονται τὰ ἐγχω-

1) Ὅρα καὶ M. Morishima, «Notes on the Theory of Stability of Multiple Exchange», Review of Economic Studies, June 1957. R.A. Mundell, «The Monetary Dynamics of International Adjustment under fixed and flexible Exchange Rates», Q.J.E., May 1960. Sir Hubert O., «The Functions of Exchange Rates», Oxford Economic Papers, January 1949.

ρίως παραγόμενα τοιαῦτα εἶναι ἀρκετὰ ὑψηλὴ, ἐνῶ ἡ τιμὴ συναλλάγματος διὰ εἶδη τὰ ὁποῖα εἶναι ἀναγκαῖα διὰ τὴν προστατευομένην βιομηχανίαν εἶναι χαμηλὴ.

Εἰς τὸν κατωτέρω πίνακα ἐμφαίνεται τὸ κόστος τοῦ συναλλάγματος δι' ὠρισμένας χώρας καὶ δι' ὠρισμένας κατηγορίας εἰσαγωγῶν.

Σχετικὸν κόστος τοῦ ξένου συναλλάγματος δι' εἰσαγωγάς, κατὰ τὸ ἔτος 1955 εἰς ὠρισμένας χώρας. (Τιμὴ διὰ μὴ βασικά εἶδη = 100)

Χ ὤ ρ α ι	Μὴ βασικά εἶδη	Κεφαλαιου- χικὰ ἀγαθὰ	Πρῶται ὑλαι	Βασικά κατα- ναλωτικὰ ἀγαθὰ
Ἀργεντινὴ	100	65	32	65
Βραζιλία	100	50	27	13
Χιλὴ	100	52	52	35
Κολομβία	100	74	66	41
Ἰνδουησία	100	40	40	40
Φιλιππῖναι	100	85	100	85
Τουρκία	100	67	67	67

Πηγή: United Nations, World Economic Survey 1959, New York 1960, σελ. 88.

Οἱ εἰδικώτεροι κλάδοι τῆς βιομηχανίας, τοὺς ὁποίους ἀφορᾷ ἡ εὐνοϊκὴ τιμὴ συναλλάγματος ποικίλλουν ἀπὸ χώρας εἰς χώραν. Ἡ Βραζιλία π.χ. ἐχρησιμοποίησε τὴν μέθοδον τῆς πολλαπλῆς τιμῆς συναλλάγματος διὰ νὰ ἐνθαρρύνῃ τὴν βαρεῖαν βιομηχανίαν, ἡ Χιλὴ διὰ νὰ ἐνθαρρύνῃ τὴν ἐπένδυσιν εἰς τὴν βιομηχανίαν μετάλλου, ἡ Κολομβία καὶ ἡ Τουρκία διὰ νὰ βοηθήσουν τὴν ἐπέκτασιν τῶν ἐπενδύσεων εἰς τὴν ἐλαφρὰν βιομηχανίαν κ.ο.κ. Εἰς τὴν Ἑλλάδα οἱ συναλλαγματικοὶ περιορισμοὶ ἔχουν καταργηθῆ. Σημαντικὸς ἀριθμὸς ἄλλων χωρῶν συνεχίζει νὰ διατηρῇ τὸν μηχανισμόν τῶν πολλαπλῶν καὶ τῶν κυμαινομένων τιμῶν συναλλάγματος. Οὕτως, κατὰ τὴν περίοδον 1965 - 1966 ἡ Ἰνδία εἰσήγαγεν ὠρισμένας μεθόδους σχετικοῦ ἐλέγχου, ἡ Σομαλία ἐπέβαλεν ἕνα φόρον διὰ πᾶσαν ἀγορὰν συναλλάγματος, ἡ Βραζιλία ἐπέτρεψε τὴν ὑποτίμησιν τοῦ ἐθνικοῦ νομίσματος εἰς τὴν ἀγορὰν συναλλάγματος. Ὑποτιμήσεις νομισμάτων ἐπίσης ἔλαβον χώραν εἰς τὴν Κολομβίαν, τὴν Ἀργεντινήν, τὴν Χιλὴν καὶ τὴν Κορέαν (1).

Ἐκτὸς ὅμως τῶν διαφορετικῶν τιμῶν συναλλάγματος ὠρισμέναί χωραὶ διατηροῦν περιορισμοὺς ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν χορήγησιν συναλλάγματος δι' εἰ-

1) I.M.F. ἐνθ' ἄνωτ., 1966, σελ. 5.

σαγωγάς, αναλόγως τῆς διαδικασίας εἰσαγωγῆς, ἡ ὁποία καθιεροῦται εἰς ἑκάστην περίπτωσιν. Θὰ πρέπει νὰ σημειωθῆ ὅτι καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν τῶν συναλλαγματικῶν ἐλέγχων ἡ γενικὴ τάσις κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη εἶναι ὁ περιορισμὸς τούτων εἰς ὅσον τὸ δυνατόν μεγαλυτέραν κλίμακα.

Ἡ ἀποτελεσματικότης τῶν συναλλαγματικῶν ἐλέγχων ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἐλαστικότητα τῆς προσφορᾶς καὶ τῆς ζητήσεως καὶ εἰς τὸ ἐξωτερικὸν καὶ τὸ ἐσωτερικὸν καὶ ἀπὸ τὴν δυνατότητα πιστῆς ἐφαρμογῆς τῶν λαμβανομένων ἀποφάσεων.

Οἱ δασμοί, οἱ περιορισμοὶ εἰσαγωγῶν καὶ οἱ συναλλαγματικοὶ ἔλεγχοι ἀποτελοῦν συνήθη μέτρα ἀσκήσεως ἐξωτερικῆς ἐμπορικῆς πολιτικῆς. Ἡ ἐφαρμογὴ τῶν ἀποσκοπεῖ κυρίως εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς καταστάσεως τοῦ ἰσοζυγίου τῶν ἐξωτερικῶν συναλλαγῶν μιᾶς χώρας, τὸν περιορισμὸν τῶν εἰσαγωγῶν, τὸν ἔλεγχον τῆς διαρροῆς ξένου συναλλάγματος, τὴν αὔξησιν τῶν ἐξαγωγῶν, τὴν βελτίωσιν τῶν ὄρων ἐμπορίου κλπ. Παρὰ ταῦτα, καὶ τὸ προστατευτικὸν ἀποτέλεσμα τούτων δὲν εἶναι ἄνευ σημασίας. Ἀμέσως ἢ ἐμμέσως τὰ προαναφερθέντα μέτρα ἐπηρεάζουν τὴν ἐσωτερικὴν παραγωγικὴν δραστηριότητα τῆς χώρας ἢ ὁποῖα τὰ ἐφαρμόζει. Καθ' ὃ μέτρον συνεπῶς ἢ ἐπίδρασις τούτων εἶναι εὐνοϊκὴ διὰ τὴν αὔξησιν τῆς παραγωγῆς, τὴν ἀνάληψιν νέων ἐπενδύσεων, τὴν ἀνανέωσιν καὶ ἐπέκτασιν τοῦ ὑφισταμένου κεφαλαιουχικοῦ ἐξοπλισμοῦ, ἢ τὴν δημιουργίαν νέων ἐπιχειρήσεων, τότε τὰ ἐν λόγῳ μέτρα ἀποτελοῦν καὶ μεθόδους ἀσκήσεως πολιτικῆς κινήτρων οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως. Θὰ πρέπει νὰ σημειωθῆ ὅτι δὲν εἶναι τὰ μόνα μέτρα, τὰ ὁποῖα ἐφηρμόσθησαν ἢ ἐξακολουθοῦν νὰ ἐφαρμόζονται ἀπὸ τὰς διαφόρους χώρας. Πολλὰ Κυβερνήσεις ἔχουν ἐπινοήσει καὶ ἄλλας μεθόδους ἀσκήσεως προστατευτικῆς πολιτικῆς, ὡς εἶναι αἱ διμερεῖς συμβάσεις, αἱ προκαταθέσεις, αἱ πρόσθετοι ἐπιβαρύνσεις. Ἐκτὸς τούτου τὰ τρία προαναφερθέντα μέτρα ἔχουν λάβει κατὰ καιροῦς ποικίλας μορφὰς καὶ ἐξακολουθοῦν νὰ μεταβάλλονται, νὰ τροποποιοῦνται, νὰ αὐξάνονται ἢ νὰ περιορίζονται ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος (!).

Τὰ μέτρα αὐτὰ ἔχουν γίνει ἀντικείμενον εὐρυτάτης συζητήσεως εἰς τὴν σφαῖραν τῆς πρακτικῆς ἀντιμετωπίσεως τῶν σχετικῶν προβλημάτων καὶ εὐρυτάτης ἀναλύσεως εἰς τὸν τομέα τῆς θεωρητικῆς ἐρεύνης, ὡς ἐμφαίνεται ἀπὸ τὴν παρατεθεῖσαν ἐνδεικτικὴν βιβλιογραφίαν. Καὶ εἰς τὴν μίαν καὶ εἰς τὴν ἄλλην περίπτωσιν ἔχουν διατυπωθῆ αἱ πλέον ἀντίθετοι ἀπόψεις. Ἡ γενικὴ ἐν τούτοις τάσις σήμερον στρέφεται πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τοῦ περιορισμοῦ τούτων μὲ ἀπωτέραν προοπτικὴν τὴν ἐπικράτησιν ἐλευθεριωτέρων καθεστώτων εἰς τὰς διεθνεῖς συναλλακτικὰς σχέσεις.

Διὰ τὴν ἀποτελεσματικότητα τούτων, προκειμένου νὰ χρησιμοποιηθοῦν ὡς ὄργανα ἀσκήσεως πολιτικῆς κινήτρων ἀναπτύξεως εἶναι δύσκολον νὰ δοθῆ σαφῆς καὶ συγκεκριμένη ἀπάντησις, δοθέντος ὅτι εἰς τὸ πλέγμα τῶν ἐπιδράσεων καὶ τῶν ἐξαρτήσεων ὑπεισέρχεται περισσότερον ἐμφανῶς πλήθος διε-

1) Ὁρα π.χ. I. M. F. Exchange Restrictions, Annual Reports, Washington 1950 - 1966.

θνῶν παραγόντων, οἱ ὅποιοι εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ ἀλλοιώνουν τὸ ἐπιδιωκόμενον ἀποτέλεσμα. Ὡς ἀνεφέρθη ἤδη, ἡ ἱστορική παρατήρησις ἐπιβεβαιοῖ τὴν συνύπαρξιν τῶν ἀνωτέρω μέτρων μὲ ρυθμούς ταχείας ἀνάδου ὠρισμένων οἰκονομιῶν. Ἡ ἀπομόνωσις ὁμως τοῦ ρόλου τῶν ὁποίων ἔπαιξαν εἰς ἐκάστην περίπτωσηιν καὶ ἡ ποσοτικὴ διερεύνησις τούτων δὲν εἶναι εὐκολος. Δὲν δύναται ἐν τούτοις νὰ ἀμφισβητηθῆ ἡ προστατευτικὴ ἐνέργεια τούτων καὶ ὅτι ὑπὸ ὠρισμένας προϋποθέσεις δύναται νὰ ἀποτελέσουν κίνητρον ἐπηρεασμοῦ τῶν ἐπιχειρηματικῶν ἀποφάσεων διὰ τὴν ἀνάληψιν νέων ἐπενδυτικῶν προσπαθειῶν. Εἶναι σκόπιμον ὁμως νὰ χρησιμοποιοῦνται μὲ μεγάλην προσοχὴν καὶ εἶναι ἀπαραίτητος ἡ συστηματικὴ μελέτη ἐκάστης περιπτώσεως διὰ νὰ ἀποφευχθοῦν αἱ δυσμεεῖς ἐπιδράσεις τούτων εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ αἱ ἐπιπλοκαὶ τὰς ὁποίας δημιουργοῦν εἰς τὰς ἐξωτερικὰς συναλλακτικὰς σχέσεις.

δ) Ἐνίσχυσις ἐξαγωγῶν

Τὸ κύριον ἐπιχείρημα τῶν κινήτρων διὰ τὴν αὐξησιν τῶν ἐξαγωγῶν ἔχει τὴν βάσιν του εἰς τὴν μείωσιν τοῦ κόστους τοῦ ἐξαγομένου προϊόντος, γεγονός τὸ ὁποῖον ἐπιτρέπει τὴν μείωσιν τῆς τιμῆς, τὴν αὐξησιν τοῦ κέρδους καὶ τὴν αὐξησιν τοῦ ὄγκου τῶν ἐξαγωγῶν. Ἐὰν τὰ μέτρα αὐτὰ χορηγηθοῦν πρὸς ἐπιχειρήσεις, τῶν ὁποίων ἐπιδιώκεται ἡ ἀνάπτυξις, τότε ἡ προσδοκωμένη πρόοδος γίνεται μεγαλυτέρα, ἢ ἐπένδυσις εἰς τὸν τομέα αὐτὸν περισσότερο ἀποδοτικὴ καὶ ἐπομένως αἱ πιθανότητες ἀναλήψεως ἐπενδυτικῶν δραστηριοτήτων πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν μεγαλύτεραι.

Τὰ μέτρα, τὰ ὁποῖα ἔλαβον ἢ εἶναι δυνατόν νὰ λάβουν τὰ διάφορα κράτη, διὰ τὴν προώθησιν τῶν ἐξαγωγῶν τῶν εἶναι πολλά, τὰ κυριώτερα τῶν ὁποίων εἶναι (1) ἡ ὑποτίμησις τοῦ ἐθνικοῦ νομίσματος, ἡ παροχὴ ἀμέσων ἐπιδοτήσεων, ἡ ἀπαλλαγὴ τῶν βιομηχανικῶν καὶ τῶν ἐμπορικῶν ἐπιχειρήσεων ἀπὸ τὴν ἄμεσον φορολογίαν ἢ ἀπὸ κανονικὰς ἐπιβαρύνσεις καθ' ὃ μέτρον αὗται συνδέονται μὲ τὰς ἐξαγωγὰς, ἡ ἀπαλλαγὴ τῶν ἐξαγομένων ἀγαθῶν ἀπὸ διαφόρους φόρους ἢ ἐπιβαρύνσεις, ὁ καθορισμὸς τιμῶν χαμηλοτέρων τῶν παγκοσμίων τιμῶν, ἡ χορήγησις πιστώσεων μὲ χαμηλότερα τοῦ συνήθους ἐπιτοκίου κ.ο.κ.

Κατωτέρω θὰ ἐξετάσωμεν τὰ κυριώτερα ἐξ αὐτῶν ἀνατακτοποιούμενα εἰς τὰς κάτωθι τρεῖς κατηγορίας.

- 1) Εἰς φορολογικὰ κίνητρα ἐνισχύσεως τῶν ἐξαγωγῶν.
- 2) Εἰς πιστωτικὰ κίνητρα.
- 3) Εἰς διάφορα ἄλλα κίνητρα.

1. Φορολογικὰ κίνητρα ἐνισχύσεως ἐξαγωγῶν. Εἰς ὠρισμένας χώρας ἐπιστρέφεται ὁ φόρος κύκλου ἐργασιῶν, ὁ ὁποῖος κατεβλήθη εἰς προηγουμένης φάσεις τῆς παραγωγικῆς διαδικασίας ἐπὶ τῶν ἐξαχθέντων ἰγαθῶν. Εἰς

1) Federation of British Industries, Export Incentives, 1962, σελ. 10.

τὴν Γ α λ λ ί α ν ὁ φόρος κύκλου ἐργασιῶν ἔχει τὴν μορφήν φόρου ἐπὶ τῆς προστιθεμένης ἀξίας (taxe sur la valeur ajoutée) (1). Αἱ ἐξαγωγαὶ ἐξαιροῦνται ἀπὸ τὸν φόρον ἐπὶ τῆς προστιθεμένης ἀξίας, εἰς περίπτωσιν δὲ καταβολῆς τούτου ἐπιστρέφεται μεταγενεστέρως. Ὡρισμένα χῶραι ἐπιβάλλουν φόρον ἐπὶ τῶν πωλήσεων εἴτε γενικῶς, εἴτε εἰς ὠρισμένα μόνον ἀγαθὰ. Αἱ ἐξαγωγαὶ ἀπαλλάσσονται ἀπὸ τὴν φορολογίαὶν αὐτὴν (Ἄ γ γ λ ί α). Αἱ προαναφερθεῖσαι φορολογικαὶ ἀπαλλαγαὶ ἀποτελοῦν ἓν εἶδος ἐπιδοτήσεως τῶν ἐξαγωγῶν καὶ ἀποτελοῦν κίνητρον διὰ τὴν προώθησιν τῶν ἐξαγωγῶν, καὶ συνεπῶς καὶ τῆς ἐγγχωρίου παραγωγικῆς δραστηριότητος.

Ἐνίοτε γίνεται ὀλικὴ ἢ μερικὴ ἀπαλλαγὴ τῶν κερδῶν ἐκ τῶν ἐξαγωγῶν ἀπὸ τὴν ἄμεσον φορολογίαὶν. Ἡ μέθοδος αὐτὴ καίτοι ἀπαγορεύεται ἀπὸ τὴν G.A.T.T. ἐφαρμόζεται εἰς τὴν Ἰαπωνίαν καὶ τὴν Ἰρλανδίαν. Μὲ τὸ ὑφιστάμενον εἰς Ἰ α π ω ν ί α ν νομοθετικὸν καθεστῶς οἱ παραγωγοὶ μηχανολογικῶν προϊόντων, οἱ ὁποῖοι προβαίνουν εἰς ἐξαγωγὰς μεγάλων ποσοτήτων ἀπαλλάσσονται ἀπὸ τὸν φόρον ἐπὶ τοῦ 5⁰/₁₀₀ τῆς ἀκαθαρίστου ἀξίας τοῦ συμβολαίου ἐξαγωγῆς καὶ μέχρι τοῦ ποσοῦ τῶν 80⁰/₁₀₀ τῶν καθαρῶν ἐξαγωγικῶν κερδῶν πρὸ τῆς φορολογίας. Οἱ παραγωγοὶ μικροτέρων ποσοτήτων ἐξαιροῦνται τῆς φορολογίας ἐπὶ τοῦ 3⁰/₁₀₀ καὶ οἱ ἔμποροι ἐξαγωγεῖς ἐξαιροῦνται τῆς φορολογίας ἐπὶ τοῦ 1⁰/₁₀₀ ὡς ἀνωτέρω. Ἡ Ἰ ρ λ α ν δ ί α, ἡ ὁποία δὲν εἶναι ἐπίσης μέλος τῆς G.A.T.T. ἔχει εὐρὺ σύστημα ἀπαλλαγῆς φορολογίας τῶν κερδῶν ἐξ ἐξαγωγῶν. Οὕτως, ἔταιρειαι ἐγκατασταθεῖσαι εἰς τὴν περιοχὴν τῆς ἐλευθέρως ζώνης τοῦ Shannon ἀπαλλάσσονται πλήρως ἀπὸ τὴν φορολογίαὶν εἰσοδήματος καὶ τὴν φορολογίαὶν ἀνωνύμων ἐταιριῶν κατὰ τὴν περίοδον 25 Νοεμβρίου 1958 μέχρι τοῦ ἔτους 1983, διὰ κέρδη τὰ ὁποῖα ἀπέκτησαν ἐκ τῆς ἐξαγωγῆς ἀγαθῶν παραχθέντων εἰς τὴν ἐν λόγω ζώνην. Ἐταιρεῖαι ἐγκατεστημένοι εἰς ἄλλα σημεῖα τῆς Ἰρλανδίας ἀπολαμβάνουν παρομοίων φορολογικῶν ἀπαλλαγῶν ἐπὶ μίαν δεκαετίαν. Εἰς τὴν Α Ὑ σ τ ρ α λ ί α ν ἡ νομοθεσίαι τῆς φορολογίας τοῦ εἰσοδήματος προβλέπει μεταξὺ τῶν ἄλλων ὅτι διὰ χρηματικὰ ποσὰ δαπανώμενα εἰς τὴν προσπάθειαν αὐξήσεως τῶν ἐξαγωγῶν, ὁ ἐξαγωγεὺς ἔχει δικαίωμα μειώσεως τῆς φορολογίας διπλασίου εἰσοδήματος. Ἡ φορολογικὴ αὐτὴ ἀπαλλαγὴ δίδεται μὲ σκοπὸν τὴν προώθησιν τῶν δαπανῶν, αἱ ὁποῖαι προηγοῦνται τῶν πωλήσεων διὰ νὰ ἐπιτευχθῆ ἓνα κανονικὸν σύστημα συνεχῶν πωλήσεων. Αἱ δαπάναι αἱ ὁποῖαι ἀναφέρονται εἰς τὴν φορολογικὴν αὐτὴν ἀπαλλαγὴν εἶναι: δαπάναι ἐρεύνης τῆς ἀγορᾶς, διαφημίσεις, δαπάναι ἀποστολῆς δειγμάτων, δαπάναι συμμετοχῆς εἰς ξένας ἐκθέσεις, ἐμπορικαὶ ἀποστολαί, δαπάναι ὑπαλλήλων εἰς τὸ ἐξωτερικὸν κ.ὀ.κ. Εἰς τὴν Αὐστραλίαν ἐπίσης παρέχεται μερικὴ ἢ ὀλικὴ ἀπαλλαγὴ ἀπὸ ἄλλου εἶδους ἄμεσον φόρον, ὅπως εἶναι οἱ φόροι οἱ καταβαλλόμενοι ἐπὶ τῇ βάσει τῶν μισθωτικῶν καταστάσεων, ὑπάρχει δὲ εἰδικὸς τύπος διὰ τὸν ὑπολογισμὸν τῆς σχετικῆς φορολογικῆς ἀπαλλαγῆς (2).

1) J. V. Hoorn Jr., Tax treatments of research and development, O.E.C.D., 1962, σελ. 96.

2) Federation of British Industries, Export Incentives, 1961, σελ. 51.

Εἰς ὠρισμένας χώρας ἐφαρμόζεται ἡ μέθοδος τῆς ἐπιταχυνομένης ἀποσβέσεως διὰ τὰ κεφαλαιουχικά ἀγαθὰ τῶν ἐξαγωγέων. Οὕτως, εἰς τὴν Γαλλίαν οἱ κάτοχοι «κάρτας ἐξαγωγέως» ἔχουν τὸ δικαίωμα ἐπιταχυνομένης ἀποσβέσεως. Ἡ μέθοδος τῆς ἐπιταχυνομένης ἀποσβέσεως δι' ἐξαγωγὰς εἰς τὴν Γαλλίαν ὑπολογίζεται ὡς ἐξῆς. Ἐὰν ὑποτεθῆι ὅτι τὸ ἐτήσιον ποσὸν τῆς ἀποσβέσεως διὰ τῆς εὐθείας μεθόδου ἀνέρχεται εἰς 100 Fr., τότε τὸ ἐτήσιον ποσοστὸν ἐπιταχυνομένης ἀποσβέσεως ἔχει ὡς ἐξῆς :

$$100 \text{ Fr.} + \frac{150 \text{ Fr.} \times \text{κύκλος ἐργασιῶν ἐξ ἐξαγωγῶν}}{\text{Σύνολον κύκλου ἐργασιῶν}}$$

Εἰς τὴν Ἰταλίαν, ὁ ἐξαγωγεὺς ὁ ὁποῖος αὐξάνει τὴν ἀξίαν καὶ τὸ ποσοστὸν τῶν ἐξαγωγῶν, ἐν σχέσει πρὸς τὸ σύνολον τῶν πωλήσεων του ἔχει δικαίωμα ἐπιταχυνομένης ἀποσβέσεως. Σημειοῦται πάντως ὅτι τόσον τὸ ἰαπωνικὸν ὅσον καὶ τὸ γαλλικὸν σύστημα ἐπιταχυνομένης ἀποσβέσεως δὲν ἀποτελοῦν ἀξιόλογον κίνητρον ἐξαγωγῶν, δοθέντος ὅτι δὲν ἐπιτρέπουν μεγαλύτερον ὕψος συνολικῶν ἀποσβέσεων. Ἀπλῶς τὸ σχετικὸν κεφαλαιουχικὸν ἀγαθὸν ἀποσβέννυται εἰς συντομώτερον χρόνον.

Εἰς ὠρισμένας χώρας ὑφίσταται τὸ σύστημα τῆς ἀπαλλαγῆς καὶ τῆς μειώσεως τῶν φόρων ἐπὶ τῶν κερδῶν, τὰ ὁποῖα ἀποκτῶνται δι' ἑνὸς ὑποκαταστήματος μιᾶς ἐπιχειρήσεως εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Ἡ μέθοδος αὕτη διευκολύνει τοὺς ἐξαγωγεῖς εἰς τὴν πώλησιν προϊόντων διὰ ὑποκαταστημάτων. Οὕτως, ἡ Ἰταλία παρέχει σχεδὸν πλήρη ἀπαλλαγὴν, ἐνῶ ἡ Γερμανία καὶ ἡ Νορβηγία παρέχουν μειώσεις τῶν σχετικῶν ποσοστῶν τῶν φόρων. Εἰς τὴν Γαλλίαν, Πορτογαλίαν καὶ Ὀλλανδίαν τὰ μερίσματα ἀπὸ μίαν ἐπιχείρησιν εἰς τὸ ἐξωτερικόν δὲν φορολογοῦνται.

Διὰ τὴν προώθησιν τῶν ἐξαγωγῶν ὠρισμένοι χῶραι ἐφαρμόζουν τὴν μέθοδον τῆς ἐπιστροφῆς τῶν δασμῶν τῶν καταβληθέντων κατὰ τὴν εἰσαγωγὴν ὠρισμένων πρώτων ὑλῶν μηχανημάτων κλπ. Εἰς τὴν Ἰταλίαν ἐπιστρέφονται οἱ δασμοὶ οἱ καταβληθέντες ἀπὸ μηχανολογικὰς βιομηχανίας διὰ εἰσαγωγὰς σιδήρου καὶ χάλυβος. Τὸ ἰταλικὸν σύστημα καθιστᾷ δυνατὴν τὴν ἐπιστροφήν ποσῶν ὑψηλοτέρων τῶν καταβληθέντων. Τὸ γεγονός τοῦτο ἰσοδυναμεῖ με ἐπιδότησιν τῶν ἐξαγωγῶν, ἐξ αὐτοῦ δὲ τοῦ λόγου ὁ σχετικὸς ἰταλικὸς νόμος ὑπῆρξεν ἀντικείμενον δριμείας κριτικῆς.

Συνοψίζοντες τὰ φορολογικὰ μέτρα ἐνισχύσεως τῶν ἐξαγωγῶν παρατηροῦμεν ὅτι ταῦτα συνίστανται : εἰς τὴν ὀλικὴν ἢ μερικὴν ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τὸν φόρων πωλήσεων καὶ τὸν φόρον κύκλου ἐργασιῶν, εἰς τὴν ὀλικὴν ἢ μερικὴν ἀπαλλαγὴν τῶν κερδῶν ἐξ ἐξαγωγῶν ἀπὸ τοὺς ἀμέσους φόρους, εἰς τὴν ὀλικὴν ἢ μερικὴν ἀπαλλαγὴν ἀπὸ διαφόρους ἄλλους ἀμέσους φόρους, εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῆς μεθόδου τῆς ἐπιταχυνομένης ἀποσβέσεως ὑπὸ τῶν ἐξαγωγέων, εἰς τὴν ἀπαλλαγὴν ἢ τὴν μείωσιν τῶν φόρων ἐπὶ τῶν κερδῶν τῶν προερχομένων ἀπὸ ὑποκαταστήματα εἰς τὸ ἐξωτερικόν, καὶ εἰς τὴν ἐπιστροφήν δασμῶν καταβληθέντων κατὰ τὴν εἰσαγωγὴν ὠρισμένων εἰδῶν.

2. *Πιστωτικά κίνητρα.* Ὡς ἀνεφέρθη καὶ προηγουμένως ἐκτὸς τῶν φορολογικῶν μέτρων συχνότατα ἐφαρμόζονται καὶ μέτρα πιστωτικῆς πολιτικῆς διὰ τὴν προώθησιν τῶν ἐξαγωγῶν. Ὁ σκοπὸς τῶν μέτρων αὐτῶν εἶναι κοινὴ πάλιν ἡ κέντρισις τῆς ἐπιχειρηματικῆς δραστηριότητος, ἡ δημιουργία προσθέτων ἐπενδύσεων καὶ ἡ αὐξήσις τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς ἀπασχολήσεως. Τὰ πιστωτικά μέτρα ἐνισχύσεως τῶν ἐξαγωγῶν εἶναι ἓνα εἶδος «ἐπιδοτουμένων πιστώσεων», ἀνεξαρτήτως ἐὰν λαμβάνωνται ὑπὸ μορφήν χαμηλοῦ ἐπιτοκίου ἢ ἄλλων εὐνοϊκῶν ὄρων χορηγήσεων πιστώσεων. Οὕτω, μετὰ τὸν πόλεμον ἀρκετὸς ἀριθμὸς χωρῶν ἔθεσεν εἰς ἐφαρμογὴν εἰδικὰ πιστωτικά σχήματα χρηματοδοτήσεως τῶν ἐξαγωγῶν. Εἰς πολλὰς χώρας τὰ συνήθη τραπεζικὰ συστήματα συμπληροῦνται ἀπὸ τοὺς ἐξειδικευμένους ὀργανισμοὺς, οἱ ὅποιοι χορηγοῦν μεσοπροθέσμους καὶ ἐνίοτε μακροπροθέσμους ἐξαγωγικὰς πιστώσεις ὑπὸ εὐνοϊκοὺς ὄρους. Τοιοῦτου εἶδους πιστωτικαὶ διευκολύνσεις ὑφίστανται εἰς τὴν Αὐστρίαν, τὸν Καναδᾶν, τὴν Γαλλίαν, τὴν Γερμανίαν, τὴν Ἰαπωνίαν, τὴν Νορβηγίαν, τὴν Σουηδίαν, τὴν Ἀγγλίαν, τὰς Ἡνωμένους Πολιτείας κλπ. (1). Εἰς τὴν Αὐστρίαν π.χ. αἱ πιστωτικαὶ ἐργασίαι χρηματοδοτήσεως ἐξαγωγῶν ἐκτελοῦνται ἀπὸ τὴν Oesterreichische Kontroll Bank καὶ τὴν Austrian National Bank. Αἱ πιστώσεις χορηγοῦνται εἰς ἐξαγωγεῖς ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν καὶ εἰδικώτερον εἰς ἐξαγωγεῖς κεφαλαιουχικῶν ἀγαθῶν πρὸς ἀναπτυσσομένης χώρας. Ἡ πίστωσησὶς καλύπτει ἐνίοτε τὸ 100% τῆς ἀξίας τοῦ τιμολογίου καὶ χορηγεῖται μὲ ἐπιτόκιον 5—5,5% συμπεριλαμβανομένων τῶν ἐξόδων. Εἰς τὸ Βέλγιον ἰδρύθη τὸν Αὐγουστον τοῦ 1959 ἡ Association pour la coordination du financement à moyen terme des exportations Belges (Credit-export), ὡς ὀργανισμὸς μὴ κερδοσκοπικοῦ χαρακτῆρος μὲ σκοπὸν τὴν χορηγήσιν πιστωτικῶν διευκολύνσεων μεσοπροθέσμου καὶ μακροπροθέσμου χαρακτῆρος, πρὸς τοὺς ἐξαγωγεῖς κεφαλαιουχικῶν ἀγαθῶν βελγικῆς κατασκευῆς. Τὸ προεξοφλητικὸν ἐπιτόκιον διὰ τὰς σχετικὰς ἐργασίας μεταβάλλεται κατὰ περιόδους, κυμαινόμενον μεταξύ 5,5 — 6,5% (2). Εἰς τὸν Καναδᾶν ἐκτὸς τοῦ Export Credits Insurance Corporation (E.C.I.C.), περὶ τοῦ ὁποίου θὰ ὁμιλήσωμεν κατωτέρω, ὑπάρχει καὶ τὸ Export Finance Corporation of Canada (E.F.C.C.), τοῦ ὁποίου ὁ κύριος σκοπὸς συνίσταται εἰς τὴν βοήθειαν καὶ τὴν χρηματοδότησιν μεσοπροθέσμων πιστώσεων διὰ ἐξαγωγὰς, αἱ ὁποῖαι ἔχουν ἀσφαλισθῆ ἀπὸ τὸ E.C.I.C. μὲ ἐπιτόκιον μεταβαλλόμενον ἀναλόγως τῶν συνθηκῶν, αἱ ὁποῖαι ἐπικρατοῦν εἰς τὴν χώραν πρὸς τὴν ὁποίαν κατευθύνονται αἱ ἐξαγωγαὶ χωρὶς προσθέτους ἐπιβαρύνσεις μὲ σκοπὸν τὴν διατήρησιν τοῦ κόστους χρηματοδοτήσεως εἰς ὅσον τὸ δυνατόν χαμηλότερον ἐπίπεδον. Μακροπρόθεσμοι πιστώσεις χορηγοῦνται περαιτέρω πρὸς Καναδοὺς ἐξα-

1) Bank for International Settlements, Monetary and Economic Department, Export Credit Insurance and Export Credit, Basle, March 1966, σελ. 5.

2) B.I.S. ἐνθ. ἀνωτ., σελ. 34.

γωγεις κεφαλαιουχικων αγαθων (1). Εις την Γαλλίαν υπάρχει η Bank Française du Commerce Exterieur (B.F.C.E.) με ήμιδημόσιον χαρακτήρα, τής οποίας ο σκοπός είναι ή διευκόλυνσις τής χρηματοδοτήσεως τών εξαγωγών και τών εισαγωγών δια τής άποδοχής συναλλαγματικων, προεξοφλήσεως έγγυήσεων ή καθ' οίονδηποτε άλλον τρόπον χορηγήσεως βραχυπροθέσμων και μεσοπροθέσμων πιστώσεων (2).

Η Τράπεζα τής Γαλλίας έξ άλλου άναπροεξοφλεί βραχυπρόθεσμα γραμμάτια πρὸς έπιτόκιον 3,5% . Έάν εις τὸ έπιτόκιον αυτό προστεθῆ προμήθεια 0,9% και φόρος 0,41% τότε ή συνολική έπιβάρυνσις δια τὸν δανειζόμενον άνέρχεται εις 4,81%. Εις την Γαλλίαν επίσης παρέχονται ειδικαί διευκολύνσεις δια μεσοπροθέσμων πιστώσεων διαρκείας 2 - 5 έτών. Η συνολική έπιβάρυνσις τοῦ εξαγωγέως, περιλαμβανομένης τής προμηθείας και τών φόρων άνέρχεται εις 5%, εάν ο πελάτης τοῦ έξωτερικοῦ είναι κυβέρνησις, και εις 5,7% εάν είναι ιδιώτης. Τὰ ποσοστά αυτά είναι 0,5% - 1% κατώτερα τών άντιστοίχων έπιτοκίων δια τὸ έσωτερικόν. Δια πιστώσεις διαρκείας μεγαλυτέρας τών 5 έτών τὸ έπιτόκιον άνέρχεται εις 6,4% έναντι 6,75% δια λοιπὸς πιστώσεις. Ὑπὸ ώρισμένας προϋποθέσεις εις την Γαλλίαν ισχύει τὸ σύστημα τής προχρηματοδοτήσεως τών εξαγωγών. Εις την Δυτικὴν Γερμανίαν τὰ έπιτόκια δια βραχυπρόθεσμον χρηματοδότησιν άνέρχονται εις 5 - 6,5%. Δια την μεσοπρόθεσμον χρηματοδότησιν τὰ έπιτόκια άνέρχονται εις 6% δια τὰ 80% τής πιστώσεως και εις 6,5% δια τὰ 100% τούτων. Σημειούται ὅτι αἱ Τράπεζαι δύνανται νὰ προβοῦν εις χρηματοδότησιν τών εξαγωγών, έν συνδυασμῷ με τὸν Ausfuhrkredit - Aktiengesellschaft, ὁ ὁποῖος είναι ὄργανισμὸς μὴ κερδοσκοπικοῦ χαρακτήρος. Εις τὰς Ἡνωμένους Πολιτείας αἱ βραχυπρόθεσμοι πιστώσεις δι' εξαγωγὰς έπιβαρύνονται με έπιτόκιον κυμαινόμενον περίξ τοῦ 5,5%. Ἀφ' έτέρου ή Τράπεζα εξαγωγών - εισαγωγών χρηματοδοτεῖ μεσοπροθέσμους χορηγήσεις διαρκείας μέχρι 5 έτών με έπιτόκιον 5 3/4% και μέχρι τοῦ 68% τής αξίας τοῦ τιμολογίου. Εις την Ἰαπωνίαν τὸ έπιτόκιον δια βραχυπρόθεσμους χρηματοδοτήσεις τών εξαγωγών άνέρχεται εις 4%. Τὸ έπιτόκιον τοῦτο είναι ισχυρὸν κίνητρον δοθέντος ὅτι τὸ τρέχον τραπεζικὸν έπιτόκιον άνέρχεται εις 7,3%. Η Ἰαπωνική Τράπεζα εισαγωγών - εξαγωγών χορηγεῖ μεσοπροθέσμους πιστώσεις με έπιτόκιον 4% τὸ ὁποῖον καταλήγει εις συνολικὴν έπιβάρυνσιν τοῦ εξαγωγέως, άνερχομένης εις 5,5%. Εις την Ἰταλίαν αἱ ἰταλικαὶ Τράπεζαι δύνανται νὰ δανείζωνται τὸ ξένον συνάλλαγμα ἀπὸ τὸ Ufficio (Ὑπηρεσίαν ξένου συναλλάγματος) και νὰ τὸ δανείζουν έν συνεχείᾳ εις τὸν εξαγωγέα έναντι έγγράφων εξαγωγών. Έάν ὁ εξαγωγέυς δέν έπιθυμῆ νὰ αναλάβη τὸν κίνδυνον τών διακυμάνσεων τών τιμῶν τοῦ ξένου συναλλάγματος, ή Τράπεζα δύναται νὰ τὸ μετατρέψη εις έγχώριον νόμισμα. Τὸ ἀποτέλεσμα είναι ὅτι ὁ εξαγωγέυς δύναται νὰ ἀποκτήσῃ βραχυπρόθεσμον πιστώσιν μέχρις 6 μηνῶν με έπιτόκιον

1) B.I.S. ένθ' άνωτ., σελ. 53.

2) B.I.S. ένθ' άνωτ., σελ. 81.

4- 4,5%. Αί μεσοπρόθεσμοι πιστώσεις δι' ώρισμένες έξαγωγάς χορηγοῦνται ἀπὸ τέσσαρας Τραπεζάς, αἱ ὁποῖαι ἔχουν τὸ δικαίωμα ἀναπροεξοφλήσεως εἰς τὸ Medio Credito, τὸ ὁποῖον εἶναι κυβερνητικὸς ὄργανισμὸς. Τὸ κόστος διὰ τὸν δανειζόμενον εἶναι 4 - 5% διὰ τὰ 75% τῶν πιστώσεων, διὰ δὲ τὸ σύνολον τῶν πιστώσεων 5,5% - 6%. Εἰς τὴν Ἀγγλίαν αἱ βραχυπρόθεσμοι πιστώσεις δι' έξαγωγάς ἐπιβαρύνονται μὲ ἐπιτόκιον περίξ τοῦ 6,5%. Αἱ μεσοπρόθεσμοι πιστώσεις χορηγοῦνται ἀπὸ τοῦ Ἰανουαρίου τοῦ 1962 καὶ ἐντεῦθεν μὲ ἐπιτόκιον 5,5%.

3. *Διάφορα ἄλλα κίνητρα προωθήσεως έξαγωγῶν.* Ἐκτὸς τῶν προαναφερθέντων φορολογικῶν καὶ πιστωτικῶν μέτρων προωθήσεως τῶν έξαγωγῶν καὶ τῆς διὰ τούτων κεντρίσεως τῆς ἐπιχειρηματικῆς δραστηριότητος τῶν ἰδιωτῶν, ἔχουν ἐφαρμοσθῆ καὶ ἄλλα τὰ κυριώτερα τῶν ὁποίων εἶναι αἱ ὑποτιμήσεις τῶν ἐθνικῶν νομισμάτων, αἱ ἐπιδοτήσεις, τὰ ντάμπινγκ, αἱ ἐγυγήσεις τῶν έξαγωγῶν διὰ συμμετοχὴν εἰς ἐμπορικὰς ἐκθέσεις κ.ο.κ.

Τόσον εἰς τὴν θεωρίαν ὅσον καὶ εἰς τὴν πρακτικὴν εἶναι ἀρκετὰ γνωστὴ ἡ μέθοδος τῆς ὑποτιμήσεως τῶν νομισμάτων, ὥστε ἐλάχιστα ἀξίζει νὰ ἀναφερθῶν ἐν προκειμένῳ (1). Αἱ μεταπολεμικαὶ ὑποτιμήσεις εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ εἰς τὸ ἔξωτερικὸν εἶναι ἀρκεταί. Ἐνδεικτικῶς ἀναφέρεται ἡ ὑποτίμησις τῆς πιάστρας τῆς Συρίας, διὰ τῆς ὁποίας ἡ τιμὴ τοῦ δολλαρίου ἀπὸ 357-358 πιάστρες ὥρισθη εἰς 380 πιάστρες (2). Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ δήλωσις τοῦ Διοικητοῦ τῆς Κεντρικῆς Τραπεζῆς, συμφώνως πρὸς τὴν ὁποίαν «τὸ ἐν λόγῳ μέτρον ἀποσκοπεῖ εἰς τὴν διευκόλυνσιν τῶν έξαγωγῶν συριακῶν προϊόντων καὶ τὴν ἐνθάρρυνσιν τῆς ἐθνικῆς βιομηχανίας διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ συναγωνισμοῦ ἐκ τῶν ξένων προϊόντων». Κατὰ τὸ ἔτος 1965 ἔλαβον χώραν ὑποτιμήσεις νομισμάτων εἰς τὴν Βραζιλίαν, τὴν Ἀφγανιστάν, τὴν Οὐραγουάην, τὴν Κολομβίαν, τὴν Ἀργεντινὴν, τὴν Χιλήν καὶ τὴν Κορέαν (3). Εἶναι γνωστὴ καὶ ἡ πρόσφατος ὑποτίμησις τῆς στερλίνας τῆς Ἀγγλίας.

Ἐν μέτρον διὰ τὴν προώθησιν τῶν έξαγωγῶν εἶναι καὶ ἡ συμμετοχὴ εἰς ἐμπορικὰς ἐκθέσεις εἰς τὸ ἔξωτερικόν. Ἡ συμμετοχὴ ὁμως αὕτη συνεπάγεται ἔξοδα, ζημίας καὶ κινδύνους. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν εἰς ὠρισμένας χώρας λαμβάνονται μέτρα έξασφαλιζοντα τοὺς συμμετέχοντας ἔναντι τῶν τοιοῦτων κινδύνων. Εἰς τὴν Γαλλίαν, ἡ *Companie Française d'Assurance pour le Commerce Exterieur* ἀναλαμβάνει τὴν κάλυψιν ζημιῶν ἀπὸ τὴν συμμετοχὴν εἰς ἐμπορικὰς ἐκθέσεις. Ἡ Ἑταιρίᾳ αὕτη καλύπτει τὰ 50% τῶν ζημιῶν ἀπὸ τὴν συμμετοχὴν εἰς τὰς ἐκθέσεις, τὸ δὲ σχετικὸν συμβόλαιον διαρκεῖ ἀπὸ τὴν

1) S. E. Harris, *Exchange depreciation, its theory and its history 1931-35 with some considerations of related domestic policies*, Cambridge Harvard University Press 1936, Κεφ. I, II.

2) *Le Monde*, 26 Juillet 1962, σελ. 5.

3) I. M. F., ἔνθ' ἄνωτ., 1966 σελ. 5.

ἡμέραν τῆς ἐνάρξεως τῆς ἐκθέσεως μέχρι δύο ἔτη βραδύτερον. Ὁ ἀσφαλιζόμενος ὑποβάλλει ἀνάλυσιν τῶν ἐξόδων του καὶ ἔναντι ταύτης λαμβάνει πληρωμὴν 50%. Εἰς τὸ τέλος τῆς περιόδου τῆς ἀσφαλίσεως, ἐὰν ὁ ἠσφαλισμένος ἐπραγματοποίησε πωλῆσεις, ὡς ἀποτέλεσμα τῆς συμμετοχῆς του εἰς τὴν ἔκθεσιν, ἐπιστρέφει μέρος ἢ τὸ ὅλον τῆς προκαταβληθείσης ἀποζημιώσεως. Τὸ ἀσφάλιστρον ἀνέρχεται εἰς 2% τῶν ἀσφαλισθέντων ἐξόδων καὶ εἰς 2 - 4% τῆς ἀξίας τῶν πωληθέντων ἐμπορευμάτων εἰς τὴν χώραν εἰς τὴν ὁποίαν ἐπραγματοποιήθη ἡ ἔκθεσις (!). Εἰς τὴν Ἰταλίαν τὸ Instituto Commercio Estero, τὸ ὁποῖον εἶναι κυβερνητικὸς ὄργανισμός, ὑποβοηθεῖ τοὺς συμμετέχοντας εἰς ἐμπορικὰς ἐκθέσεις διὰ τῆς μισθώσεως περιπτέρων, χώρων ἐκθέσεων κλπ. Τὸ Ἰνστιτούτον αὐτὸ ἐπίσης πληρώνει τὰ ἐξόδα μεταφορᾶς καὶ ἐπιστροφῆς τῶν ἀγαθῶν τὰ ὁποῖα ἐκτίθενται.

Κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν ἐνὸς συμβολαίου ἐξαγωγῆς προϊόντων εἶναι ἐνδεχόμενον αἱ τιμαὶ νὰ εἶναι διάφοροι ἀπὸ τὰς τιμὰς, αἱ ὁποῖαι ὑπῆρχον κατὰ τὸν χρόνον τῆς συνάψεως τοῦ συμβολαίου, ἰδίως ὅταν τὸ μεσολαβοῦν διάστημα εἶναι μεγάλο (παραγγελία πλοίων καὶ βαρέος κεφαλαιουχικοῦ ἐξοπλισμοῦ). Ἀποτέλεσμα τῆς ἐπελθούσης αὐξήσεως τῶν τιμῶν καὶ μισθῶν θὰ εἶναι ἡ αὐξήσις τοῦ κόστους παραγωγῆς τοῦ ἀγαθοῦ μὲ περαιτέρω συνέπειαν τὴν ζημίαν τοῦ ἐξαγωγέως. Διὰ τὴν κάλυψιν τοιούτων ζημιῶν εἰς τὴν Γαλλίαν ἡ προαναφερθεῖσα ἐταιρία C.O.F.A.C.E., ἀναλαμβάνει τὴν ἀσφάλισιν τοῦ ἐξαγωγέως ἔναντι αὐξήσεως ὠρισμένων τιμῶν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Γαλλίας. Ἡ ἐγγύησις καλύπτει συμβόλαια, τὰ ὁποῖα χρειάζονται 10 μῆνας ἕως τρία ἔτη νὰ πραγματοποιηθοῦν καὶ γίνεται ὑπὸ ὠρισμένης προϋποθέσεως καὶ δι' ὠρισμένου εἶδους αὐξήσεις τιμῶν. Εἰς τὴν Ἰταλίαν ἡ κρατικὴ ἀσφαλιστικὴ Ἐταιρία Instituto Nazionale di Assicourazione (I.N.A.) ἀσφαλίζει τὸν ἐξαγωγέα, ὁ ὁποῖος συνῆψε συμβόλαιον ἐξαγωγῆς εἰς σταθερὰς τιμὰς ἔναντι αὐξήσεως τοῦ κόστους τῆς παραγωγῆς μέχρι 10% (πρῶται ὕλαι, ἠλεκτρικὴ ἐνέργεια, μισθοί, ἡμερομίσθια). Ἡ διάρκεια τῆς ἀσφαλίσεως ἐκτείνεται ἀπὸ τὴν ἡμέραν τῆς συνάψεως τοῦ συμβολαίου μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς πραγματοποιήσεως τούτου, ἀποδεικνυομένη διὰ τῶν σχετικῶν φορτωτικῶν ἐγγράφων.

Εἰς πολλὰς χώρας ἔχει ἐφαρμοσθῆ τὸ σύστημα τῆς ἀσφαλίσεως τῶν χορηγουμένων πιστώσεων διὰ τὴν ἐξαγωγὴν ἐγχωρίων προϊόντων. Ἡ ἀσφάλισις τῶν πιστώσεων ἐνίοτε ἀποτελεῖ ἀναγκαῖον προαπαιτούμενον διὰ τὴν χορήγησιν τῶν ἐξαγωγικῶν πιστώσεων, περὶ τῶν ὁποίων ὠμιλήσαμεν ἤδη προηγουμένως. Δικαιούχοι τῆς ἀσφαλίσεως εἶναι οἱ ἐξαγωγεῖς ἐγχωρίων προϊόντων καὶ οἱ καλυπτόμενοι κίνδυνοι εἶναι δυνατὸν νὰ εἶναι οἰκονομικοὶ ἢ πολιτικοί. Οἱ ὄργανισμοὶ οἱ ὁποῖοι ἀναλαμβάνουν τὴν ἀσφάλισιν εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ εἶναι ἰδιωτικοὶ ἢ ἐνεργοῦσαι διὰ λογαριασμὸν τοῦ Κράτους, ὡς εἰς τὴν Ἀυστρίαν καὶ τὴν Γαλλίαν ἢ μία ἔνσωσις ἰδιωτικῶν ἀσφαλιστικῶν ἐταιριῶν, ὅπως εἰς τὰς Ἡνωμένους Πολιτείας ἢ ἀκόμη εἰς

ὄργανισμός δημοσίου χαρακτήρος, ὡς εἰς τὸ Βέλγιον τὸν Καναδᾶ καὶ τὴν Ἰταλίαν⁽¹⁾. Εἰς τὴν Αὐστρίαν π.χ. ὑπάρχει ἡ Oesterreichische Kontrollbank A.G., ἡ ὁποία ἐγγυᾶται τὰς πιστώσεις πρὸς ἐξαγωγεῖς ἐγχωρίων προϊόντων. Οἱ καλυπτόμενοι κίνδυνοι εἶναι ἐμπορικοί, ὡς ἡ ἀδυναμία τοῦ ἀλλοδαποῦ συναλλασσομένου διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ὑποχρεώσεων του, χρεωκοπία, διάλυσις ἐταιρίας κλπ. Ἀσφαλίζει περαιτέρω τοὺς δικαιούχους ἀπὸ πολιτικούς κινδύνους⁽²⁾, ὡς εἶναι τὰ περιοριστικὰ μέτρα ἐξαγωγῆς συναλλάγματος, πόλεμοι, ἐπαναστάσεις, ἀπεργαίαι κλπ. Εἰς τὸ Βέλγιον λειτουργεῖ ἀπὸ τὸ 1921 τὸ Office National du Ducroire (O.N.D.), τὸ ὁποῖον εἶναι ὄργανισμός δημοσίου χαρακτήρος καὶ ἀποσκοπεῖ εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τῶν ἐξαγωγῶν διὰ τῆς παροχῆς καλύψεως τῶν πιστωτικῶν κινδύνων. Δικαιοῦχοι τῆς ἀσφαλίσεως τῶν πιστώσεων εἶναι ὁ ἐξαγωγεὺς τῶν βελγικῶν προϊόντων καλύπτει δὲ ἐμπορικούς καὶ πολιτικούς κινδύνους.

Διὰ τῆς παρεχομένης ἐγγυήσεως ὑπὸ τῶν ὀργανισμῶν ἀσφαλίσεως πιστώσεων ἐξαγωγέων, μειοῦνται οἱ ἐπιχειρηματικοὶ κίνδυνοι ἐξαγωγῆς καὶ ἐπομένως καθίστανται περισσότερο ἐκλυστικά αἱ ἐξαγωγαὶ ἐγχωρίων προϊόντων. Καθ' ὃ μέτρον συνεπῶς διὰ τῶν ἐν λόγῳ ἐγγυήσεων προωθοῦνται αἱ ἐξαγωγαὶ μὲ συνέπειαν τὴν αὐξησιν τῆς ἐγχωρίου παραγωγῆς καὶ τὴν ἀνάληψιν νέων ἐπενδυτικῶν δραστηριοτήτων, τὰ ἐν λόγῳ μέτρα δύνανται νὰ θεωρηθοῦν ὡς κίνητρα προωθήσεως τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα, πρὸς διευκόλυνσιν τῆς ἐξαγωγῆς προϊόντων τῆς ἐγχωρίου βιομηχανίας, ἐπιστρέφονται εἰς τὸν ἐξαγωγέα τοιούτων προϊόντων εἰσαγωγικοὶ δασμοὶ καὶ λοιποὶ φόροι ἐπιβαλλόμενοι κατὰ τὴν εἰσαγωγὴν, ἀναλογοῦντες ἐπὶ πρώτων ὑλῶν καὶ καυσίμων ἀλλοδαπῆς προελεύσεως, διὰ ποσότητος ἴσας πρὸς τὰς περιεχομένας πρῶτας ὕλας καὶ τὰ καύσιμα τὰ χρησιμοποιηθέντα διὰ τὴν κατασκευὴν τῶν ἐξαγομένων προϊόντων. Ἐπίσης δύνανται ὑπὸ ὠρισμένας προϋποθέσεις νὰ ἐπιστραφοῦν αἱ ὑπὲρ τοῦ I.K.A. καταβαλλόμεναι ἐργοδοτικαὶ εἰσφοραὶ ἐπὶ μισθῶν καὶ ἡμερομισθίων, ἀναλογοῦντων εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν ἐξαγομένων προϊόντων. Ἐκτὸς τούτου δι' ἀποφάσεως τῆς νομισματικῆς ἐπιτροπῆς καθορίζονται πιστωτικαὶ διευκολύνσεις πρὸς τοὺς ἐξαγωγεῖς ὄχι μικρᾶς σημασίας. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ὁμως δὲν ὑφίστανται ὄργανισμοὶ προωθήσεως ἐξαγωγῶν, ὡς συμβαίνει εἰς ἄλλας χώρας, οὔτε εἰδικὰ πιστωτικὰ ἰδρύματα χρηματοδοτήσεως τῶν ἐξαγωγῶν ὑπὸ λίαν ἐπωφελεῖς ὄρους. Ὁ θεσμὸς ἀσφαλίσεως τῶν ἐξαγωγικῶν πιστώσεων, περὶ τῶν ὁποίων ὠμιλήσαμεν προηγουμένως, εἰσῆχθη παρ' ἡμῖν διὰ τοῦ Α.Ν. 501/1968 «περὶ ἀσφαλίσεως ἐξαγωγικῶν πιστώσεων».

Δοθέντος ὅτι αἱ ἐξαγωγαὶ μιᾶς χώρας ἀποτελοῦν, σὺν τοῖς ἄλλοις, καὶ συνάρτησιν τῆς ζητήσεως ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἡ ἀποτελεσματικότης τῶν μέτρων προωθήσεως τῶν ἐξαγωγῶν, ἐξαρτᾶται καὶ ἀπὸ τὴν ἐλαστικότητα τῆς ἀλλοδαπῆς ζητήσεως, ἐν σχέσει πρὸς τὰς τιμὰς τοῦ ἐσωτερικοῦ, ἐφ' ὅσον διὰ

1) B.I.S., ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 2.

2) B.I.S., ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 8.

των κινήτρων παρέχεται ή δυνατότης μειώσεως των τιμών πωλήσεως, καί γενικώτερον από τὸ παίγνιον των ἔνδογενῶν καί ἐξωγενῶν δυνάμεων, αἱ ὁποῖαι ὑπαισέρχονται εἰς τὰς διεθνεῖς συναλλακτικὰς σχέσεις. Ἐφ' ὅσον ὁμως ή προώθησις των ἐξαγωγῶν ἐξαρτᾶται καί ἀπὸ τὴν δραστηριότητα των ἐπιχειρηματιῶν τοῦ ἔσωτερικοῦ διὰ τὴν παραγωγήν ἐξαγωγίμων προϊόντων, διὰ τὴν ποιοτικὴν βελτίωσιν τούτων καί ἀπὸ τὴν διάθεσιν νὰ ἀναλάβουν ἐπιχειρηματικούς κινδύνους ἐξαγωγῶν, τότε ή σχετικὴ πολιτικὴ ἀποτελεῖ ἐξαγωγικὸν κίνητρον. Δέον ὁμως νὰ γίνεται μὲ μεγάλην προσοχήν διὰ τὴν ἀποφυγὴν καταστρατηγήσεως των χορηγουμένων πλεονεκτημάτων.

ε) Ἴδρυσις κέντρων πληροφοριῶν καί ἐρευνῶν

Εἰς πολλὰς χώρας ἔχουν ἰδρυθῆ διαφόρων εἰδῶν ὀργανισμοί, οἱ ὁποῖοι ἀποσκοποῦν εἰς τὴν ὑποβοήθησιν τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως. Οἱ ὀργανισμοὶ αὐτοὶ ποικίλλουν ἀναλόγως των εἰδικῶν καί γενικῶν σκοπῶν, οἱ ὁποῖοι ἐπιδιώκονται, ἀναλόγως των μέσων τὰ ὁποῖα ἔχουν εἰς τὴν διάθεσίν των καί τὰ ὁποῖα χρησιμοποιοῦν διὰ τὴν ἐπίτευξιν των σκοπῶν των, ἀναλόγως τῆς νομικῆς μορφῆς τὴν ὁποῖαν ἔχουν προσλάβει, ἀναλόγως τῆς διοικητικῆς ἐξαρτήσεως τούτων ἀπὸ τὸς κυβερνητικὰς ἑρχάς, ἀναλόγως των ὑπηρεσιῶν τὰς ὁποῖας προσφέρουν κλπ. Οἱ ἐν λόγω ὀργανισμοὶ δὲν ἀποτελοῦν κίνητρα ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ὑπὸ τὴν ὁποῖαν τὰ ἐδώσαμεν προηγουμένως, παίζουν ὁμως σπουδαῖον ρόλον εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τῆς προσπάθειας διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν. Τοιοῦτου εἴδους ὀργανισμοὶ ὑπάρχουν εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς χώρας τοῦ κόσμου, οἰαδήποτε δὲ προσπάθεια συγκεντρώσεως των σχετικῶν πληροφοριῶν θὰ ἀπέβαινε μακρὰ καί θὰ ἐξέφευγε ἀπὸ τὰ περιωρισμένα πλαίσια τῆς παρούσης ἐργασίας. Ἐν προκειμένῳ παρατίθενται ὠρισμένα παραδείγματα ὀργανισμῶν, ἀνάλογοι των ὁποῖων δὲν ὑφίστανται εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Εἰς ὠρισμένας χώρας ἔχουν ἰδρυθῆ κέντρα πληροφοριῶν, τὰ ὁποῖα προορίζονται νὰ προωθήσουν τὴν ἐγχώριον ἐπένδυσιν εἰς ἀνώτερα ἐπίπεδα, νὰ προσελκύσουν ξένα κεφάλαια καί νὰ κατευθύνουν τόσον τὴν ἔσωτερικὴν ὅσον καί τὴν ἐξωτερικὴν ἐπενδυτικὴν δραστηριότητα πρὸς τοὺς καταλλήλους τομεῖς. Εἰς τὰς χώρας εἰς τὰς ὁποῖας ὑπάρχουν προγράμματα οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως, τὰ ὁποῖα καθορίζουν τὸν ρόλον τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας, τὰ κέντρα πληροφοριῶν παίζουν σπουδαῖον ρόλον διὰ νὰ κατευθύνουν τὴν ἰδιωτικὴν δραστηριότητα, συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ προγράμματος. Ἐκτὸς ὁμως των κέντρων πληροφοριῶν εἰς πολλὰς χώρας ἔχουν ἰδρυθῆ καί κέντρα ἐρευνῶν, τὰ ὁποῖα ἀποσκοποῦν, διὰ τῆς συνεχοῦς ἐπιστημονικῆς ἐρεύνης, εἰς τὴν ἐφαρμογὴν νέων οἰκονομικῶν, ὀργανωτικῶν καί τεχνικῶν μεθόδων παραγωγῆς, τυποποιήσεως καί ἐμπορίας των προϊόντων, εἰς τὴν αὔξησιν τῆς παραγωγικότητος, τὴν μείωσιν τοῦ κόστους καί εἰς τὴν παραγωγήν ἀγαθῶν, τὰ ὁποῖα ἀνταποκρίνονται καλύτερον πρὸς τὰς ἀνάγκας τοῦ καταναλωτοῦ καί καθίστανται περισσότερον ἀνταγωνιστικὰ εἰς τὸν στίβον των διεθνῶν ἀνταλλαγῶν.

Εἰς τὸ Πακιστὰν ἰδρύθη τὸ ἔτος 1959 τὸ «Γραφεῖον προωθήσεως Ἐπενδύσεων τοῦ Πακιστάν», τὸ ὁποῖον ἀποσκοπεῖ νὰ κατευθύνῃ τὴν ἰδιωτικὴν δραστηριότητα διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν πλουτοπαραγωγικῶν πηγῶν τῆς χώρας καὶ νὰ προωθήσῃ τὴν ἐσωτερικὴν ἐπένδυσιν πρὸς τὴν βιομηχανίαν διὰ τὴν πραγματοποίησιν τῶν ἐπιδιώξεων τοῦ προγράμματος εἰς τὸν ἰδιωτικὸν τομέα. Τὸ ἐν λόγω γραφεῖον παρέχει πληροφορίας καὶ συμβουλὰς, ἐξετάζει ὅλας τὰς αἰτήσεις δι' ἐπενδύσεις καὶ διευκολύνει τοὺς πιθανοὺς ἐπενδυτὰς διὰ τὴν ἀπόκτησιν τῶν σχετικῶν ἀδειῶν (1). Εἰς τὸ Ἴσραήλ ὑπάρχει τὸ «Κέντρον Ἐπενδύσεων», τοῦ ὁποῖου ὁ διευθυντὴς διορίζεται ἀπὸ τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον. Τὸ ἐπιτελεῖον τοῦ ἐν λόγω κέντρου ἐξετάζει τὰς αἰτήσεις τῶν ἐπενδυτῶν, ἰδίως ἐκείνων οἱ ὁποῖοι πρόκειται νὰ τύχουν προνομιακῆς μεταχειρίσεως συνεπιείᾳ τῆς πολιτικῆς τῶν κινήτρων καὶ ἐγκρίνει ἢ ἀπορρίπτει ταύτας, ἐν συμφωνίᾳ πρὸς τὴν γνωμάτευσιν εἰδικοῦ συμβουλίου, συντιθεμένου ἐξ ἀντιπροσώπων τῶν οἰκονομικῶν Ὑπουργείων καὶ τοῦ Ὑπουργείου Ἀμύνης (2).

Εἰς τὴν Γκάνα ὑπάρχει τὸ «Τμῆμα προωθήσεως τῆς βιομηχανίας», τῆς Ὑπηρεσίας οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως, τὸ ὁποῖον ὄχι μόνον παρέχει συμβουλὰς πρὸς τοὺς μέλλοντας ἐπενδυτὰς ἀλλὰ καὶ ἐξετάζει λεπτομερέστερα τὰ σχέδια τοῦς, καὶ συντονίζει τὰ διάφορα Ὑπουργεῖα εἰς τὰς περιπτώσεις ἐκδόσεως ἀδειῶν, χορηγήσεως προτεραιότητων, παροχῆς φορολογικῶν ἀπαλλαγῶν κλπ. Χαρακτηριστικὸν εἶναι τὸ πνεῦμα μὲ τὸ ὁποῖον ἐξετάζονται αἱ νέαι αἰτήσεις διὰ νέας ἐπενδύσεις, συμφῶνως πρὸς τὸ ὁποῖον «ἕνας ἀπὸ τοὺς καλύτερους τρόπους νὰ πεισθοῦν οἱ κεφαλαιοῦχοι νὰ ἐπενδύσουν κεφάλαια εἰς Γκάνα εἶναι νὰ ἀποκτήσουν τὴν ἐμπιστοσύνην καὶ τὴν ἐκτίμησιν τῶν ἤδη ὑπαρχόντων ἐπενδυτῶν» (3). Εἰς τὸν Ἰσημερινὸν ἰδρύθη προσφάτως ἕνα «Κέντρον Ἀναπτύξεως» κατόπιν συμφωνίας μὲ τὴν Inter-American Co-operative Development Service. Τὸ ἐν λόγω κέντρον ἔχει συμβουλευτικὸν καὶ ἐρευνητικὸν χαρακτῆρα κατὰ τὸν προγραμματισμὸν τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως καὶ εἶναι ὑπεύθυνον διὰ τὴν προώθησιν τῆς ἐσωτερικῆς καὶ τῆς ἐξωτερικῆς ἐπενδύσεως εἰς τοὺς τομεῖς, οἱ ὁποῖοι ἐμφανίζουσι μεγάλην προτεραιότητα. Ἀναζητεῖ καταλλήλους εὐκαιρίας δι' ἐπενδύσεις, ἀναλαμβάνει μελέτας διὰ τὴν ἐφαρμογὴν συγχρόνων μεθόδων τεχνικῆς καὶ γενικῶς παρέχει τεχνικὴν καὶ διοικητικὴν βοήθειαν πρὸς τοὺς ἐνδεχομένους ἐπενδυτὰς διὰ τὴν ἴδρυσιν, τὴν χρηματοδότησιν καὶ τὴν πραγματοποίησιν τῶν σχεδίων ἐπενδύσεων.

Εἰς τὰς Ἰνδίας ἰδρύθη τὸ «Ἰνδικὸν Κέντρον Ἐπενδύσεων», χρηματοδοτούμενον ἀπὸ κεφάλαια τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν. Συμφῶνως πρὸς τὸ πρόγραμμα οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῶν Ἰνδιῶν ἢ ἀνάπτυξιν τῶν βιομηχανιῶν, αἱ ὁποῖαι δὲν ἐκτελοῦνται ἀπὸ τὸ κράτος ἔχει ἀφεθῆ εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἰδιωτικοῦ τομέως. Ὁ ἰδιωτικὸς τομεὺς θὰ ἐνισχύεται καὶ θὰ προωθῆται ὑπὸ τοῦ

1) United Nations Economic and Social Council, the promotion of the international flow of private capital, E/3492, 18 May 1961, σελ. 70.

2) J. Heller, K. M. Kauffman, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 17-18.

3) United Nations, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 71.

κράτους συμφώνως πρὸς τὰς προγραμματικὰς ἀρχὰς τὰς περιεχομένας εἰς τὰ πενταετῆ προγράμματα. Τὸ ἔργον λοιπὸν τοῦ Κέντρου Ἐπενδύσεων συνίσταται εἰς τὴν χορήγησιν πληροφοριῶν ἐπὶ τοῦ ὑφισταμένου νομοθετικοῦ καθεστῶτος καὶ εἰς τὴν βοήθειαν τῶν ἐπενδυτῶν ἐπὶ ὅλων τῶν ζητημάτων, τὰ ὁποῖα σχετίζονται μὲ τὴν ἴδρυσιν βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων εἰς τὰς Ἰνδίας. Τὸ Κέντρον βοηθεῖ ἐπίσης εἰς τὴν ἴδρυσιν ἐπιχειρήσεων ἀπὸ ξένους κεφαλαιούχους, ἐν συνεργασίᾳ μὲ Ἰνδοὺς ἐπιχειρηματίας. Ἀνάλογοι ὑπηρεσίαι ὑπάρχουν καὶ εἰς ἄλλας χώρας ἀνεπτυγμένας καὶ ὑπαναπτύκτους, παρέχουν δὲ ἀξιολόγους συμβουλὰς, πληροφορίας καὶ ὁδηγίας πρὸς τοὺς ιδιώτας ἐπιχειρηματίας.

Ἀφ' ἑτέρου εἰς τὴν Γαλλίαν λειτουργεῖ ἀπὸ τοῦ 1954 τὸ Συμβούλιον Ἐπιστημονικῆς Ἐρεῦνης καὶ Τεχνολογικῆς Προόδου, τοῦ ὁποῖου προορισμὸς εἶναι ἡ προώθησις τῆς ἐρεῦνης καὶ ἡ κατεύθυνσις τῶν ἐργασιῶν εἰς τοὺς διαφόρους ἐπιστημονικοὺς ὀργανισμοὺς. Ὑπάρχει ἀκόμη τὸ Ἰνστιτοῦτον Οἰκονομικῶν Μελετῶν καὶ Ἀναπτύξεως, τοῦ ὁποῖου προορισμὸς εἶναι ἐκτὸς τῶν ἄλλων καὶ ἡ προώθησις μελετῶν σχετικῶν μὲ τὰ οἰκονομικά, κοινωνικά, διοικητικὰ κλπ. προβλήματα, ἐσωτερικὰ καὶ διεθνή, καὶ ἡ ἐκπαίδευσις στελεχῶν ἐπιχειρήσεων καὶ ὀργανισμῶν πάσης φύσεως. Εἰς τὴν Ὀλλανδίαν λειτουργεῖ εἰς Κεντρικὸς Ὄργανισμὸς ἐφηρμοσμένης ἐρεῦνης, τοῦ ὁποῖου τὸ ἔργον συνίσταται εἰς τὸν συντονισμὸν τῶν διαφόρων εἰδικῶν ὀργανισμῶν ἐρεῦνης¹⁾. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ὑπάρχει τὸ Κέντρον Παραγωγικότητος καὶ τὸ Κ.Ε.Π.Ε. Εἶναι ὁμως ἀπαραίτητον ὅπως αἱ σχετικαὶ ἐργασίαι προωθηθῶσιν ἔτι περαιτέρω καὶ συντονισθῶσιν ἀναλόγως, εἰς τρόπον ὥστε νὰ δυνηθῇ ἡ ἑλληνικὴ οἰκονομία νὰ ἀκολουθήσῃ τὸν ταχὺν ρυθμὸν τεχνικῶν ἐξελίξεων, αἱ ὁποῖαι πραγματοποιοῦνται εἰς τὴν ἀλλοδαπήν.

στ) Ἄμεσοι ἐπιχορηγήσεις

Ἐν ἄλλο μέσον μὲ τὸ ὁποῖον αἱ κυβερνήσεις ὠρισμένων χωρῶν προσεπάθησαν νὰ κεντρίσουν τὴν ἐπιχειρηματικὴν δραστηριότητα τῶν ιδιωτῶν εἶναι ἡ παροχὴ δωρεᾶν κεφαλαίων. Αἱ δωρεᾶν παροχαὶ εἶναι πολλαπλαῖ, ὡς ἡ παροχὴ κεφαλαίων διὰ τὴν ἀγορὰν κατοικιδίων, χρηματικαὶ παροχαὶ πάσης φύσεως διὰ τὴν ἀνέγερσιν ἐργοστασίων, βιομηχανοστασίων, βοηθητικῶν κτιρίων, δωρεᾶν παροχαὶ διὰ τὴν σύνδεσιν μὲ τὸ ὄδικόν καὶ τὸ σιδηροδρομικόν δίκτυον, διὰ τὴν κατασκευὴν γραμμῶν μεταφορᾶς ἠλεκτρικοῦ ρεύματος, διὰ τὴν

1) Δι' ἄλλους ὀργανισμοὺς εἰς διαφόρους χώρας ὄρα International Development Center, Stanford Research Institute, Small Industry Development Organizations, Illinois 1959. Ἀξιόλογος εἶναι ἐπίσης ἡ συλλογὴ στοιχείων, ἀναφερομένη εἰς σχετικούς ὀργανισμοὺς, γενομένη ὑπὸ τοῦ Ὄργανισμοῦ Οἰκονομικῆς Συνεργασίας καὶ Ἀναπτύξεως. Ο. Ο. C. D. E., Catalogue des instituts et programmes en matière de développement Économique et Social, I Recherche, II Formation, Centre de Développement de l'Ο. C. D. E., Paris 1966, Τ. Τσουμῆ, Κέντρα Ἐπιστημονικῶν Πληροφοριῶν καὶ Τεκμηριώσεως, Ὄργανισμοὶ Ἐρευνῶν καὶ Οἰκονομικῆς Ἀναπτύξεως, ΕΛΚΕΠΑ, 1966.

διενέργειαν έρευνών κλπ. Αί δωρεάν παροχαί έχουν τὸ πλεονέκτημα ὅτι εἶναι γνωστὴ ἐκ τῶν προτέρων ἢ προκύπτουσα ἐπιβάρυνσις διὰ τὸν δημόσιον προϋπολογισμόν, ὅτι ἀντιστοίχως εἶναι γνωστὴ ἢ προκαλουμένη ἐλάφρυνσις εἰς τὸν ἐπενδυτήν, ὅτι δὲν ἐπηρεάζεται ὁ μηχανισμὸς τῶν τιμῶν καὶ ὅτι τὸ μέτρον δύναται νὰ ἐξειδικευθῇ χωρὶς τὸν κίνδυνον δημιουργίας νέων ἀπαιτήσεων διὰ τὴν γενίκευσιν τούτου. Διὰ τῶν εἰδικῶν παροχῶν περιορίζονται αἱ δαπάναι ἐγκαταστάσεως τῆς προστατευομένης βιομηχανίας, γίνεται ἐξοικονόμησις ἀποταμιευτικῶν κεφαλαίων χρηματοδοτήσεως τοῦ ἔργου ἐκ μέρους τοῦ ἐπιχειρηματίου καὶ περιορίζονται αἱ ἐπιχειρηματικαὶ ἀβεβαιότητες εἰς τὴν διακινδύνευσιν ὀλιγωτέρων κεφαλαίων.

Ἡ δωρεάν παροχὴ κεφαλαίων εἰς ιδιώτας, οἱ ὅποιοι ἐπεθύμουν νὰ ἀποκτήσουν κατοικίαν δι' ἰδίαν αὐτῶν χρῆσιν, εἰς τὴν Ὁλλανδίαν, τὴν Νορβηγίαν καὶ τὴν Σουηδίαν, καλύπτουν τὸ $\frac{1}{10}$ - $\frac{1}{5}$ τοῦ κόστους τῆς κατασκευῆς (1). Εἰς τὸ Βέλγιον ἐπιχειρήσεις ἰδρυόμεναι εἰς τὰς προστατευομένας περιοχὰς λαμβάνουν χορηγήσεις κεφαλαίων μέχρι τοῦ ποσοῦ τῶν 20.000 δολλαρίων. Ἡ μεγίστη χορήγησις διὰ πάγιον ἐνεργητικὸν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀνέλθῃ εἰς 20 % τῆς ἐπενδύσεως καὶ εἰς 7,5 % τοῦ μηχανικοῦ ἐξοπλισμοῦ. Εἰς περίοδον χαλαρᾶς οικονομικῆς δραστηριότητος, τὰ ποσοστὰ αὐτὰ δύναται νὰ αὐξηθοῦν εἰς 30 % καὶ 10 % ἀντιστοίχως (2).

Εἰς τὴν Δανίαν ὁ Ὑπουργὸς τοῦ Ἐμπορίου ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ χρησιμοποιήσῃ ἐν ὀρισμένον ποσὸν ἐκ τῶν κρατικῶν κεφαλαίων διὰ τὴν ἐγγύτησιν δανείων ἀνερχομένων εἰς 90% τοῦ συνολικοῦ κόστους ἢ διὰ τὴν ἐγγύτησιν δανείων ἀνερχομένων εἰς 45% τοῦ κόστους τοῦ μηχανικοῦ ἐξοπλισμοῦ. Εἰς τὴν Κεϋλάνην ὑφίσταται μία ἐπίδοσις ἀναπτύξεως ἀνερχομένη εἰς 20% τῶν δαπανῶν διὰ κτίρια καὶ ἐγκαταστάσεις (3). Θὰ πρέπει ἐπίσης νὰ ἀναφερθοῦν αἱ δωρεάν παροχαί δι' ἄλλους σκοποὺς ὡς εἶναι αἱ παροχαί πρὸς τὰ ἀνθρακωρυχεῖα τοῦ Βελγίου τὰ ὅποια λειτουργοῦν μὲ ὑψηλὸν κόστος (4) καὶ εἰς τὴν κλωστοῦφαντουργίαν τῆς Ἀγγλίας ἢ ὅποια διέρχεται κρίσιν. Εἰς τὴν Ἰρλανδίαν δίδονται δωρεάν παροχαί πρὸς τὰς νέας ἢ τὰς ἐπεκτεινομένας βιομηχανίας. Αἱ παροχαί δύναται νὰ καλύψουν μέχρι τῶν $\frac{2}{3}$ τῆς δαπάνης διὰ κτιριακὰς ἐγκαταστάσεις καὶ μέχρι τοῦ $\frac{1}{3}$ τῆς δαπάνης προμηθείας μηχανικοῦ ἐξοπλισμοῦ. Αἱ ἀνωτέρω παροχαί δὲν δύναται νὰ ὑπερβοῦν τὸ ποσὸν τῶν 700.000 δολλ., ἐκτὸς αὐτῆς τῆς νέας ἢ ἐπεκτεινομένης βιομηχανίας πρόκειται νὰ ἀπασχολήσῃ πέραν τῶν 1.000 ἐργατῶν. Εἰς τὸ Ἰσραὴλ τὸ κράτος ἀναλαμβάνει σημαντικὸν τμῆμα τῶν δαπανῶν ἐγκαταστάσεως καὶ ἀναπτύξεως τῶν βιομηχανιῶν καὶ παρέχει εὐνοϊκοῦς ὄρους ἐκμισθώσεως κτιρίων καὶ ἀγορᾶς οἰκοπέδων.

1) United Nations, World Economic Survey 1959, New York 1960, σελ. 54.

2) Business International, Investing and licencing conditions in 40 countries, 1962 Edition, σελ. 12 καὶ 17.

3) Chambre de Commerce International, La fiscalité et les pays en voie de développement, Paris 1959, σελ. 11.

4) United Nations, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 54.

ὡς θέλει εἰδικώτερον ἀναπτυχθῆ εἰς τὸ σχετικὸν σημεῖον, εἰδικαί παροχαί χορηγοῦνται εἰς ἐπιχειρήσεις, αἱ ὅποια ἐγκαθίστανται εἰς περιοχὰς αἱ ὅποια χαρακτηρίζονται ὡς ἀναπτυσσόμεναι εἰς τὴν Γ α λ λ ί α ν, τὴν Ἴ τ α λ ί α ν, τὰς Κ ά τ ω Χ ώ ρ ας, τὴν Νο ρ β η γ ί α ν κλπ.

Καίτοι εἶναι δύσκολον νὰ ἐκτιμηθοῦν τὰ ἀποτελέσματα τῶν τοιούτων παροχῶν, ἐν τούτοις δεόν νὰ γίνῃ δεκτὸν ὅτι αὗται ἔχουν εὐνοϊκὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῶν ἐπενδύσεων. Εἰς τὴν περίπτωσιν ὅμως κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ προέλευσις τῶν κεφαλαίων εἶναι οἱ φόροι, οἱ ὅποιοι ἀποτελοῦν ἀνασταλτικὸν ἐμπόδιον διὰ νέας ἐπενδύσεις εἶναι πιθανὸν ἢ ἐκ τῶν φόρων προκαλουμένη μείωσις τῶν ἐπενδύσεων νὰ εἶναι μεγαλυτέρα ἀπὸ τὴν αὔξησιν τῶν ἐπενδύσεων, ἢ ὁποία προκύπτει διὰ τῆς διοχετεύσεως τῶν κεφαλαίων ἐκ φόρων πρὸς τὰς νέας ἐπενδύσεις. Εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν ἡ ἀποτελεσματικότης τῶν παροχῶν εἶναι περιορισμένη. Εἰς ἣν ἕκτασιν ἐξ ἄλλου οἱ νέοι φόροι ἐπιβαρύνουν τὴν κατανάλωσιν, ἢ καθαρὰ αὔξησις τῶν ἐπενδύσεων, ἢ πραγματοποιηθεῖσα διὰ τῆς χρησιμοποίησεως τῶν σχετικῶν κεφαλαίων εἰς δωρεὰν παροχὰς δι' ἐπενδύσεις, εἶναι πιθανὸν νὰ μὴ εἶναι μεγαλυτέρα ἀπὸ τὴν ἐπένδυσιν, ἢ ὁποία θὰ ἐπραγματοποιήτο ἐὰν ἡ ἐπενδυτικὴ δραστηριότης ἐκεντρίζετο ἐπιταχυντικῶς διὰ τῆς καταναλώσεως.

Τὸ πλεονέκτημα τῆς μεθόδου ἐν προκειμένῳ συνίσταται εἰς τὸ ὅτι ἡ θυσία τῶν δημοσίων ἀρχῶν πραγματοποιεῖται καθ' ὃ μέτρον ἡ ἐπιχειρηματικὴ πρωτοβουλία ἀναπτύσσεται. Ἐπομένως εἶναι εὐκολον νὰ σταθμισθῆ τὸ θετικὸν καὶ τὸ ἀρνητικὸν ἀποτέλεσμα τοῦ λαμβανομένου μέτρου. Δύναται μάλιστα νὰ γίνῃ συνδυασμὸς εἰς τὴν νομικὴν μορφήν τῆς ἐπιχειρήσεως, εἰς τρόπον ὥστε αἱ χορηγοῦσαι τὴν παροχὴν ἀρχαὶ νὰ συμμετέχουν ἀναλόγως εἰς τὴν διοίκησιν καὶ τὴν διαχείρισιν τῆς ἐπιχειρήσεως, ἢ ὁποία θὰ ἔχη ἰδρυθῆ συμφώνως πρὸς τοὺς ἐπιδιωκομένους διὰ τῆς παροχῆς σκοπούς.

Δωρεαὶ δι' ἐπιστημονικὰς ἐρεῦνας εἰς τὴν βιομηχανίαν ἔχουν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἐπιτάχυνσιν τῶν τεχνολογικῶν ἀνακαλύψεων, τὴν ἐπιτάχυνσιν ἀνανεώσεων τοῦ κεφαλαιουχικοῦ ἐξοπλισμοῦ καὶ ἐπομένως ἔχουν εὐνοϊκὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ ρυθμοῦ ἀναπτύξεως τῆς οἰκονομίας. Βεβαίως, ἡ ἀνάληψις ἐπιχειρηματικῆς δραστηριότητος δὲν ἐξαρτᾶται μόνον ἀπὸ τὸ ὕψος τοῦ συνολικοῦ κόστους τοῦ ἔργου, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ πολλοὺς ἄλλους οἰκονομικούς, θεσμολογικούς, ψυχολογικούς καὶ πολιτικούς παράγοντας, ἢ συνδρομὴ τῶν ὁποίων εἶναι ἀπαραίτητος. Δὲν εἶναι σπάνια αἱ περιπτώσεις κατὰ τὰς ὁποίας ὑπάρχει ἀφθονία κεφαλαίων, ὑπερπροσφορὰ ἀποταμιεύσεων, πτώσεις ἐπιτοκίων καὶ ἐν τούτοις ἡ ἰδιωτικὴ ἐπιχειρηματικὴ πρωτοβουλία εἶναι στάσιμος ἢ περιορισμένη. Καθ' ὃ μέτρον ὅμως συντρέχουν οἱ ἄλλοι λόγοι, τότε αἱ παροχαὶ πάσης φύσεως ἔχουν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν μείωσιν τοῦ παγίου κόστους καὶ τὴν ἐπίτευξιν νέων ἐπιπέδων παραγωγῆς διὰ τῆς αὔξεσεως τοῦ κεφαλαιουχικοῦ ἐξοπλισμοῦ τῶν ὑφισταμένων μονάδων ἢ διὰ τῆς δημιουργίας νέων. Αἱ δωρεὰν παροχαὶ ὅμως δὲν πρέπει νὰ ὑπερβαίνουν ὠρισμένα ὄρια εἰδικῶς καθοριζόμενα δι' ἐκάστην περίπτωσιν πρὸς ἀποφυγὴν καταστρατηγήσεων τοῦ θεσμοῦ.

ζ) Προστασία τιμών και ενίσχυσις τῆς ἀγορᾶς

Μία ἄλλη μέθοδος, ἡ ὁποία εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ ἐπηρεάσῃ τὰς ἀποφάσεις τῶν ἰδιωτῶν δι' ἀνάληψιν νέων ἐπενδύσεων εἶναι ἡ προστασία τῶν τιμῶν ὠρισμένων προϊόντων καὶ ἡ ἐξασφάλισις τῆς διαθέσεως τούτων. Ἡ μέθοδος προστασίας τιμῶν ἐφαρμόζεται εὐρύτατα εἰς τὴν ἀγροτικὴν παραγωγὴν, ἐνίοτε δὲ δαπανῶνται μεγάλα ποσὰ πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτόν, ἀλλὰ προστασία τιμῶν λαμβάνει χώραν καὶ δι' ἄλλα προϊόντα. Εἰς τὴν Αὐστρίαν, τὸν Καναδᾶν, τὴν Νορβηγίαν καὶ Σουηδίαν, τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὰς Ἡνωμένους Πολιτείας τὸ ποσοστὸν τῶν ἐπιδοτήσεων γεωργικῶν προϊόντων καλύπτει τὰ $\frac{2}{3}$ τοῦ συνόλου τῶν ἐπιδοτήσεων. Τὸ ὑπόλοιπον διατίθεται διὰ τὴν προστασίαν τῶν τιμῶν ἄλλων προϊόντων. Εἰς τὰς περισσότερας χώρας τῆς Λατινικῆς Ἀμερικῆς ὑπάρχουν προγράμματα ἀποσκοποῦντα εἰς τὴν προστασίαν τῶν τιμῶν τῶν ἀγροτικῶν κυρίως προϊόντων διὰ τῆς καθιερώσεως κατωτάτων τιμῶν, διὰ τῆς ρυθμίσεως τῶν ἀποθεμάτων, διὰ τῆς ἀγορᾶς τῶν πλεονασμάτων κλπ. (1). Εἰς τὰς περισσότερας ἐξ ἄλλου χώρας τοῦ κόσμου ἀσκεῖται πολιτικὴ προστασίας τιμῶν μεμονωμένων προϊόντων, ὡς εἶναι ὁ σίτος, ὁ καφές, ἡ ὄρυζα, ὁ βάμβαξ κλπ. Διὰ τῶν ἐν λόγω μέτρων ἀποσκοπεῖται ἡ σταθερότης εἰς τὴν ἐσωτερικὴν οἰκονομίαν, ἡ ἐξασφάλισις τῶν ἀναγκαίων ποσοστῶν δι' ἐξαγωγὰς καὶ ἐσωτερικὴν κατανάλωσιν, ἡ ἐνίσχυσις τῶν παραγωγῶν, ἡ ρύθμισις τῆς ἀγορᾶς τῶν προϊόντων, ἡ προστασία τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου κ.ο.κ. (2). Καίτοι ἡ μέθοδος αὕτη τῆς προστασίας εἶχε διάφορα ἀποτελέσματα ἀπὸ χώρας εἰς χώραν, τὸ τελικὸν ἀποτέλεσμα ὑπῆρξεν εὐεργετικὸν δι' ἐπενδύσεις εἰς τὴν γεωργίαν (3). Ἡ προστατευτικὴ πολιτικὴ τῶν γεωργικῶν προϊόντων ἔχει εὐρείαν ἐφαρμογὴν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Οὕτως, ὑπάρχει ὁ μηχανισμὸς τῆς προστασίας τῶν κυριωτέρων γεωργικῶν προϊόντων διὰ τοῦ καθορισμοῦ τιμῶν ἀσφαλείας, ὁ μηχανισμὸς τῶν ἐπιδοτήσεων διὰ τὴν ἀναδιάρθρωσιν τῶν καλλιιεργειῶν μὲ ἀμέσους ἐπιδοτήσεις, μὲ ἐπιδοτήσεις τῶν μέσων τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς, μὲ ἐπιδοτήσεις εἰδικῶν γεωργικῶν προγραμμάτων, ὡς εἶναι τὸ πρόγραμμα ἀναπτύξεως ὄρεινῶν, ἡμιορεινῶν καὶ νησιωτικῶν περιοχῶν κλπ. (4).

Ἐκτὸς ὁμως ἀπὸ τὴν ὑποστήριξιν τῶν τιμῶν, εἰς ὠρισμένας χώρας ἐφαρμόζεται καὶ τὸ σύστημα ἐξασφαλίσεως ἀγορᾶς διὰ τὸ σύνολον ἢ μέρος τῶν προϊόντων. Εἶναι γνωστὸν ἀπὸ τὴν οἰκονομικὴν θεωρίαν ὅτι ἡ ὑπαρξις ἐπαρκοῦς ζητήσεως ἀποτελεῖ βασικὸν παράγοντα ἐνισχύσεως τῆς προσφορᾶς

1) F.A.O., F.A.O. Commodity Policy Studies, National Rice Policies, 1966, Rome 1966.

2) V. L. Urquidi «Fiscal Policy in Latin America's economic development», Joint Tax Program, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 6.

3) United Nations, World Economic Survey, 1959, New York 1960, σελ. 55.

4) Γ. Βαρθολομαίου, Ἡ πολιτικὴ τῶν ἐπιδοτήσεων τοῦ ἀγροτικοῦ τομέως, ἔκδοσις Ὑπ. Οἰκονομικῶν, Ἀθῆναι 1964.

καὶ ὅτι παράλληλος αὐξήσις προσφορᾶς καὶ ζητήσεως εἶναι προϋπόθεσις ἰσορροπικοῦ ἀναπτύξεως τοῦ σχετικοῦ κλάδου. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν τὸ κράτος ἀναλαμβάνει τὴν κάλυψιν τῶν ἀναγκῶν ἐξ ἀγαθῶν βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων τοῦ ἐσωτερικοῦ ἢ ἐπιχειρήσεων αἱ ὁποῖαι πληροῦν ὠρισμένους ὄρους. Ἡ τοιαύτη ἐνέργεια τοῦ κράτους ἀποσκοπεῖ εἰς τὴν διεύρυσιν τῆς ἀγορᾶς ὠρισμένων προϊόντων, ἢ ἀνεπάρκεια τῆς ὁποίας ἀποτελεῖ ἀνασχετικὸν παράγοντα ἀναπτύξεως τοῦ ἀντιστοίχου κλάδου. Ὁ τρόπος προμηθείας ὑπὸ τοῦ Κράτους ἢ ἄλλων δημοσίων ὀργανισμῶν συνίσταται εἰς τὴν προτίμησιν τῶν προϊόντων τῆς ἐγχωρίου βιομηχανίας, ἔστω καὶ ἂν ταῦτα ἀποκτῶνται μὲ ὑψηλότερον κόστος.

Ἡ τοιαύτη προτίμησις ἐπιβάλλεται νομοθετικῶς ἐφ' ὅσον βεβαίως ἢ διαφορὰ τῶν τιμῶν κινεῖται ἐντὸς ὠρισμένων ὁρίων. Τὰ περιθώρια προτιμήσεως δύνανται νὰ ποικίλλουν ἀπὸ κλάδου εἰς κλάδον, γεγονὸς τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ πρόσθετον κίνητρον διὰ τὸν εἰδικώτερον κλάδον, τοῦ ὁποίου ἐπιδιώκεται ἡ ἀνάπτυξις. Εἰς χώρας αἱ ὁποῖαι ἔχουν ἐπιτύχει ἤδη ἱκανοποιητικὸν βαθμὸν ἀναπτύξεως, ὅπως αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι, ἡ Ἀγγλία, ἡ Γαλλία, ἡ Ἰαπωνία κλπ., τὸ σύστημα ἔχει γενικωτέραν ἐφαρμογὴν. Τὰ περιθώρια προτιμήσεως ὁμως δύνανται νὰ θεθοῦν ὄχι μόνον ὑπὲρ ἐγχωρίων προϊόντων ἐν τῷ συνόλῳ ἢ ὑπὲρ ὠρισμένων κλάδων, ἀνεξαρτήτως τόπου ἐγκαταστάσεως εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ ἐπιχειρήσεων, αἱ ὁποῖαι ἐγκαθίστανται εἰς περιοχὰς καθοριζομένας ἐκ τῶν προτέρων. Εἰς τὸ σημεῖον ὁμως αὐτὸ θὰ ἐπανέλθωμεν κατὰ τὴν ἐξέτασιν τῶν κινήτρων περιφερειακῆς ἢ τοπικῆς ἀναπτύξεως. Δι' εἰδικῶν νόμων ἐφαρμόζεται καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸ σύστημα προτιμήσεως τῶν ἐγχωρίων προϊόντων, ἀκόμη καὶ εἰς περιπτώσεις κατὰ τὰς ὁποίας ἡ τιμὴ τούτων εἶναι ἀνωτέρα τῆς ἀντιστοίχου τιμῆς τῶν προϊόντων τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐν λόγῳ πολιτικῆς εἶναι δύσκολον νὰ σταθμισθοῦν ἢ νὰ ἐκτιμηθοῦν βάσει ποσοτικῶν δεδομένων. Προκειμένου περὶ προστασίας γεωργικῶν προϊόντων, εἶχον ὠρισμένα εὐεργετικά ἀποτελέσματα. Ἐνίοτε ὁμως τὰ ἀποτελέσματα ταῦτα δὲν εἶναι σύμφωνα πρὸς τοὺς γενικοὺς στόχους τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως. Ἐν μάλιστα ληφθῆ ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ λήψις πολῶν προστατευτικῶν μέτρων εἶναι ἀποτέλεσμα πιέσεων πάσης φύσεως, τότε καθίσταται προφανὲς ὅτι ἡ πολιτικὴ προστασίας ἐνὸς προϊόντος εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ εἶναι ἐντελῶς ἀντίθετος πρὸς τὰς μακροχρονίους ἐπιδιώξεις τῆς προστασίας διὰ τὴν ἀναδιάρθρωσιν τῆς παραγωγῆς καὶ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν. Δὲν εἶναι ἐξ ἄλλου βέβαιον ἂν αἱ κρατικαὶ προμήθειαι εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἐπηρεάσουν μεμονωμένως τὰς ἀποφάσεις τῶν ἐπενδυτῶν ἰδιωτῶν, δι' ἀνάληψιν νέων ἐπιχειρηματικῶν δραστηριοτήτων. Θὰ ἔδει ἐν τούτοις νὰ παρατηρηθῆ ὅτι μία συντονισμένη πολιτικὴ προστασίας ὠρισμένων στρατηγικῶν προϊόντων, ἐντασσομένη ἐντὸς τοῦ πλαισίου ἐνὸς γενικοῦ προγράμματος, μὲ συντονισμένους σκοποὺς καὶ μέσα, θὰ εἶχε μεγαλύτερα ἀποτελέσματα.

η) Πολιτική έπιτοκίων

Ἡ πολιτική τῶν έπιτοκίων δύναται νά ένταχθῆ έντὸς τῆς γενικωτέρας νομισματικῆς πολιτικῆς, ἡ ὁποία περιλαμβάνει τὴν χρησιμοποίησιν τῶν μέσων τοῦ νομισματικοῦ συστήματος διὰ τὴν επίτευξιν τῶν γενικῶν καὶ ειδικῶν σκοπῶν τῆς βραχυχρονίου καὶ μακροχρονίου οικονομικῆς πολιτικῆς. Οὕτως, ποσοτικός καὶ ποιοτικός έλεγχος τῆς προσφορᾶς καὶ τῆς ζητήσεως ἀποταμιευτικῶν κεφαλαίων, έλεγχος τῶν πιστώσεων, έλεγχος τῶν έπιτοκίων, κλπ. ἀποτελοῦν έν εὐρὺ σύστημα μέσων έπηρεασμοῦ τῶν ιδιωτικῶν ἀποφάσεων διὰ τὴν ἀνάληψιν έπιχειρηματικῶν δραστηριοτήτων καὶ τὴν στροφὴν έπενδύσεων πρὸς τὰς έπιθυμητὰς κατευθύνσεις. Ἡ βιβλιογραφία, ἡ ὁποία ἀσχολεῖται μὲ τὸ έν λόγω ἀντικείμενον εἶναι ἀπέραντος, αἱ δὲ ὑποστηριχθεῖσαι ἀπόψεις διάφοροι (1).

Ὁ τόκος καὶ τὸ έπιτόκιον έχουν γίνεи ἀντικείμενον εὐρυτάτων συζητήσεων. Ἡ φύσις τοῦ τόκου, οἱ προσδιοριστικοὶ παράγοντες τούτου καὶ ὁ ρόλος του έντὸς τοῦ οἰκονομικοῦ συστήματος ἀπησχόλησαν ἐπὶ μακρὸν τὴν έπιστήμην (2). Χωρὶς νά θέλωμεν νά ὑπείσέλθωμεν εἰς τὸν κυκεῶνα τῶν ἀμοιβαίων ἀμφισβητήσεων καὶ ἀντιγνωμιῶν παρατηροῦμεν ὅτι συμφώνως πρὸς ὠρισμένας ἀπόψεις καὶ ὑπὸ ὠρισμένους ὅρους καὶ προϋποθέσεις ἡ έπένδυσις εὐρίσκειται εἰς συναρτησιακὴν σχέσηιν μὲ τὸ ὕψος τοῦ έπιτοκίου. Μέχρις ἐνὸς σημείου αἱ μεταβολαὶ τοῦ έπιτοκίου ἀντανακλῶνται εἰς αὐξήσεις ἢ μειώσεις τοῦ ὄγκου τῶν έπενδύσεων. Ὡς ἀνεφέρθη ἤδη, ἡ σχέσηιν μεταξύ ὀριακῆς ἀποδοτικότητας τοῦ κεφαλαίου καὶ τοῦ έπιτοκίου προσδιορίζει καὶ τὴν σχέσηιν, μεταξύ κόστους τοῦ κεφαλαιουχικοῦ ἀγαθοῦ καὶ τῆς ἀξίας τούτου. Οὕτως, ἐὰν ἡ ὀριακὴ ἀπο-

1) W. L. Smith, «Financial Intermediaries and Monetary Controls», Q. J. E. Nov. 1959. Τοῦ ἴδιου, «Monetary Theories of the Rate of Interest, A Dynamic Analysis», Rev. Econ. Stat. Feb. 1958. Τοῦ ἴδιου, «On the Effectiveness of Monetary Policy», A. E. R. Sept. 1956. H. L. S. Shackle, «Recent Theories concerning the nature and role of Interest», Econ. Jour. June 1961. E. S. Shaw, «Money supply and stable Economic Growth», in United States Monetary Policy, New York 1958. H. G. Johnson, «Monetary Theory and Policy», εἰς A. E. A. καὶ R. E. S., Surveys of Economic Theory, Volume I, Money, Interest, Welfare, New York 1965, ἐκεῖ καὶ ἄλλη βιβλιογραφία.

2) F. Modigliani, «Liquidity preference and the Theory of Interest and Money», Econometrica, Vol. XII, 1944. F. H. Hahn, «The Rate of Interest and General Equilibrium Analysis», Econ. Journal, March 1955. B. Tew, «Sequence analysis and the Theory of the Rate of Interest», Econ. Journal, September 1956. Cliff L. Lloyd, «The Equivalence of the Liquidity Preference and Loanable Funds Theories and the New Stock-flow Analysis», Review of Economic Studies, June 1960. M. D. Brokie and A. Grey, «The Rate of Interest, the Marginal Efficiency of Capital and Investment Programming A. Rejoinder», Econ. Journal, June 1959. Ν. Μαρματάκη, «Νομισματικαὶ Θεωρίαι περὶ Τόκου», Οἰκονομικὴ καὶ Λογιστικὴ ἐγκυκλοπαίδεια, Τόμος Θ', 1961. G. L. Shackle, «Recent Theories concerning the Nature and the Role of Interest», εἰς A. E. A. and R. E. S., ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 108. Ἐκεῖ καὶ ἄλλη βιβλιογραφία.

δοτικότης τοῦ κεφαλαίου εἶναι μεγαλύτερα τοῦ ἐπιτοκίου, τότε ἡ ἀξία τοῦ κεφαλαιουχικοῦ ἀγαθοῦ, ὡς αὕτη προκύπτει ἐκ τῆς παρούσης ἀξίας τῆς προσδοκωμένης προσόδου, εἶναι μεγαλύτερα ἀπὸ τὸ κόστος κατασκευῆς τοῦ ἀγαθοῦ. Συνεπῶς τὰ κίνητρα δι' ἐπένδυσιν θὰ εἶναι ἰσχυρὰ μὲ ἀποτέλεσμα τὴν αὔξησιν τοῦ ὄγκου τῶν πραγματοποιουμένων ἐπενδύσεων ὑπὸ τῶν ιδιωτῶν. Ἐὰν ἀντιθέτως τὰ ἐπιτόκια εἶναι μεγαλύτερα ἀπὸ τὴν ὀριακὴν ἀποδοτικότητα τοῦ κεφαλαίου, τότε τὸ κόστος κατασκευῆς τοῦ κεφαλαιουχικοῦ ἀγαθοῦ εἶναι ἀνώτερον τῆς παρούσης ἀξίας τούτου. Εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν οὐδὲν κίνητρον ὑφίσταται καὶ ἡ ἐπενδυτικὴ δραστηριότης των ιδιωτῶν περιορίζεται.

Αἱ ἐπενδύσεις εἰς ὠρισμένα κεφαλαιουχικὰ ἀγαθὰ ὅπως τὰ μηχανήματα, αἱ κατοικίαι κλπ., εἶναι εὐπαθεῖς εἰς τὰς μεταβολὰς τοῦ ἐπιτοκίου. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν τὸ ἐπιτόκιον χρησιμοποιεῖται εὐρύτατα ὡς ὄργανον ἀσκήσεως τῆς οικονομικῆς πολιτικῆς εἰς τὰς ἀνεπτυγμένας καὶ τὰς ὑπαναπτύκτους χώρας. Εἰς τὰς ὑπαναπτύκτους χώρας ἡ ἀνεπάρκεια τοῦ νομισματικοῦ καὶ τοῦ πιστωτικοῦ συστήματος, ἡ ἀνυπαρξία ὀργανωμένης ἀγορᾶς κεφαλαίων, ἡ ἀβεβαιότης καὶ οἱ κίνδυνοι κλπ. δὲν καθιστοῦν δυνατὴν τὴν παροχὴν εὐθηνοῦ χρήματος διὰ μακροχρόνιον δανεισμὸν πρὸς δημιουργίαν παγίου κεφαλαίου. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἡ νομισματικὴ πολιτικὴ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν χρησιμοποιεῖται εὐρέως ὡς ὄργανον ἀσκήσεως πολιτικῆς ἐπενδύσεων. Εἰς τὴν Π ο ρ τ ο γ α λ ί α ν π.χ. ἡ Κυβέρνησις ἐχρηματοδότησε τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν Ἀναπτύξεως διὰ τὴν χορήγησιν δανείων μὲ ἀνώτατον ὄριον ἐπιτοκίου ἀνερχόμενον εἰς 5% (1). Εἰς τὸ Π ὀ ρ τ ο - Ρ ί κ ο ὑφίσταται πρόγραμμα δανεισμοῦ τῶν νέων ἐπιχειρήσεων, αἱ ὁποῖαι δὲν δύνανται νὰ ἀποκτήσουν δάνειον ἀπὸ τὰς τραπεζάς. Τὸ ἐν λόγῳ πρόγραμμα καθιστᾷ δυνατὴν τὴν χορήγησιν δανείων διαρκείας δεκαπέντε ἐτῶν μὲ ἐπιτόκιον κυμαινόμενον περίριξ τοῦ 6,5%. Τὰ χορηγούμενα δάνεια καλύπτουν τὰ 60% τῆς ἀξίας τῶν κτιρίων καὶ τὰ 50% τῆς ἀξίας τῶν μηχανῶν καὶ τοῦ λοιποῦ ἐξοπλισμοῦ. Εἰς τὴν Β ε ν ε ζ ο υ ἑ λ α ν ὁ ὄργανισμὸς ἀναπτύξεως τῆς Βενεζουέλας χορηγεῖ δάνεια μὲ ἐπιτόκιον 6% ἔναντι 10% - 14% τοῦ συνήθους ἐπιτοκίου. Τὰ δάνεια ταῦτα δύνανται νὰ καλύψουν τὰ 50% τοῦ κόστους κατασκευῆς τοῦ ἐκτελουμένου ἔργου (2). Εἰς τὴν Γ κ ἄ ν α ν ὁ ὄργανισμὸς βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως χορηγεῖ δάνειον μὲ ἐπιτόκιον 5,5% - 5,6%. Ὑπάρχουσι μάλιστα καὶ περιπτώσεις εἰς τὰς ὁποίας ἐχορήγησαν δάνεια ἐπεκτάσεως ἐλεύθερα παντὸς ἐπιτοκίου. Εἰς τὴν Ἰ ν δ ί α ν ὑφίστανται χρηματοδοτικοὶ ὀργανισμοὶ ὅπως εἶναι ὁ Ὄργανισμὸς Βιομηχανικῶν Πιστώσεων καὶ Ἐπενδύσεων ὁ Ὄργανισμὸς Βιομηχανικῶν Χρηματοδοτήσεων, ὁ Ὄργανισμὸς Ἐθνικῆς Βιομηχανικῆς Ἀναπτύξεως κλπ., οἱ ὁποῖοι χορηγοῦν δάνεια πρὸς νέας καὶ ἐπεκτεινόμενας βιομηχανίας μὲ χαμηλὸν ἐπιτόκιον.

Κατὰ τὰ μεταπολεμικὰ ἔτη ἡ πολιτικὴ τοῦ εὐθηνοῦ νομίσματος χρησι-

1) Business International, "Εὐθ' ἄνωτ., 1962 Ed., σελ. 64.

2) Business International, "Εὐθ' ἄνωτ., 1962 Ed., σελ. 144.

μποιοιείται εύρυτατα διά τήν προώθησιν τῶν ἐπενδύσεων εἰς τήν μακροχρόνιον περίοδον καί τήν ἄσκησιν πολιτικῆς ἀναπτύξεως καί εἰς τὰς ἀνεπτυγμένους χώρας. Οὕτως, ἡ Δυτικὴ Γερμανία παρέσχε δάνεια μὲ χαμηλὸν ἐπιτόκιον διὰ τήν ἀνοικοδόμησιν τῶν κατοικιῶν, αἱ ὁποῖαι εἶχον καταστραφῆ ἕκ τοῦ πολέμου καί παρέσχε φορολογικὰς ἀπαλλαγὰς εἰς ἐπιχειρήσεις, αἱ ὁποῖαι ἔδιδον ἄτοκα δάνεια εἰς τὸ προσωπικόν των διὰ τήν ἀνέγερσιν κατοικιῶν (1). Χορηγοῦνται ἐπίσης 15ετῆ κρατικὰ δάνεια πρὸς 3,5% διὰ νέας ἐγκαταστάσεις, ἐφ' ὅσον ἐξασφαλίζεται ἀπασχόλησις εἰς ὠρισμένον ἀριθμὸν ἐργατῶν (2). Εἰς τὸ Βέλγιον χορηγοῦνται δάνεια δι' ἐγκαταστάσεις, ἀνανεώσεις καί μετατροπὰς τοῦ κεφαλαίου ἐξοπλισμοῦ μὲ ἐπιτόκιον χαμηλότερον τοῦ τρέχοντος κατὰ 2-4%. Εἰς τὴν Ἰταλίαν χορηγοῦνται 15ετῆ δάνεια πρὸς 4% - 5,5% μέχρις 65% τοῦ κεφαλαίου διὰ νέας ἐγκαταστάσεις ἢ ἐπέκτασιν τοῦ κεφαλαίου. Τὸ κράτος καταβάλλει ἐπίσης μέχρι 2,5% ἐτησίως ἐπὶ τοῦ τόκου τῶν δανείων διὰ τήν ἀνέγερσιν νέων βιομηχανιῶν ἐφ' ὅσον συντρέχουν ὠρισμένοι προϋποθέσεις. Εἰς τὸ Λουξεμβούργον χορηγοῦνται χαμηλότοκα δάνεια μέχρι ποσοστοῦ 100% τῆς ἀξίας τῶν παγίων ἐγκαταστάσεων. Ὁ θεσμὸς τῶν χαμηλοτόκων δανείων καί ἡ ἐπιδότησις τῶν ἐπιτοκίων ἔχουν ἐφαρμοσθῆ καί εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Εἰς τὸ κεφάλαιον περὶ ἐξαγωγῶν ἀνεφέραμεν ὅτι πολλαὶ χώραι χορηγοῦν βραχυπρόθεσμα, μεσοπρόθεσμα ἢ μακροπρόθεσμα δάνεια μὲ χαμηλὸν ἐπιτόκιον διὰ τήν ἐνίσχυσιν τῶν ἐξαγωγῶν. Εἰς τὴν ἐπομένην παράγραφον, ἢ ὁποῖα συνδέεται ἀμέσως μὲ τὴν παροῦσαν, θὰ συναντήσωμεν καί ἄλλας περιπτώσεις χορηγήσεως δανείων μὲ χαμηλὰ ἐπιτόκια καί τὴν δημιουργίαν νέων ἐπιχειρήσεων ἢ τὴν ἐπέκτασιν τῶν ὑφισταμένων. Ἀφ' ἑτέρου εἰς τὴν παράγραφον περὶ περιφερειακῆς ἀναπτύξεως θὰ δώσωμεν περιπτώσεις χωρῶν, αἱ ὁποῖαι χορηγοῦν δάνεια μὲ μειωμένον ἐπιτόκιον, εἰς ἐπιχειρήσεις αἱ ὁποῖαι ἐγκαθίστανται εἰς ὠρισμένας περιοχάς.

Εἶναι γνωστὸν ὅτι τὸ ὕψος τοῦ ἐπιτοκίου εἶναι συνάρτησις πολλῶν παραγόντων. Οἱ καθαρῶς οἰκονομικοὶ παράγοντες, οἱ ὁποῖοι ἐτονίσθησαν εἰς τὴν οἰκονομικὴν θεωρίαν (προσφορὰ καί ζήτησις ἀποταμιευτικῶν κεφαλαίων, προσφορὰ καί ζήτησις χρήματος κ.λ.π.), δὲν εἶναι οἱ μόνοι, οἱ ὁποῖοι προσδιορίζομεν τὸ ὕψος τοῦ ἐπιτοκίου χορηγήσεων. Ἐκτὸς τῶν πολιτικῶν, κοινωνικῶν καί ψυχολογικῶν παραμέτρων, τὸ κόστος τοῦ χρήματος ἐπηρεάζει τὸ ὕψος τοῦ ἐπιτοκίου μὲ τὸ ὁποῖον χορηγοῦν αἱ Τράπεζαι. Μείωσις ὅμως τοῦ ἐπιτοκίου καταθέσεων θὰ εἶχεν ἐνδεχομένως ἀνασταλτικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ ὄγκου τῶν καταθέσεων μὲ ἀποτέλεσμα νὰ δημιουργηθοῦν ἄλλης μορφῆς διαταρακτικαὶ ἐπιδράσεις μὲ τὴν ἀγορὰν κεφαλαίου καί χρήματος. Ἡ πρώτη συνεπῶς ἀμφισβήτησις, ἢ ὁποῖα γεννᾶται ἐν προκειμένῳ εἶναι ἐὰν καὶ κατὰ πόσον αἱ νομισματικαὶ ἀρχαί, διὰ τῶν συνήθων νομισματικῶν μεθόδων, ὡς εἶναι ἡ αὔξησις τῆς προσφορᾶς χρήματος, δύνανται νὰ μειώσουν τὸ ἐπιτό-

1) United Nations, World Economic Survey 1959, New York 1960, σελ. 53.

2) Chase Manhattan Bank, the New European Market, σελ. 46.

κίον κάτω ἑνὸς ὀρίου, εἰς τρόπον ὥστε τὸ χρῆμα μὲ τὸ χαμηλὸν κόστος νὰ καταστῇ ἑλκυστικὸν διὰ τοὺς ἐπενδυτὰς πρὸς ἀνάληψιν νέων δραστηριοτήτων. Ἡ ἀνελαστικότητα τῆς συναρτήσεως τοῦ ἐπιτοκίου, ἐν σχέσει πρὸς τὴν προσφορὰν χρήματος εἶναι γνωστὴ ὡς παγίς ρευστότητος καὶ συνίσταται, ὡς ἀνεφέρθη ἤδη, εἰς τὴν ἀδυναμίαν τῶν νομισματικῶν ὀρχῶν ἀπεριορίστου μειώσεως τῶν ἐπιτοκίων, διὰ τῶν ἐμμέσων μεθόδων τῆς νομισματικῆς πολιτικῆς. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἐφηρμόσθη ἡ μέθοδος ἐπιδοτήσεως τῶν ἐπιτοκίων μὲ σκοπὸν τὴν παροχὴν εὐθηνότερου χρήματος καὶ τὴν δημιουργίαν ἀντιστοίχου κινήτρου ἐπενδυτικῆς δραστηριότητος.

Τὸ ἐρώτημα τὸ ὁποῖον γεννᾶται ἐν προκειμένῳ εἶναι ἂν καὶ κατὰ πόσον μείωσις τῶν ἐπιτοκίων δι' ἀμέσων κρατικῶν παρεμβάσεων, διὰ τῆς ἐπιδοτήσεως τούτων καὶ τῆς ἀναλήψεως τῶν σχετικῶν θυσιῶν ἐκ μέρους τῶν ἀσκούντων τὴν νομισματικὴν πολιτικὴν δύναται νὰ προσελκύσῃ τοὺς ἐπενδυτὰς δι' ἀνάληψιν ἔργων ἐπενδύσεων πρὸς τὰς ἐπιθυμητὰς κατευθύνσεις. Θὰ ἠδύνατο νὰ ὑποθεθῇ ὅτι συνεχεῖς μειώσεις τῶν ἐπιτοκίων, βᾶσει τῶν ὄσων ἐλέχθησαν προηγουμένως, θὰ ἀπετέλουν ἰσχυρὸν κίνητρον διὰ τὴν αὐξησιν τοῦ ὄγκου τῶν ἐπενδύσεων καὶ τὴν ἐπιτάχυνσιν τοῦ ρυθμοῦ τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως, καὶ ὅτι ἀντιθέτως ὑψηλὰ ἐπιτόκια, ἐν συνδυασμῷ πρὸς περιορισμένην προσφορὰν κεφαλαίων διὰ δανεισμόν, ἀποτελοῦν ἐμπόδιον διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν.

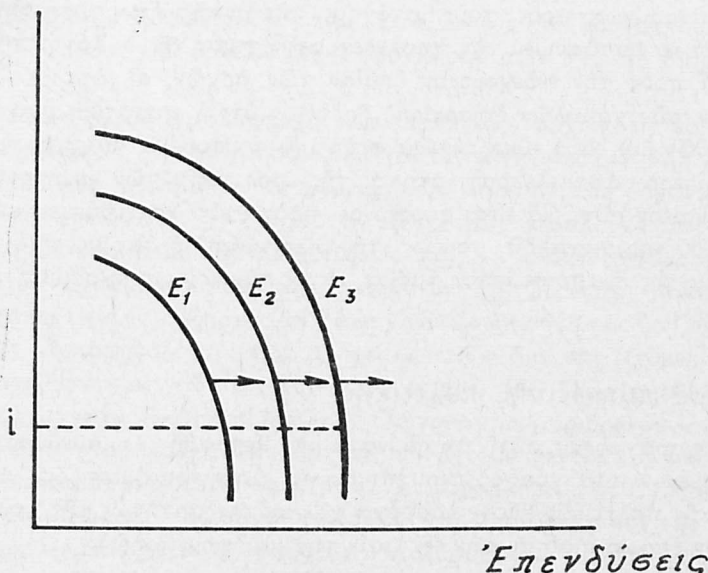
Εἰς τὴν θεωρίαν ὅμως ἀμφισβητεῖται ἡ ἀποτελεσματικότης τῶν τοιούτων μειώσεων τοῦ ἐπιτοκίου, δοθέντος ὅτι πέραν ἑνὸς σημείου ἡ συνάρτησις τῶν ἐπενδύσεων καθίσταται ἀνελαστικὴ, πᾶσα δὲ περαιτέρω μείωσις τῶν ἐπιτοκίων δὲν συνεπάγεται ἀντίστοιχον αὐξησιν τῶν ἐπενδύσεων. Γραφικῶς τοῦτο ἐμφανίζεται εἰς τὸ διάγραμμα ὑπ' ἀριθμ. 9.

Ὅπως ἐμφαίνεται ἀπὸ τό, γνωστὸν ἄλλωστε, διάγραμμα αὐτό, μείωσις τοῦ ἐπιτοκίου κάτω τοῦ σημείου οὐδεμίαν ἢ ἐλαχίστην αὐξησιν τῶν ἐπενδύσεων εἶναι δυνατὸν νὰ προκαλέσῃ. Ἀπὸ τὸ διάγραμμα αὐτὸ ἐμφαίνεται περαιτέρω ὅτι εἶναι δυνατὸν εἰς τὸ αὐτὸ ὕψος ἐπιτοκίου νὰ ἀντιστοιχοῦν μεγαλύτεραι ἐπενδύσεις. Τοῦτο προκύπτει ἀπὸ τὴν μετατόπισιν τῶν συναρτήσεων E ἀπὸ τὴν θέσιν E_1 εἰς τὰς θέσεις E_2, E_3 κ.ο.κ. Ἡ μετατόπισις αὕτη εἶναι ἀποτέλεσμα ἄλλων λόγων ἀσχέτων πρὸς τὸ ὕψος τοῦ ἐπιτοκίου, ὡς εἶναι ἡ μεταβολὴ εἰς τὰς προσδοκίας τῶν ἐπιχειρηματιῶν, ἡ ἔντονος οἰκονομικὴ δραστηριότης, ἰδίως κατὰ τὰς περιόδους ἀνόδου τοῦ οἰκονομικοῦ κύκλου κ.ο.κ. Περιττεύει νὰ τονισθῇ ὅτι αἱ συζητήσεις αἱ ἀφορῶσαι τὴν ἐλαστικότητα τῶν ἐπενδύσεων, ἐν σχέσει πρὸς τὰς μεταβολὰς τοῦ ἐπιτοκίου, εἶναι ἀτελεύτητοι καὶ ἡ σχετικὴ βιβλιογραφία ἀπέραντος. Οἱ περισσότεροι ὅμως ἀπὸ τοὺς θεωρητικούς τοῦ προβλήματος καταλήγουν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ ἐλαστικότης αὕτη, πέραν ἑνὸς σημείου, εἶναι χαμηλὴ καὶ ὅτι συνεπῶς οἱ ἐπενδυταὶ δὲν δεικνύουν μεγάλην ἀναταπόκρισιν εἰς τὰς μεταβολὰς τοῦ ἐπιτοκίου, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ἀσκουμένης πολιτικῆς κινήτρων. Ἐνας λόγος τῆς τάσεως αὐτῆς τῶν ἐπενδυτῶν, εἶναι ὁ περιορισμένος χρονικὸς ὀρίζων, εἰς τὸν ὁποῖον θέτουν οὗτοι τὴν ἐπένδυσίν των. Ἐὰν π.χ. ὁ ἐπενδυτὴς ὑπολογί-

ζη και επιδιώκη νά ανακτήση τὰ διαθεθέντα κεφάλαια εἰς διάστημα 3-5 ἐτῶν τότε τὸ κόστος (1) τοῦ χρήματος δὲν φαίνεται νά παίζει μεγάλην ρόλον εἰς τοὺς ὑπολογισμοὺς του.

Τὰ ἐπιτόκια εἶναι ἓν ἀπὸ τὰ πλέον παράδοξα οἰκονομικὰ φαινόμενα.

Ἐπιτόκιον

Διάγραμμα 9

Ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνεται νά μᾶς παρέχουν τὴν εὐκαιρίαν ὑπολογισμῶν με ἀποτελέσματα ποσοτικῶς ἀκριβῆ, λογικῶς ὀρθὰ καὶ ἐπιστημονικῶς ἐνδιαφέροντα. Εἰς τὴν πραγματικότητα ἓν τούτοις τὰ πράγματα εἶναι διάφορα. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Μάρσαλ ἀμφισβητεῖται ἡ ἐπίδρασις τούτων ἐπὶ τῆς ἀποταμιεύσεως. Ἦδη δὲ ἀμφισβητεῖται ἡ ἐπίδρασις των καὶ ἐπὶ τῶν ἐπενδύσεων, συμφώνως πρὸς τὰς ὁμολογίας καὶ αὐτῶν τῶν ἐπενδυτῶν (2). Βεβαίως, δὲν πρέπει νά νομισθῆ ὅτι αἱ μεταβολαὶ τοῦ ἐπιτοκίου εἶναι ἄνευ ἀποτελέσματος. Ὅπως κάθε μεταβολὴ μιᾶς μεταβλητῆς τοῦ οἰκονομικοῦ συστήματος ἔχει ἀμέσους καὶ ἐμμέσους ἐπιδράσεις πρὸς ὅλας τὰς κατευθύνσεις, καθ' ὅμοιον τρόπον καὶ αἱ μεταβολαὶ τοῦ ἐπιτοκίου. Αἱ κυριώτεραι ἐπιδράσεις τούτου δεόν νά ἀναζητηθοῦν εἰς τὴν ζήτησιν κεφαλαιουχικῶν ἀγαθῶν ἐκ μέρους τῶν ἐπενδυτῶν. Ἡ χρησιμοποίησις του ὅμως ὡς κινήτρου προσελκύσεως τῶν ἐπενδύσεων καὶ στροφῆς τούτων πρὸς τὰς ἐπιθυμητάς

1) G.L.S. Shackle, «Recent Theories concerning the Nature and the Role of Interest», εἰς A.E.A., R.E.S., «Surveys of Economic Theory», New York 1965, σελ.146

2) G.L.S. Shackle, ἐνθ. ἀνωτ., σελ. 150-151.

κατευθύνσεις φαίνεται να ἔχη περιορισμένην σημασίαν. Δὲν εἶναι βέβαιον π.χ. ἂν ἡ μείωσις τῶν ἐπιτοκίου χορηγήσεων ἀπὸ 8% εἰς 5% θὰ ὠδηγήσῃ τοὺς ἐπενδυτὰς εἰς τὴν ἀνάληψιν μεγάλων ἐπενδυτικῶν προσπαθειῶν εἰς τὸν τομέα τῆς βιομηχανίας. Ἀτυχῶς τὰ στατιστικὰ δεδομένα δὲν παρέχουν μεγάλας δυνατοτήτας ἐπαληθεύσεως τῶν παρατηρήσεων αὐτῶν διὰ τῆς διεξαγωγῆς οἰκονομετρικῶν συσχετίσεων ἀναφερομένων εἰς τὴν ἀποτελεσματικότητα τῶν ἐπιτοκίων ἐπὶ τῶν ἀποφάσεων τῶν ἰδιωτῶν δι' ἀνάληψιν ἐπενδυτικῶν προσπαθειῶν συμφώνως πρὸς τοὺς στόχους τῆς ἀναπτύξεως. Δὲν εἶναι εὐκόλον περαιτέρω νὰ ἐξετάσωμεν τὴν ἀποτελεσματικότητα τῆς ἐν λόγῳ πολιτικῆς, ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν ἐνδεχομένην ζημίαν τῶν ἀρχῶν, αἱ ὁποῖαι ἀσκοῦν τὴν πολιτικὴν τῶν χαμηλῶν ἐπιτοκίων, δοθέντος ὅτι ἡ ποσοτικὴ συσχέτισις τῶν δύο μεγεθῶν δὲν εἶναι εὐκόλος. Θὰ πρέπει ἐν τούτοις νὰ παρατηρηθῇ ὅτι διὰ τὴν καλλιτέραν ἀποτελεσματικότητα τῆς πολιτικῆς τῶν κινήτρων διὰ τῶν ἐπιτοκίων δεόν αὕτη νὰ εἶναι σύμφωνος πρὸς τὰς κατευθύνσεις καὶ τὰς ἐπιδιώξεις τοῦ νομισματικοῦ τομέως τῆς οἰκονομίας, ὁ ὁποῖος πάλιν δεόν νὰ ἐντάσσεται ὡς ἀναπόσπαστον τμῆμα, εἰς τὸ γενικὸν πρόγραμμα οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως.

θ) Μέτρα πιστωτικῆς πολιτικῆς

Ἡ παράγραφος αὕτη θὰ ἠδύνατο νὰ ἐξετασθῇ ἐν συνδυασμῶ μετὰ τὴν προηγουμένην παράγραφον περὶ ἐπιτοκίων. Δοθέντος ὅμως ὅτι ἄσκησις τῆς πιστωτικῆς πολιτικῆς ἐνίοτε λαμβάνει χώραν ἀνεξαρτήτως τῆς πολιτικῆς τῶν ἐπιτοκίων ἐπιροτιμήσαμεν τὴν ἐξέτασίν της μεμονωμένως (1).

Εἰς τὸν τομέα τῆς πιστωτικῆς πολιτικῆς κινήτρων ὑπάγονται πολλὰ μέτρα τὰ ὁποῖα δύνανται νὰ καταταγοῦν κατὰ διαφόρους τρόπους. Μία σειρά μέτρων συνδέεται μετὰ τοὺς τρόπους συμμετοχῆς τῶν νομισματικῶν ἀρχῶν εἰς τὰ βάρη τῆς χρηματοδοτήσεως καὶ ἐκδηλοῦνται διὰ τῆς ἐπιχορηγήσεως τῶν ἐπιτοκίων, περὶ τῆς ὁποίας ὠμιλήσαμεν εἰς τὴν προηγουμένην παράγραφον, ἢ διὰ τῆς ἐγγυήσεως τῶν χορηγομένων δανείων ἢ καὶ δι' ἀμφοτέρων. Ἡ ἐγγυήσις ὑπὸ τοῦ κράτους τῶν χορηγομένων δανείων ἀναφέρεται εἰς τὴν ἐξόφλησιν δανείου καὶ τόκων ὑπὸ τοῦ δανειζομένου πρὸς τὸν δανειστήν. Ἡ μέθοδος αὕτη ἐπιτρέπει εἰς τὰς μικρὰς κυρίως ἐπιχειρήσεις νὰ λάβουν δάνεια ἀπὸ τὰς Τραπεζάς, τὰ ὁποῖα ἄλλως δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ἀποκτήσουν. Οἱ τομεῖς πρὸς τοὺς ὁποίους χορηγοῦνται αἱ ἐν λόγῳ ἐγγυήσεις ποικίλλουν ἀπὸ χώρας εἰς χώραν. Οὕτως, εἰς τὴν Γερμανίαν, τὸν Καναδᾶν καὶ τὴν Σοῦηδίαν δίδονται διὰ τὴν κατασκευὴν κατοικιῶν (2). Εἰς τὴν Αὐ-

1) Διὰ τὰ μέσα καὶ τοὺς σκοποὺς τῆς νομισματικῆς πολιτικῆς ὄρα E. S. Kirchen, *Economic Policy in our time*, Amsterdam 1964, σελ. 61. H. B. Chenery, «Development Policies and Programmes», *Economic Bulletin for Latin America*, March, 1958, σελ. 55-60.

2) O. C. D. E., ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 49.

στρίαν, τὸ Βέλγιον καὶ τὰς Κάτω Χώρας δίδονται διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν βασικῶν τομέων τῆς οἰκονομίας. Εἰς τὸ Λουξεμβούργον καὶ τὴν Γαλλίαν διὰ τὴν δημιουργίαν νέων ἐπιχειρήσεων ἢ διὰ τὴν ἰδρυσιν ὑπὸ τῶν ὑφισταμένων ἄλλων ἐπιχειρήσεων ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῆς προσταθείας διὰ τὴν περιφερειακὴν ἀνάπτυξιν. Εἰς τὸ Βέλγιον αἱ ἐγγυήσεις αἱ χορηγούμεναι ὑπὸ τοῦ Ταμείου Ἐγγυήσεων τοῦ δημιουργηθέντος διὰ τοῦ νόμου τῆς 24ης Μαΐου 1959, καλύπτουν μέχρι τοῦ 75% τῶν ζητουμένων πιστώσεων. Εἰς τὴν Γερμανίαν αἱ ἑταιρῖαι ἐγγυήσεως τῶν πιστώσεων ἐγγυῶνται μέχρι τοῦ 80% τούτων. Εἰς τὴν Ἰταλίαν τὸ κράτος δύναται νὰ ἐγγυηθῇ τοὺς τόκους τοῦ δανείου μέχρι τοῦ ποσοῦ τῶν 3% διὰ διάρκειαν 4 ἐτῶν.

Δὲν εἶναι ὁμως μόνον ἡ συμμετοχὴ τῶν κρατικῶν ἀρχῶν εἰς τὰ βάρη τῆς χρηματοδοτήσεως, ἡ ὁποία χρησιμοποιεῖται ὡς κίνητρον διὰ τὴν χορήγησιν τῶν ζητουμένων κεφαλαίων ἐκ μέρους τῶν πιστωτικῶν ὀργανισμῶν πρὸς τοὺς ιδιώτας ἐπενδυτάς. Ἡ δυνατότης ἐξευρέσεως κεφαλαίων ἀποτελεῖ σπουδαῖον παράγοντα οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως καὶ ἐπηρεάζει ἀποφασιστικῶς τὸν ὄγκον τῶν πραγματοποιουμένων ἐπενδύσεων (1). Συνεπῶς πολιτικῆ, ἡ ὁποία ἀποσκοπεῖ εἰς τὴν αὐξήσιν τῶν βιομηχανικῶν ἐπενδύσεων θὰ πρέπει νὰ συμβάλλῃ εἰς τὴν διευκόλυνσιν τῶν ἐπιχειρηματιῶν διὰ τὴν ἐξεύρεσιν κεφαλαίων χρηματοδοτήσεως τῶν ἐκτελουμένων ἔργων. Εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς ὑπαναπτύκτους χώρας αἱ Τράπεζαι ἐκτελοῦν λειτουργίας βραχυχρονίου χορηγήσεως. Ὡς ἐκ τούτου πολλαὶ ἐπιχειρήσεις συναυτοῦν μεγάλας δυσκολίας διὰ τὴν ἐξεύρεσιν μακροπροθέσμων κεφαλαίων. Τὸ πρόβλημα τῆς ἀγορᾶς κεφαλαίων εἰς πολλὰς χώρας, τῆς συγκεντρώσεως ἀποταμιεύσεως καὶ τῆς διοχετεύσεως τούτων εἰς ἐπιθυμητοὺς τομεῖς εἶναι πολυσύνθετον καὶ δὲν πρόκειται νὰ μᾶς ἀπασχολήσῃ. Ὡρισμένα κυβερνήσεις ἐν τούτοις προσεπάθησαν νὰ ὑπερπηθῶσιν τὸ ἐμπόδιον τῆς ἀνυπαρξίας ἀγορᾶς κεφαλαίων διὰ τῆς ἀπ' εὐθείας χορηγήσεως πρὸς τοὺς ιδιώτας δωρεῶν ἢ δανείων ἐκ κρατικῶν κεφαλαίων. Ἐνδεικτικῶς ἀναφέρεται ἡ περίπτωσις τῶν Ἰνδιῶν, ἔνθα ἡ κεντρικὴ κυβέρνησις καὶ αἱ περιφερειακαὶ ἀρχαὶ ἐχορήγησαν σημαντικὰ δάνεια ὑπὸ εὐνοϊκοῦ ὄρους εἰς τὴν μικρὰν βιομηχανίαν (2). Εἰς τὰς Ἰνδίας ἐπίσης τὸ κράτος χορηγεῖ σημαντικὰ δάνεια διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας, τοῦ σιδήρου καὶ τοῦ χάλυβος. Ἀπ' εὐθείας δάνεια ὑπὸ τοῦ κράτους πρὸς τοὺς ιδιώτας ἐδόθησαν εἰς τὰς Φιλιππίνας, τὴν Νότιον Κορέαν καὶ τὴν Ἰαπωνίαν. Εἰς τὴν Γαλλίαν χορηγοῦνται κρατικὰ δάνεια δι' ἐγκατάστασιν ἐξοπλισμῶν, διὰ κεφάλαια κινήσεως κλπ.

Ἡ διοχέτευσις τῶν κεφαλαίων ἀναπτύξεως πρὸς τὴν ἀγορὰν ἐνίοτε πραγματοποιεῖται ὑπὸ εἰδικῶς πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν ἰδρυομένων ὀργανισμῶν. Οὕτως, τόσον εἰς τὰς ἀνεπτυγμένας ὅσον καὶ εἰς τὰς ὑπαναπτύκτους χώρας ἔχουν ἰδρυθῆ τράπεζαι καὶ ὀργανισμοὶ χρηματοδοτήσεως, οἱ πλείστοι

1) A. Basch, Financing Economic Development, New York 1964, σελ. 1-6.

2) A. Basch, ἔνθ. ἀνωτ., σελ. 142.

των όποιων λειτουργοϋν με κεφάλαια του Δημοσίου. Η δραστηριότης των Τραπεζών αναπτύξεως ποικίλλει από περιπτώσεως εις περιπτώσιν. Όρισμένοι έχουν αναλάβει την χρηματοδότησιν μεγάλων προγραμμάτων επενδύσεων εις τον τομέα των μεταλλείων, του πετρελαίου και της βιομηχανίας. Όρισμένοι εξ αυτών, όπως αι Τράπεζαι αναπτύξεως της Βραζιλίας και της Χιλής παίζουν σπουδαίον ρόλον εις την κατάρτισιν προγραμμάτων οικονομικής αναπτύξεως (1). Άλλαι πάλιν αναλαμβάνουν την εκτέλεσιν έργων διά τα όποια η ιδιωτική πρωτοβουλία δεν δεικνύει άμεσον ενδιαφέρον και έν συνεχεία παραχωροϋν ταϋτα εις ιδιώτας επιχειρηματίας. Εκείνο όμως το όποιον ενδιαφέρει την παροϋσαν επισκόπησιν είναι ο ρόλος των τραπεζών αναπτύξεως διά την κέντρισιν της ιδιωτικής πρωτοβουλίας. Οϋτως, ώρισμένοι εξ αυτών προσπαθοϋν να βοηθήσουν τους επιχειρηματίας εις την εξεύρεσιν μεσοπροθέσμων και μακροπροθέσμων κεφαλαίων και να υποδείξουν εις τούτους νέας εύκαιρίας επενδύσεων. Ενδεικτικώς αναφέρεται ότι ο «Όργανισμός Βιομηχανικής Πίστεως και Επενδύσεων των Ίνδιων» χορηγεί μακροπρόθεσμα δάνεια διά περίοδον μέχρι 15 έτών, αναλαμβάνει την έκδοσιν δημοσίων δανείων, βοηθεί τους ιδιώτας εις την κατάστροφωσιν τών σχεδίων και την εξεύρεσιν διοικητικού και τεχνικού προσωπικού από το έσωτερικόν και το έξωτερικόν, χορηγεί δάνεια εις ξένον συνάλλαγμα κλπ. Η «Τράπεζα Αναπτύξεως» της Αιθιοπίας έχει την δυνατότητα να χορηγήη να έγγυαται δάνεια εις βιομηχανικές, γεωργικές η έμπορικές επιχειρήσεις, υπό όρους τους όποιους κρίνει καταλλήλους. Η Τράπεζα Αναπτύξεως της Βιομηχανίας και των Μεταλλείων εις το Ίράν βοηθεί εις την ένθάρρυνσιν της ιδιωτικής πρωτοβουλίας εις το Ίράν διά της χορηγήσεως μεσοπροθέσμων και μακροπροθέσμων δανείων διά της αναλήψεως μετοχών εταιριών, διά της έγγυήσεως δανείων άλλων επενδυτών και διά της παροχής τεχνικής και διοικητικής βοηθείας εις την βιομηχανίαν του Ίράν. Εις το Πακιστάν κατά την την τελευταίαν δεκαετίαν έχουν ιδρυθῆ εξειδικευμένοι χρηματοδοτικοί οργανισμοί κυρίως διά την χρηματοδότησιν της βιομηχανίας. Τα κεφάλαια των έν λόγω οργανισμών κατά το μεγαλύτερον τους μέρος είναι κρατικά. Ο οργανισμός βιομηχανικής χρηματοδοτήσεως του Πακιστάν, η Τράπεζα Βιομηχανικής αναπτύξεως και ο Όργανισμός Βιομηχανικής Αναπτύξεως του Πακιστάν, έχουν ως σκοπόν την εύκολον χορήγησιν εϋθηνών κεφαλαίων προς τους επιχειρηματίας διά την προώθησιν της βιομηχανικής αναπτύξεως της χώρας (2).

Έκτός των οργανισμών αυτών αναπτύξεως υπάρχουν εις πολλὰς υπαναπτύκτους χώρας και άλλοι οργανισμοί καθαρώς τραπεζικού χαρακτήρος. Ενδεικτικώς αναφέρονται οί κάτωθι (3). Εις Αργεντινήν υπάρχει

1) United Nations, the Promotions of the International flow of Private Capital, 26 February 1960, σελ. 43.

2) A. Basch, ένθ. άνωτ., σελ. 148—149.

3) S. Boskey, Problems and Practices of Development Banks, Baltimor 1959,

τή Βιομηχανική Τράπεζα, ή οποία είναι κρατική και χορηγεί δάνεια προς τούς ιδιώτας. Εἰς τὴν Β ρ α ζ ι λ ί α ν ὑπάρχει ἡ Τράπεζα Ἐθνικῆς Ἀναπτύξεως, ἡ ὁποία εἶναι κρατική και χορηγεί δάνεια προς τούς ἐπενδυτὰς ἐπιχειρηματίας. Εἰς τὴν Ἴ ο ρ δ α ν ί α ν ὑπάρχει ἡ Τράπεζα Ἀναπτύξεως. Ἡ Τράπεζα αὐτὴ εἶναι μικτὴ, τὸ μεγαλύτερον ὅμως μέρος κατέχεται ἀπὸ τούς ιδιώτας. Αἱ ἐργασίαι τῆς συνίστανται εἰς τὴν χορήγησιν δανείων και τὴν συμμετοχὴν εἰς τὸ κεφάλαιον νεοϊδρυομένων ἐπιχειρήσεων. Εἰς τὴν Ἴ ρ λ α ν δ ί α ν ὑπάρχει ἡ Ἐταιρία Βιομηχανικῆς Πίστewς, ἡ ὁποία κατέχεται κατὰ τὸ μεγαλύτερον μέρος ἀπὸ τὸ κράτος, χορηγεί δὲ δάνεια και συμμετέχει εἰς τὴν ἔκδοσιν μετοχῶν κλπ.

Τράπεζαι ἀναπτύξεως ἀποσκοποῦσαι εἰς τὴν ἐξεύρεσιν εὐθηνῶν και μακροπροθέσμων κεφαλαίων ὑπάρχουν και εἰς τὰς ἀνεπτυγμένας χώρας. Κατωτέρω παραθέτομεν ἑνδεικτικῶς ὠρισμένας ἀπὸ τὰς Τραπεζὰς ταύτας. Εἰς τὸν Κ α ν α δ ᾶ ν ἔκτος τῶν ἄλλων χρηματοδοτικῶν ὀργανισμῶν ὑπάρχει ἡ Τράπεζα Βιομηχανικῆς Ἀναπτύξεως τοῦ Καναδᾶ, ἡ ὁποία ἔχει σκοπὸν τὴν χορήγησιν εὐθηνῶν κεφαλαίων εἰς τὰς μικρὰς και μεσαίας ἐπιχειρήσεις. Εἰς τὴν Ν ο ρ β η γ ί α ν λειτουργεῖ ἀπὸ τοῦ 1962 ἕν Ταμεῖον Ἀναπτύξεως, τὸ ὁποῖον εὐρίσκεται ὑπὸ τὸν ἔλεγχον τῆς Κυβερνήσεως, τοῦ ὁποῖου προορισμὸς εἶναι ἡ ἀνάπτυξις τῆς βιομηχανίας εἰς τὰς καθυστερημένας ζῶνας διὰ τῆς χορηγήσεως δανείων και ἐγγυήσεων ὑπὸ εὐνοϊκοὺς ὄρους (1). Εἰς τὴν Γ ε ρ μ α ν ί α ν ὑπάρχει ἡ Τράπεζα βιομηχανικῆς Ἀναπτύξεως τῆς Γερμανίας, εἰς τὴν Ἴ α π ω ν ί α ν ἡ Τράπεζα Ἀναπτύξεως, εἰς τὴν Ἴ σ λ α ν δ ί α ν ἡ Τράπεζα Ἀναπτύξεως τῆς Ἰσλανδίας, εἰς τὴν Ἀ γ γ λ ί α ν ὁ Ὄργανισμὸς Χρηματοδοτήσεως τῆς Βιομηχανίας, εἰς τὴν Σ ο υ η δ ί α ν ἡ Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστewς, εἰς τὴν Ἴ τ α λ ί α ν ἡ Ἐθνικὴ Ἐταιρία Πιστώσεων προς τὴν Βιομηχανίαν κλπ. (2).

Ἀνεφέρθη και προηγουμένως ὅτι ἡ εὐκολος ἐξεύρεσις εὐθηνῶν χρήματος ἀποτελεῖ κίνητρον προωθήσεως τῆς ἐπενδυτικῆς δραστηριότητος τῶν ιδιωτῶν. Δέον ὅμως παραλλήλως νὰ συνυπάρχουν και αἱ ἀναγκαῖαι πολιτικά, ψυχολογικά και θεσμολογικά συνθήκαι, αἱ ὁποῖαι ἐπηρεάζουν τὰς προσδοκίας τῶν ἐπενδυτῶν και δημιουργοῦν τὰς αἰσιοδόξους προβλέψεις τούτων διὰ τὴν εὐνοϊκὴν πορείαν τῶν ἐπενδύσεων. Δι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγον εἶναι δύσκολος και ἡ ποσοτικὴ μέτρησις και ἡ στάθμισις τῶν ληφθέντων μέτρων, καθὼς ἐπίσης και ἡ συγκριτικὴ διερεύνησις τῆς ἀποτελεσματικότητος τούτων.

Ἡ πιστωτικὴ πολιτικὴ κινήτρων δύναται νὰ ἀποτελέσῃ χρήσιμον μέτρον προωθήσεως τῆς ἐπενδυτικῆς δραστηριότητος τῶν ιδιωτῶν ὅταν ἀσκεῖ-

σελ. 129. OBA, Ὄργανισμοὶ Χρηματοδοτήσεως Οἰκονομικῆς Ἀναπτύξεως, Ἀθῆναι 1962, Ν. Μαριατάκη, Ὁ ρόλος τῶν φορέων τῆς Οἰκονομικῆς Ἀναπτύξεως, Ἀθῆναι 1964, σελ. 38.

1) O. C. D. E., ἔνθ' ἀνωτ., σελ. 50.

2) Ὁρα William Diamond, Development Banks, Baltimore 1957, σελ. 90. R. W. Adler, R.F. Mikessell, Public External Financing of Development Banks in Developing Countries, Oregon 1966, σελ. 63-83.

ται με ὀρθολογικὰ κριτήρια, ὅταν εἶναι ἐντεταγμένη εἰς τὸ γενικὸν πλαίσιον τοῦ προγράμματος οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως, ὅταν ὑπηρετῇ τὰς γενικὰς καὶ εἰδικὰς ἐπιδιώξεις τοῦ ἐν λόγῳ προγράμματος, ὅταν εἶναι ἀνεπηρέαστος ἀπὸ τὰς πάσης φύσεως παρεμβάσεις τῶν ἀφανῶν κέντρων ἀποφάσεων. Βεβαίως, οἱ προσδιοριστικοὶ παράγοντες τῶν ἐπενδυτικῶν προσπαθειῶν τῶν ἰδιωτῶν εἶναι πολλοὶ καὶ ὡς ἐκ τούτου τὰ κίνητρα τοῦ νομισματικοῦ καὶ τοῦ πιστωτικοῦ τομέως μεμονωμένως δὲν εἶναι ἰσχυρὰ νὰ δημιουργήσουν ὅλας τὰς ἀναγκαίαις προϋποθέσεις κινητοποιήσεως τῶν ἐπιχειρηματιῶν πρὸς τὰς ἐπιθυμητὰς κατευθύνσεις. Ὄρθολογικὴ ὁμως καὶ συστηματικὴ ἐφαρμογὴ τούτων δύναται νὰ ἀποτελέσῃ χρήσιμον μέτρον ὑποβοηθήσεως τῆς προσπάθειας διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν.

1) Μέτρα περιφερειακῆς ἀναπτύξεως καὶ βιομηχανικοὶ ζῶναι

1. *Κίνητρα διὰ περιφερειακὴν ἀνάπτυξιν.* Τὸ πλέγμα τῶν ἀλληλοεξαρτήσεων, τὸ ὅποιον χαρακτηρίζει τὴν περιφέρειαν μιᾶς οἰκονομίας εἶναι ἀπέραντον. Συνεχῆς διακίνησις ἀτόμων ἀπὸ περιοχῆς εἰς περιοχὴν, συνεχῆς μεταφορὰ ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν, συνεχῆς κυκλοφορία πληροφοριῶν καὶ συνεχὲς ρεῦμα μέσων πληρωμῆς, καθιστοῦν τὸν βαθμὸν τῆς ἐξαρτήσεως τῶν μερῶν μεταξύ των καὶ ἐκάστου μέρους πρὸς τὸ σύνολον πολὺπλοκον. Συνεπεία τῶν βελτιουμένων μέσων ἐπικοινωνιῶν καὶ τῆς ἐπεκτάσεως τῶν κοινωνικῶν οἰαδήποτε μεταβολῆς εἰς τὴν οἰκονομικο-κοινωνικὴν ζωὴν μιᾶς περιφέρειας ἀσκεῖ ἀμέσους ἢ ἐμμέσους ἀντανεκλαστικὰς ἐπιδράσεις ἐπὶ τῶν ἄλλων καὶ ἐπὶ τοῦ συνόλου. Τὸ πλέγμα αὐτὸ τῶν ἐξαρτήσεων δύναται νὰ ἀπεικονισθῇ δι' ἑνὸς συστήματος διαπεριφερειακῶν καὶ διακλαδικῶν σχέσεων, ὡς ἐμφαίνεται εἰς τὸν κατωτέρω πίνακα.

Ἀπὸ τὸν πίνακα αὐτὸν καθίσταται προφανὲς τὸ δίκτυον τῶν ἀλληλοεξαρτήσεων καὶ τῶν ἀλληλεπιδράσεων μεταξύ τῶν διαφόρων κλάδων καὶ τῶν διαφόρων περιφερειῶν. Οὕτω, τὰ Α, Β, Γ, ὑποδηλοῦν τὰς περιοχὰς μιᾶς χώρας, αἱ ὅποιαι ἐν προκειμένῳ εἶναι τρεῖς, ἐνῶ τὰ α, β, γ, τοὺς κλάδους ἐκάστης περιοχῆς, οἱ ὅποιοι πάλιν χάριν ἀπλουστεύσεως θεωροῦνται τρεῖς (πρωτογενῆς, δευτερογενῆς καὶ τριτογενῆς παραγωγῆς). Ὁ ἐν λόγῳ πίναξ ἀποτελεῖ μίαν μήτραν τῶν διαπεριφερειακῶν σχέσεων μετὰ διαγωνίους ὑπομήτρας τὰ διακλαδικὰ συστήματα εἰσροῶν ἐκροῶν.

Ὡς ἐκ τῆς μεγάλης διαχωρικῆς καὶ διακλαδικῆς ἐξαρτήσεως θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ὑποτεθῇ ὅτι αἱ οἰκονομικαὶ μεταβολαὶ θὰ διεχέοντο ὁμοιογενῶς πρὸς ὅλας τὰς κατευθύνσεις καὶ ὅτι ἡ οἰκονομικὴ πρόοδος θὰ ἐπραγματοποιήτο ἰσορρόπως εἰς ὅλας τὰς περιφερείας (1). Εἰς τὴν πραγματικότητα ἐν

1) Ἡ βιβλιογραφία ἢ σχετιζομένη μετὰ τὰς διαπεριφερειακὰς σχέσεις, τὴν περιφερειακὴν οἰκονομικὴν δραστηριότητα, τὰ περιφερειακὰ προβλήματα, τὴν περιφερειακὴν ἀνάπτυξιν, τὸν περιφερειακὸν προγραμματισμὸν, τὴν μέτρησιν τῶν περιφερειακῶν διαφορῶν, τὴν περιφερειακὴν ἀνάπτυξιν, τὴν πολιτικὴν διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν περιφερειακῶν προβλημάτων κλπ. εἶναι ἀπέραντος. Ὅρα π.χ. R. Stone, *La Comptabilité Sociale à l'Éche-*

τούτοις υπάρχουν μεγάλοι διαφορές εις τὸν βαθμὸν καὶ τὸν ρυθμὸν ἀναπτύξεως τῶν περιφερειῶν μιᾶς χώρας. Ὑρισμέναι περιοχαὶ ἐμφανίζουσι μεγάλην πρόοδον καὶ κινουῦνται μὲ ταχύν ρυθμὸν πρὸς ἀνώτερα ἐπίπεδα δραστηριότη-

A		A			B			Γ			
		a	β	γ	a	β	γ	a	β	γ	
	a	-									
	β		-								
B											
						a	β	γ			
	a				a	-					
	β				β		-				
Γ											
									a	β	γ
	a								a	-	
	β								β		-
									γ		-

Πίναξ διαπεριφερειακῶν εισροῶν ἐκροῶν

τος. Ἀντιθέτως ἄλλοι παραμένουν στάσιμοι μὲ χαμηλὸν κατὰ κεφαλὴν εἰσόδημα καὶ χαμηλὸν βιοτικὸν ἐπίπεδον.

Ἡ μέτρησις τῶν περιφερειακῶν διαφορῶν εἶναι ἐν ἑρκετὰ δύσκολον πρόβλημα. Πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν εἶναι δυνατὸν νὰ χρησιμοποιηθοῦν εἴτε συνθετικοὶ δείκται, ὡς εἶναι τὸ κατὰ κεφαλὴν εἰσόδημα ἐκάστης περιφέρειας, ἢ εἰδικοί δείκται δι' ἕκαστον τομέα δραστηριότητος, ὅπως εἶναι οἱ δείκται τῶν συνθηκῶν ὑγείας, τῶν συνθηκῶν στεγάσεως, τῶν συνθηκῶν ψυχαγωγίας, διάφορα δημογραφικὰ χαρακτηριστικά, δείκται παραγωγικῆς δραστηριότητος κλπ.

Ion Régional, εἰς O.C.D.E., Planification Économique Regionale, Paris 1961. N. S. Vickrey, "Ἐνθ' ἀνωτ., σελ. 323. W. Z. Hirsch, «An application of Area Imput. Output Analysis», Papers and Proceedings of the Regional Science Association, Vol. 5, 1959. W. Isard, «Interegional and Regional Imput-Output Analysis-A model of a Space Economy», Review of Economics and Statistics, Vol. 33, Nov. 1951. J. R. Boudeville, : «La region Plan», Cahier de l'Institut de Science Économique Appliquée, Serie L, No 6. F. Perroux, Modèle de Couplage d'une région polarisée avec une autre région, Colloque sur les Économies Regionales, Liège, Avril 1960. W. Isard e.t.c., Industrial Complex Analysis and Regional Development, London 1959, p. 16-17.

Ἡ ἀνισόρροπος κατανομή τῶν δραστηριοτήτων καὶ ἡ ἀνάπτυξις τῶν περιφερειῶν μὲ διάφορον ρυθμὸν δημιουργεῖ πλῆθος οἰκονομικο-κοινωνικῶν προβλημάτων διὰ τὰς ἀνεπτυγμένους καὶ τὰς ὑπαναπτύκτους περιοχάς. Εἶναι προφανὲς ὅτι ἡ Κυβέρνησις μιᾶς χώρας δεόν νὰ ἐνδιαφέρεται διὰ τὴν ἐξασφάλισιν ἰσορροποῦ ἀναπτύξεως μεταξὺ τῶν περιφερειῶν, διὰ τὴν ἐξασφάλισιν ὁμοιομόρφου κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἐπιπέδου διαβιώσεως καὶ δικαιοτέρας περιφερειακῆς κατανομῆς τοῦ εἰσοδήματος. Ἐκτὸς τούτου ἄλλοι κοινωνικοί, πολιτικοὶ καὶ οἰκονομικοὶ λόγοι ἐπιβάλλουν τὴν καθολικὴν ἀνάπτυξιν τῆς οἰκονομίας μιᾶς χώρας⁽¹⁾. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν λαμβάνονται μέτρα πάσης φύσεως διὰ τὴν προώθησιν τῶν καθυστερημένων περιοχῶν καὶ τὴν βιομηχανικὴν καὶ οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν τούτων.

Ὡς ἀνεφέρθη ἤδη προηγουμένως τὰ κίνητρα τὰ ὁποῖα ἐδόθησαν εἰς τὰς διαφόρους χώρας διὰ τὴν ἄσκησιν πολιτικῆς κινήτρων περιφερειακῆς ἀναπτύξεως εἶναι φορολογικά, πιστωτικά, δωρεὰν παροχαὶ καὶ ἐπιχορηγήσεις κλπ. Εἰς τὴν Νορβηγίαν π.χ. καταβάλλεται εἰδικὴ προσπάθεια ἐνίσχυσεως τοῦ χαμηλοῦ εἰσοδήματος τῶν βορείων περιοχῶν καὶ ἀντιμετωπίσεως τῆς ἐποχικῆς ἀνεργίας τῶν ἐν λόγω περιοχῶν. Τὸν Μάϊον τοῦ 1961 ἰδρύθη μία ὑπηρεσία εἰς τὴν διάθεσιν τῆς ὁποίας ἐτέθησαν 500 ἑκατ. κορωνῶν, μὲ σκοπὸν τὴν χορήγησιν χαμηλοτόκων δανείων εἰς ἐπιχειρήσεις, αἱ ὁποῖαι συμβάλλουν εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τῆς οἰκονομίας τῶν πτωχῶν περιοχῶν καὶ τῶν περιοχῶν μὲ ὑψηλὴν ἀνεργίαν. Ὑπὸ ὠρισμένους ὅρους ἐξαιροῦνται τῆς φορολογίας ποσοστὰ ἀνερχόμενα εἰς 60 % τῶν καθαρῶν κερδῶν, ἐπιχειρήσεις καὶ ἰδιώται, ἐφ' ὅσον τὰ κέρδη ταῦτα προορίζονται δι' ἐπενδύσεις εἰς τὴν Β. Νορβηγίαν. Ὄταν ταῦτα ἐπενδυθοῦν, τὰ 75 % τῶν νέων ἐπενδύσεων δύναται νὰ ἀποσβεσθοῦν ἀμέσως. Εἰς τὴν Ἰσπανίαν πολλοὶ τοπικαὶ ἀρχαὶ ἐθέσπισαν κίνητρα διὰ τὴν παρότρυνσιν τῶν ἐπενδυτῶν νὰ ἀπομακρυνθοῦν ἀπὸ τὰ μεγάλα ἀστικά κέντρα καὶ νὰ ἐγκατασταθοῦν εἰς τὰς περιοχὰς των, μὲ σκοπὸν τὸν περιορισμὸν τῆς τοπικῆς ἀνεργίας⁽²⁾. Τὰ κίνητρα αὐτὰ εἶναι φορολογικά, δωρεὰν παραχωρήσεις γαιῶν δι' ἐγκατάστασιν, πώλησις οἰκοπέδων εἰς χαμηλὰς τιμὰς, δάνεια μὲ χαμηλὸν ἐπιτόκιον κ.ο.κ. Εἰς τὴν Ἀργεντινὴν διὰ νέου διατάγματος ἐπιστρέφονται ἐπὶ μίαν δεκαετίαν οἱ δασμοὶ καὶ αἱ ἐπιβαρύνσεις ἐπὶ τῶν εἰσαγωγῶν μηχανικοῦ καὶ λοιποῦ ἐξοπλισμοῦ ἐπιχειρήσεων, ἐγκαθισταμένων εἰς προκαθωρισμένους περιοχάς. Παραχωρεῖται ἐπίσης ἐξαιρέσεις ἀπὸ τὸν φόρον εἰσοδήματος, ἀπὸ τὸν φόρον ἐπὶ τῶν πωλήσεων κ.ο.κ. Εἰς τὴν Ἀγγλίαν διὰ τοῦ νόμου περὶ τοπικῆς ἀπασχολήσεως τοῦ 1960 χορηγεῖται εἰδικὴ βοήθεια εἰς ἐπιχειρήσεις, αἱ ὁποῖαι ἐγκαθίστανται εἰς

1) G. Della Porta, «Planification Nationale et Planification Regionale», Economie Appliquée, No 4, 1960, σελ. 533. E. Perroux, «Note sur la notion de pole de croissance», Economie Appliquée, No 1-2, 1955, σελ. 309. Harvey S. Perloff, «Problem of Assessing Regional Economic Progress», εἰς National Bureau of Economic Research, Studies in income and wealth, Vol. 21, 1957, σελ. 4.

2) Business International : Ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 70.

περιοχάς χαρακτηρισθείσας ως περιοχαί υπό ανάπτυξιν και ἔνθα ὑπάρχει ἀφθονία ἐργατικῆς δυνάμεως. Ὁ σκοπὸς τῶν ἐν λόγω κινήτρων συνίσταται εἰς τὴν ἀπομάκρυνσιν τῶν ἐπιχειρήσεων ἀπὸ περιοχάς ἔνθα ὑπάρχει μεγάλη συσσώρευσις βιομηχανικῆς δραστηριότητος καὶ ἡ ἐγκατάστασις τούτων εἰς τοὺς θύλακας ὑποαπασχολήσεως. Τὰ μέτρα αὐτὰ συνίστανται εἰς τὴν χορήγησιν γαιῶν δι' ἐγκατάστασιν, εἰς τὴν χορήγησιν μετρητῶν ἀνερχομένων εἰς τὸ $\frac{1}{3}$ τοῦ κόστους τοῦ ἐξοπλισμοῦ, εἰς χρηματικὴν ἐνίσχυσιν διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν ἐργατῶν κλπ. Εἰς τὸ Βέλγιον χορηγεῖται κρατικὴ ἐπιχορήγησις διὰ νέα βιομηχανικὰ κτίρια, τὰ ὁποῖα γίνονται εἰς τὰς ὑπὸ ἀνάπτυξιν περιοχάς, ἀνερχομένη εἰς 20% - 30% τῆς ἀξίας τούτων. Εἰς τὴν Ἰταλίαν ἔχει τεθῆ εἰς ἐφαρμογὴν μεγάλος ἀριθμὸς κινήτρων διὰ τὴν προώθησιν καὶ ἀνάπτυξιν τῆς οἰκονομίας τῶν νοτίων περιοχῶν καὶ τῶν νήσων. Οὕτω, παρέχονται εἰδικαὶ φορολογικαὶ ἀπαλλαγαὶ ἀπὸ τὸν φόρον εἰσοδήματος, ἀπὸ δασμῶν καὶ ἀπὸ φόρους κύκλου ἐργασιῶν. Ἡ Cassa per il mezzogiorno δίδει ἐπιχορήγησιν μέχρι 20% τοῦ ἀρχικοῦ κόστους ἐγκαταστάσεως εἰς μικρὰς καὶ μεσαίας βιομηχανικὰς ἐπιχειρήσεις, αἱ ὁποῖαι ἰδρύνονται εἰς βιομηχανικῶς καθυστερημένας περιοχάς τοῦ Νότου. Αἱ ἀρχαὶ τῆς νήσου Σαρδηνίας προβλέπουν τὴν δυνατότητα ἐπιδοτήσεων τῶν βιομηχανιῶν, διὰ τὴν ἀγορὰν οἰκοπέδων, διὰ δαπάνας συνδέσεως μετὰ τὸ ὄδικόν καὶ σιδηροδρομικόν δίκτυον κλπ. (1). Εἰς τὸ Ἰσραήλ παρέχονται εἰδικὰ προνόμια εἰς τὰς βιομηχανίας, αἱ ὁποῖαι ἀποφασίζουν νὰ ἐγκατασταθοῦν εἰς τὰς ὑπὸ ἀνάπτυξιν περιοχάς. Εἰδικώτερον εἰς τὰς περιοχάς Bethsnean, Negev καὶ Jerusalem γίνεται παραχώρησις τῆς γῆς ἀντὶ χαμηλοῦ μισθώματος, παρέχονται πιστώσεις μέχρι 100% τοῦ συνολικοῦ κόστους τῶν κτιρίων μετὰ ἐπιτόκιον 4% διὰ 20 ἔτη καὶ μέχρι 65% τοῦ κόστους τῶν μηχανημάτων διὰ 13 ἔτη. Αἱ ἀποσβέσεις εἰς τὰς περιοχάς αὐτὰς εἶναι κατὰ 25% ἀνώτεροι τῶν κανονικῶν. Ὑρισμένα διευκολύνσεις παρέχονται καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα εἰς βιομηχανίας ἰδρυόμενας ἐκτὸς τῆς περιοχῆς Ἀθηνῶν - Πειραιῶς. Ἀφ' ἐτέρου ἡ ἰδρυσις ὑπηρεσιῶν περιφερειακῆς ἀναπτύξεως ἀποσκοπεῖ εἰς τὴν μελέτην τῶν προβλημάτων τῶν περιφερειῶν καὶ τὴν εἰσῆγησιν τῶν καταλλήλων μέτρων προγραμματισμοῦ καὶ ἀναπτύξεως.

Ὡς ἔχει τονισθῆ κατ' ἐπανάληψιν ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις εἶναι ἓν πολυσύνθετον φαινόμενον, οἱ δὲ προσδιοριστικοὶ παράγοντες ταύτης εἶναι πολλοί. Ὁ,τι ἰσχύει διὰ τὸ σύνολον μιᾶς οἰκονομίας ἰσχύει σχεδὸν καὶ διὰ τὸ μέρος. Ἡ ἐγκατάστασις τῆς βιομηχανικῆς δραστηριότητος εἰς τὴν μίαν περιοχὴν ἢ τὴν ἄλλην δὲν εἶναι μόνον θέμα συγκριτικῆς θεωρήσεως τοῦ κόστους παραγωγῆς, ἀλλὰ θέμα συνδεόμενον μετὰ πολλοὺς ἄλλους οἰκονομικο - κοινωνικοὺς παράγοντας, οἱ ὁποῖοι ἐπηρεάζουν τὴν βούλησιν τοῦ ἐπιχειρηματίου. Ἡ ἀποτελεσματικότης συνεπῶς τῶν κινήτρων διὰ περιφερειακὴν ἀνάπτυξιν ἔξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἱκανότητα τούτων νὰ ἐπηρεάσουν τὰς βασικὰς δυνάμεις

1) Zvimez : Associazione per lo sviluppo dell'industria nel mezzogiorno, measures to promote industrialization in southern Italy, Rome, 1960.

ἔλξεως τῆς μιᾶς περιφέρειας ἢ τῆς ἄλλης. Ἀξιολογικαὶ κρίσεις δὲν εἶναι εὐκόλουν νὰ δοθοῦν ἐκ τῶν προτέρων διότι νομίζομεν ὅτι αὐταὶ ποικίλλουν ἀπὸ περιπτώσεως εἰς περίπτωσιν.

2. Βιομηχανικοὶ ζῶναι : Ἐνα ἄλλο μέτρον τὸ ὁποῖον χρησιμοποιεῖται διὰ τὴν κέντρισιν τῆς ἰδιωτικῆς ἐπενδυτικῆς δραστηριότητος εἶναι ἡ δημιουργία βιομηχανικῶν ζωνῶν καὶ ἡ παροχὴ εἰδικῶν πλεονεκτημάτων εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις αἱ ὁποῖαι ἐγκαθίστανται εἰς τὰς ἐν λόγῳ ζῶνας. Ὡς ἀνεφέρθη καὶ προηγουμένως ἡ οἰκονομικὴ πολιτικὴ εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποβλέπη εἰς τὴν ἰσορροπον ἀνάπτυξιν τῶν διαφόρων περιοχῶν ἢ εἰς τὴν δημιουργίαν εἰδικῶν πυρῆνων καὶ πόλων ἔλξεως πέριξ τῶν ὁποίων θὰ ἐγκατασταθοῦν αἱ βιομηχανικαὶ ἐπιχειρήσεις.

Ἐὰν μία ἐπιχείρησις ἢ ἓνα σύνολον ἐπιχειρήσεων θὰ ἐγκατασταθῆ εἰς τὴν μίαν ἢ τὴν ἄλλην περιοχὴν εἶναι ἐκτὸς τῶν ἄλλων καὶ ζήτημα συγκριτικῆς θεωρήσεως τοῦ κόστους παραγωγῆς ἐκ μέρους τοῦ ἐπιχειρηματίου. Οὗτος καλεῖται νὰ ἐκλέξη μεταξὺ τῶν τοποθεσιῶν, αἱ ὁποῖαι τοῦ ἐξασφαλίζουν τὰς μεγαλυτέρας ἐξωτερικὰς καὶ ἐσωτερικὰς οἰκονομίας καὶ τὸ μικρότερον συγκριτικὸν κόστος (1).

Πέραν ὁμως αὐτοῦ ἡ οἰκονομικὴ πολιτικὴ δὲν παραμένει ἀμέτοχος εἰς τὴν λήψιν ἀποφάσεων διὰ τὸν ἐπηρεασμὸν τοῦ τόπου ἐγκαταστάσεως μιᾶς ἐπιχειρήσεως. Σήμερον ἐφαρμόζεται εἰς μεγάλην κλίμακα, τόσον εἰς τὰς ἀνεπτυγμένας ὅσον καὶ εἰς τὰς ὑπαναπτύκτους χώρας, ἡ πολιτικὴ τῆς δημιουργίας βιομηχανικῶν ζωνῶν μέσα εἰς τὸ πλαίσιον μιᾶς γενικῆς πολιτικῆς ἀναπτύξεως. Σημειοῦται ὁμως ὅτι ἐκτὸς τῆς κεντρικῆς κυβερνήσεως μιᾶς χώρας καὶ αἱ τοπικαὶ ἀρχαὶ μιᾶς περιοχῆς, ἐνίοτε δὲ καὶ οἱ ἰδιῶται, προβαίνουν εἰς τὴν δημιουργίαν βιομηχανικῶν ζωνῶν με σκοπὸν τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν τοπικῶν συμφερόντων τῆς περιοχῆς ἢ ἄλλων εἰδικῶν συμφερόντων. Σπουδαιότερας ὁμως σημασίας εἶναι ἡ πολιτικὴ τῶν βιομηχανικῶν ζωνῶν, ἡ ἀσκουμένη ἀπὸ τὰς κεντρικὰς κυβερνήσεις τὰς ἐπιφορτισμένας με τὸ ἔργον τῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας ἐν τῷ συνόλῳ. Οἱ σκοποὶ οἱ ὁποῖοι ἐπιδιώκονται διὰ τῆς πολιτικῆς τῶν βιομηχανικῶν ζωνῶν ποικίλλουν ὄχι μόνον ἀπὸ χώρας εἰς χώραν ἀλλὰ καὶ ἀπὸ περιοχῆς εἰς περιοχὴν τῆς αὐτῆς χώρας.

Ἡ πολιτικὴ τῶν βιομηχανικῶν ζωνῶν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποβλέπη εἰς τὴν διευκόλυσιν τῆς οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς ἀναπτύξεως τῆς περιοχῆς, παραλλήλως πρὸς τὴν βιομηχανικὴν ἀνάπτυξιν ταύτης, εἰς τὴν προσέλευσιν ὠρισμένων βιομηχανιῶν εἰς ὀλιγώτερον ἀνεπτυγμένας περιοχάς, εἰς τὴν ἀποσυμφόρησιν ὠρισμένων βιομηχανικῶν περιοχῶν, εἰς τὴν διευκόλυσιν τῆς ἰδρύσεως βιομηχανιῶν, εἰς τὴν αὐξησιν τῆς βιομηχανικῆς καὶ ἀγροτικῆς παραγωγῆς, εἰς τὴν ἐνθάρρυσιν τῆς μικρᾶς βιομηχανίας καὶ βιοτεχνίας, εἰς τὴν πρα-

1) W. Isard, Location and Space Economy, New York, 1956, κεφ. 6. Ἐπίσης τοῦ ἰδίου, Methods of Regional Analysis—An Introduction to Regional Science, New York 1960, κεφ. 7.

γματοποίησιν ὑψηλοῦ ἐπιπέδου παραγωγικότητος, εἰς τὴν δημιουργίαν σχε-
 τικῆς ἀλληλεξαρτήσεως καὶ συμπληρωματικότητος μεταξύ τῶν ἐπιχειρήσεων
 τῶν ἐγκαθισταμένων εἰς τὴν αὐτὴν περιοχὴν, εἰς τὴν ἐνθάρρυνσιν τῆς τοπικῆς
 ἐπιχειρηματικῆς πρωτοβουλίας, εἰς τὴν διευκόλυνσιν τῆς προσελκύσεως ξένων
 κεφαλαίων, εἰς τὴν ἀπορρόφησιν τοῦ πλεονάζοντος ἐργατικοῦ δυναμικοῦ μιᾶς
 περιοχῆς κ.ο.κ. Διὰ τῆς ἐγκαταστάσεως πολλῶν ἐπιχειρήσεων εἰς τὴν αὐτὴν
 περιοχὴν παρέχεται ἡ δυνατότης εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις νὰ ἐπωφεληθοῦν τῶν
 κοινῶν ὑπηρεσιῶν, ἠλεκτρισμοῦ, φωταερίου, ὕδατος, μεταφορῶν, τραπεζῶν,
 ὑγείας, κλπ. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον δημιουργοῦνται ἐξωτερικαὶ οἰκονομίαι,
 μειώνεται τὸ κόστος παραγωγῆς τῶν ἀγαθῶν, αὐξάνεται ἡ παραγωγικότης,
 ἀποφεύγεται ἡ ἄσκοπος σπατάλη παραγωγικῶν δυνάμεων, γίνεται καλυ-
 τέρα ἀξιοποίησις συμπληρωματικῶν καὶ βοηθητικῶν ὑπηρεσιῶν, καθὼς ἐπί-
 σης καὶ ὀρθολογικώτερα χρησιμοποίησις τῶν τριτογενῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ
 ἐμπορίου, ἀσφαλίσεως, κοινωνικῆς προνοίας, ὑγείας, ἐκπαιδεύσεως, ἀσφαλείας
 κ.ο.κ. (1). Ἐνίοτε αἱ βιομηχανικαὶ ζῶναι ἐντάσσονται ἐντὸς μιᾶς γενικωτέρας
 πολιτικῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως καὶ ἀποτελοῦν μέρος τοῦ σχετικοῦ προ-
 γράμματος.

Τὰ εἶδη τῶν βιομηχανικῶν ζωνῶν ποικίλλουν ἀπὸ κράτους εἰς κράτος
 καὶ εἶναι δυνατόν νὰ καταταγοῦν βάσει διαφόρων κριτηρίων εἰς διαφόρους
 κατηγορίας. Οὕτως, ἀναλόγως τοῦ ἰδρύοντος τὴν βιομηχανικὴν ζώνην ἔχομεν
 ζῶνας ἰδρυομένας ἀπὸ τοπικὰς ἀρχάς, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ εἶναι δη-
 μοτικαὶ ἢ κοινοτικαὶ μὲ σκοπὸν τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν συμφερόντων τῆς πε-
 ριοχῆς καὶ εἰς βιομηχανικὰς ζῶνας ἰδρυομένας ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν ἐντὸς τῶν
 πλαισίων μιᾶς γενικωτέρας πολιτικῆς ἀναπτύξεως. Εἰς τὴν Σικελίαν π.χ.
 ἡ τοπικὴ νομοθεσία προβλέπει τὴν ἄμεσον ἐκτέλεσιν ὑπὸ τῆς διοικήσεως τῆς
 νήσου τῶν ἀπαραιτήτων ἔργων διὰ τὴν δημιουργίαν βιομηχανικῶν ζωνῶν.
 Εἰς τὸ Πόρτο-Ρίκο σημαντικὸν ρόλον διὰ τὴν δημιουργίαν βιομηχανικῶν
 ζωνῶν παίζει ἡ Ἐταιρία Βιομηχανικῆς Ἀναπτύξεως. Ὁ ρόλος τοῦ Κράτους εἰς
 τὴν δημιουργίαν βιομηχανικῶν ζωνῶν μὲ σκοπὸν τὴν ἐξυπηρέτησιν τοῦ γενι-
 κωτέρου συμφέροντος εἶναι σημαντικὸς τόσον εἰς τὰς ἀνεπτυγμένας ὅσον καὶ
 εἰς τὰς ὑπαναπτύκτους χώρας, ὡς θέλει διαπιστωθῆ περαιτέρω κατὰ τὴν ἐξέ-
 τασιν τῶν εἰδικωτέρων περιπτώσεων. Ἀναλόγως τοῦ σκοποῦ, τὸν ὁποῖον

1) Ἐνδεικτικῶς ἀναφέρεται ἡ κάτωθι βιβλιογραφία, ἡ ὁποία ἀποτελεῖται ἀπὸ ἐκδό-
 σεις τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν. United Nations, Establishment of Industrial Estates
 in Underdeveloped Countries, U. N. Publications, No 60.11 B. 4. Ὁμοίως, Urban-
 ization in Asia and the Far East, Proceedings of the Joint UN/UNESCO Semi-
 nar, Bangkok, 8-18 1956, Unesco Calcuta 1957. Ὁμοίως, United Nations Seminar on
 Regional Planning, Tokyo, 28 July - 8 August 1958 (ST/TAA/SER. C/35). Ὁμοίως,
 East Asia Regional Organization for Planning and Housing, «Industrial Zones
 and Industrial Estates in India an Pakistan», a Report to the United Nations,
 New Delhi, 1960. Ὁμοίως, Planning for balanced social and Economic Develop-
 ment in Porto-Riko, United Nations, E/CN. 5/346/Add. 2. Ὁμοίως, The Physical
 planning of Industrial Estates, United Nations sales, No 62. 11. B. 4, 1962.

ἐπιδιώκουν αἱ βιομηχανικαὶ ζῶναι εἶναι δυνατὸν νὰ καταταγοῦν εἰς ζῶνας διὰ τῶν ὁποίων ἀποσκοπεῖται ἡ ἐπιτάχυνσις τῆς ἀναπτύξεως, εἰς ζῶνας αἱ ὁποῖαι ἀποσκοποῦν εἰς τὴν ἀπορρόφησιν τῆς ὑφισταμένης ἀνεργίας μιᾶς περιοχῆς καὶ εἰς ζῶνας αἱ ὁποῖαι ἀποσκοποῦν εἰς τὴν ἀποσυμφόρησιν τῶν μεγάλων ἀστικῶν κέντρων. Ζῶναι τῆς μορφῆς αὐτῆς ἔχουν δημιουργηθῆ εἰς τὴν Ἀγγλίαν. Αἱ βιομηχανικαὶ ζῶναι εἶναι δυνατὸν νὰ διακριθοῦν περαιτέρω, ἀναλόγως τοῦ νομοθετικοῦ καθεστῶτος τὸ ὁποῖον τὰς διέπει, ἀναλόγως τοῦ τρόπου ὀργανώσεως τούτων, ἀναλόγως τῶν ὑπηρεσιῶν τὰς ὁποίας παρέχουν, ἀναλόγως τοῦ εἴδους τῶν ἐπιχειρήσεων, αἱ ὁποῖαι εἶναι δυνατὸν νὰ ἐγκατασταθοῦν εἰς ταύτας κ.ο.κ Οὕτω μία βιομηχανικὴ ζῶνη εἶναι δυνατὸν νὰ εἶναι τὸ κέντρον μεγάλης βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως, ἢ εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποτελῆται ἀπὸ ἕνα ἀριθμὸν μικρῶν ἐπιχειρήσεων καὶ βιοτεχνιῶν. Εἶναι δυνατὸν νὰ προορίζεται μόνον διὰ τὴν βαρεῖαν βιομηχανίαν ἢ διὰ τὴν ἐλαφρὰν βιομηχανίαν. Αἱ βιομηχανικαὶ ζῶναι εἶναι δυνατὸν νὰ προσφέρουν καταλλήλους διαρρυθμίσεις, τόπους ἐγκαταστάσεως, ἐργοστάσια κατεσκευασμένα συμφῶνως πρὸς ὠρισμένας ἀρχὰς κλπ.

Ἡ πολιτικὴ τὴν ὁποίαν ἠκολούθησαν αἱ διάφοροι χῶραι διὰ τὴν ἴδρυσιν τῶν βιομηχανικῶν ζωνῶν δὲν εἶναι ἐνιαία, δοθέντος ὅτι αὕτη διαφέρει ἀναλόγως τοῦ σκοποῦ εἰς ὃν ἀποβλέπει ἡ ἴδρυσις μιᾶς βιομηχανικῆς ζώνης καὶ τῆς ἐκλεγομένης περιοχῆς διὰ βιομηχανικὴν ζώνην. Εἰς γενικὰς γραμμὰς ὁμοῦ δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τὰς ἑξῆς βασικὰς κατηγορίας ἀσκήσεως πολιτικῆς ἐκβιομηχανίσεως. Πρῶτον τὴν ἔμμεσον πολιτικὴν βιομηχανικῶν ζωνῶν. Ἡ πολιτικὴ αὕτη συνίσταται εἰς τὴν προσφορὰν διαφόρων κινήτρων διὰ τὴν προσέλκυσιν πρὸς ἐγκατάστασιν τῶν βιομηχανιῶν εἰς προκαθορισμένας περιοχάς. Εἰς τὴν πραγματικότητα ὁμοῦ δὲν ὑφίσταται οὐδεὶς περιορισμὸς ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐγκατάστασιν αὐτῶν εἰς οἰανδήποτε περιοχὴν τῆς χώρας. Τὰ προσφερόμενα κίνητρα εἶναι διαφόρων εἰδῶν καὶ ἀποσκοποῦν εἰς τὴν μείωσιν τοῦ ἀρχικῶς ἐπενδυομένου κεφαλαίου καὶ τὴν αὐξήσιν τῶν εὐκαιριῶν κέρδους. Τοιαύτην πολιτικὴν ἐφήρμοσεν ἡ Μεγάλη Βρεταννία πρὸ τοῦ Β' παγκοσμίου πολέμου διὰ τὴν ἐκβιομηχανίαν τῆς Μεσημβρινῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς ἐνδοχώρας, ἐπίσης προσφάτως τὸ Μεξικόν, ἡ Ἰταλία καὶ ἡ Βραζιλία. Ἡ σύγκρισις καὶ ἡ ἐκτίμησις τῆς πολιτικῆς αὐτῆς εἰς τὰς διαφόρους χώρας εἶναι δύσκολος, λόγῳ τῶν διαφορῶν αἱ ὁποῖαι ὑφίστανται ἀπὸ ἀπόψεως διαρθρώσεως τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας, προσφερομένων κινήτρων κλπ. Εἰς γενικὰς γραμμὰς δύναται νὰ παρατηρηθῆ ὅτι ἐφ' ὅσον αἱ βιομηχανικαὶ ζῶναι προσφέρουν ἔτοιμα συγκροτήματα, κατάλληλα διὰ περισσοτέρας χρήσεις, δύναται νὰ προσελκύσουν μικρὰς καὶ μεσαίας βιομηχανίας. Ἡ δυνατότης ἐνοικιάσεως ἐνὸς ἐργοστασίου ἀντὶ τῆς ἀγορᾶς τούτου μειώνει τοὺς ἐπιχειρηματικούς κινδύνους καὶ ἐξοικονομεῖ κεφάλαια. Τὰ κίνητρα τῶν φορολογικῶν ἀπαλλαγῶν ἐκ τῶν κερδῶν δέον νὰ εἶναι μεγάλης χρονικῆς διαρκείας διὰ νὰ ἀποδώσουν. Διὰ νὰ ἐπιτύχουν τὰ προγράμματα αὐτὰ τῶν βιομηχανικῶν ζωνῶν δέον νὰ ἐντάσσωνται εἰς τὸ πλαίσιον ἐνὸς γενικοῦ προγράμματος οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως. Δεύτερον, τὴν πολιτικὴν ἀμέσου παρεμβάσεως. Συμφῶνως

πρὸς τὴν πολιτικὴν αὐτὴν ὅλα τὰ προγράμματα ἐγκαταστάσεως τῶν βιομηχανιῶν εἰς τὰς διαφόρους περιοχὰς τῆς χώρας ὑπάγονται εἰς τὴν ἔγκρισιν τῶν κεντρικῶν ἀρχῶν. Ἡ Ἰνδία εἶναι ἡ χώρα, ἡ ὁποία ἐφήρμοσε τὴν πολιτικὴν αὐτὴν μεταπολεμικῶς, ἀποκλείουσα εἰς τὴν πραγματικότητα τὰς νέας βιομηχανίας ἀπὸ τὸ Λονδίνον καὶ τὴν ἐνδοχώραν. Ὑπὸ τὸ σύστημα αὐτὸ τοῦ ἀμέσου ἐλέγχου τοῦ τόπου ἐγκαταστάσεως τῶν ἐπιχειρήσεων ἡ πολιτικὴ τῶν κινήτρων δὲν εἶναι ἄσκοπος. Ἡ ἄσκησις μιᾶς τοιαύτης πολιτικῆς δὲν φαίνεται δικαιολογημένη εἰς πολλὰς ὑπαναπτύκτους χώρας. Παρ' ὅλον ὅτι καὶ εἰς τὰς χώρας αὐτὰς ὠρισμένοι περιοχαὶ εἶναι ὀλιγώτερον ἀνεπτυγμένοι, ἔναντι ἄλλων, ἡ ἔλλειψις κινητικότητος τῆς ἐργασίας καὶ τοῦ κεφαλαίου καθιστᾷ δύσκολον τὴν ἀναγκαστικὴν ἐγκατάστασιν τῶν βιομηχανιῶν εἰς ὠρισμένας περιοχὰς. Εἰς μικρὰς ὅμως χώρας ἡ παρέμβασις διὰ τὴν χορήγησιν ἀδειῶν σκοπιμότητος καὶ ὁ ἐξαναγκασμὸς τῶν ἐπιχειρήσεων νὰ ἐγκατασταθοῦν εἰς ὠρισμένας βιομηχανικὰς περιοχὰς, εἰς ὠρισμένας περιπτώσεις, εἶναι δυνατὸν νὰ εἶναι ἀποτελεσματικὴ (1).

Ἡ Ἰνδία εἶναι χώρα, εἰς τὴν ὁποίαν αἱ βιομηχανικαὶ ζῶναι ἐρησιμοποιήθησαν ὡς μέσον ἀναπτύξεως τῆς μικρᾶς βιομηχανίας εἰς τὰ πλαίσια μιᾶς ἐθνικῆς πολιτικῆς ἐκβιομηχανίσεως. Εἰς τὰς βιομηχανικὰς ζῶνας τῶν Ἰνδιῶν εὐρίσκονται συγκεντρωμένοι πλεῖστοι ὅσοι ὑπηρεσίαι, προσφερόμεναι ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως διὰ νὰ ὑποβοηθήσουν τὴν βιομηχανικὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὴν βελτιώσιν τῆς παραγωγικότητος. Εἰς τὴν Ὀλλανδίαν προσφέρονται δωρεὰν παροχαὶ πρὸς τὰς ἐπιχειρήσεις, αἱ ὁποῖαι ἰδρύνουν ἢ μεταφέρουν ἐργοστάσια εἰς μίαν ἐκ τῶν 44 πόλεων, αἱ ὁποῖαι ἔχουν χαρακτηρισθῆ ὡς κέντρα βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως. Οὕτως, ἡ Κυβέρνησις καλύπτει τὰ 50% τῆς δαπάνης ἀγορᾶς ἢ ἐνοικιάσεως τοῦ χώρου ἐγκαταστάσεως τοῦ ἐργοστασίου καὶ ἐπιδοτεῖ τὴν κατασκευὴν ἢ τὴν ἐπέκτασιν ἐγκαταστάσεων διὰ τῶν ὁποίων θὰ δημιουργηθῆ πρόσθετος ἀπασχόλησις. Τὸ θέμα τῶν βιομηχανικῶν ζωνῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔχει προωθηθῆ ἱκανοποιητικῶς, ἐλπίζεται δὲ ὅτι συντόμως θὰ ἀρχίσουν νὰ λειτουργοῦν αἱ ζῶναι ὠρισμένων περιοχῶν. Τὰ βασικὰ νομοθετικὰ κείμενα διὰ τῶν ὁποίων ρυθμίζεται τὸ καθεστῶς τῶν βιομηχανικῶν ζωνῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα εἶναι ὁ νόμος 4256/1962, ὁ ὁποῖος προβλέπει τὴν ὀργάνωσιν βιομηχανικῶν περιοχῶν, δαπάναις τοῦ Δημοσίου, εἰς ὠρισμένας πόλεις, καὶ ὁ νόμος 4458/1965, ὁποῖος ἀνέθεσε τὴν ὀργάνωσιν τῶν βιομηχανικῶν περιοχῶν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Τράπεζαν Βιομηχανικῆς Ἀναπτύξεως.

Ἡ ἐκτίμησις τῆς ἀποτελεσματικότητος τῆς πολιτικῆς τῶν βιομηχανικῶν ζωνῶν δὲν εἶναι εὐχερῆς ἀνληφθῆ ὑπ' ὅψιν ὁ μέγας ἀριθμὸς τῶν προσδιοριστικῶν παραγόντων τοῦ τόπου ἐγκαταστάσεως τῶν ἐπιχειρήσεων. Ἐφ' ὅσον καὶ εἰς ἡν ἔκτασιν τὴν ἀνάληψιν νέων ἐπενδυτικῶν δραστηριοτήτων προσδιορίζη ὁ ὄγκος τῶν ἀπαιτουμένων κεφαλαίων καὶ τὸ κόστος λειτουργίας τῆς νέας βιομηχανικῆς μονάδος, τότε αἱ βιομηχανικαὶ ζῶναι μὲ ὠλοκλη-

1) Nations Unies, Création de domaines industrielles dans des pays sous-développés, New York 1962, σελ. 38.

ρωμένην ὑποδομὴν καλύπτουσιν τὸ ὁδικὸν δίκτυον, τὰς γραμμὰς συνδέσεως με κεντρικὰς ἀρτηρίας καὶ λιμένας, με δίκτυον ἡλεκτρισμοῦ, φωταερίου, τηλεπικοινωνιῶν καὶ ὑδρεύσεως, με σύστημα ἀποχετεύσεως, με ἐγκαταστάσεις βοηθητικῶν ἐργασιῶν, με ὑπαρξίν τοῦ ἀναγκαίου συστήματος ὑπηρεσιῶν πάσης φύσεως, με ἐργατικὰς κατοικίας, με σχολὰς ἐκπαιδεύσεως προσωπικοῦ κλπ., ἔχουν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν μείωσιν τοῦ παγίου καὶ τοῦ μεταβλητοῦ κόστους τῆς ἐπιχειρήσεως, τὴν μείωσιν τῶν κινδύνων καὶ τῆς ἀβεβαιότητος καὶ συνεπῶς δύνανται νὰ ἀποτελέσουν κίνητρον ἰδρύσεως ἐπιχειρηματικῶν μονάδων εἰς τὰς ἐν λόγῳ περιοχάς. Διὰ τὴν δημιουργίαν ὁμῶς μιᾶς βιομηχανικῆς ζώνης εἶναι ἀπαραίτητος ἡ μελέτη ὅλων τῶν γεωγραφικῶν, γεωλογικῶν, κλιματολογικῶν, οἰκονομικῶν, κοινωνικῶν, δημογραφικῶν κλπ. χαρακτηριστικῶν τῆς περιοχῆς καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν πορισμάτων τῆς μελέτης δεόν νὰ γίνῃ ἡ ἴδρυσις καὶ ἡ ὀργάνωσις ταύτης. Εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἔνθα εὐρισκόμεθα εἰσέτι εἰς τὸ στάδιον τῆς βιομηχανικῆς ἐκκινήσεως, ὁ θεσμὸς τῶν βιομηχανικῶν ζωνῶν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποβῇ χρήσιμος ἐκτὸς τῶν ἄλλων καὶ διὰ τὴν ἀποφυγὴν τῆς μεγάλης συμφορήσεως τῶν ὀλίγων ἀστικῶν κέντρων με ὅλα τὰ ἐντεῦθεν ἀπορρέοντα ἐπακόλουθα.

ια) Μέτρα προσελκύσεως ξένων κεφαλαίων

Ὁ ρόλος τῶν ξένων κεφαλαίων διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν ἔχει τοις ἑσπερίαις κατ' ἐπανάληψιν, ὥστε ἐλάχιστα ἀξίζει νὰ λεχθῶν ἐν προκειμένῳ. Ἀνεξαρτήτως ἂν χρησιμοποιοῦνται ὡς συμπλήρωμα τῆς ἐσωτερικῆς ἀποταμιεύσεως, ὡς μέσον μεταφορᾶς ξένων τεχνολογικῶν γνώσεων, ἢ ὡς ἐνίσχυσις τοῦ ἰσοζυγίου τῶν πληρωμῶν, ἢ συμβολὴ τῶν εἶναι ἀξιόλογος. Ἐξ ἄλλου διὰ τῆς συνεργασίας τῶν ξένων κεφαλαίων μετὰ τῆς ἐγχωρίου βιομηχανίας δημιουργοῦνται πολλὰ εὐκαιρία νὰ εἰσέλθουν εἰς μίαν χώραν παραγωγικαὶ καινοτομίαι, νὰ ἐφαρμοσθοῦν νέαι μέθοδοι τεχνικῆς καὶ νέα συστήματα ὀργανώσεως καὶ διοικήσεως τῶν ἐπιχειρήσεων καὶ νὰ ἀξιοποιηθοῦν νέοι παράγοντες προόδου.

Ἡ κίνησις τῶν κεφαλαίων ἀποτελεῖ ἐξισοροπητικὸν παράγοντα εἰς τὰς παγκοσμίους συναλλακτικὰς σχέσεις. Διὰ τῆς ἀλληλεπιδράσεως τοῦ μηχανισμοῦ τῶν τιμῶν τῶν συντελεστῶν, τῶν ἀγοθῶν, τῶν νομισμάτων καὶ τῶν κεφαλαίων, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὰς εἰσοδηματικὰς σχέσεις καὶ μεταβολάς, ἐπιτυγχάνεται βραχυχρονίως καὶ μακροχρονίως ἡ ἰσοροπία εἰς τὰς διεθνεῖς συναλλαγὰς, ὁ ἄριστος καταμερισμὸς τῶν παραγωγικῶν συντελεστῶν καὶ συνεπῶς καὶ ἡ ἀρίστη ἱκανοποίησις τῶν ἀναγκῶν τῶν οἰκονομούντων ἀτόμων. Συμφώνως πρὸς τὰς ἀρχὰς τοῦ ἐλευθέρου ἀνταγωνισμοῦ ἡ κίνησις τῶν κεφαλαίων θὰ ἐστρέφετο πρὸς τὰς μεγαλυτέρας εὐκαιρίας ἐπενδύσεως καὶ θὰ συνετέλει εἰς τὴν τυχυτέραν καὶ καλλιτέραν ἀνάπτυξιν τῶν ὑπαναπτύκτων περιοχῶν τοῦ κόσμου. Ἀνεξαρτήτως ὁμῶς τῶν ἀντιρρήσεων, αἱ ὁποῖαι ἐπροτάθησαν πρὸς τὴν ἄποψιν αὐτὴν (1) δεόν νὰ σημειωθῇ ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἔχει ἀποδείξει

1) Ὅρα π.χ. Ζ. Ζολῶτα, Οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις καὶ ἰδιωτικὴ ἐπιχείρησις, Ἀθήναι

ή πείρα ότι δηλαδή ή ροή τών κεφαλαίων πρὸς ἐπένδυσιν ἀπὸ τὰς ἀνεπτυγμένες χώρας πρὸς τὰς ὑπαναπτύκτους, με ὑποτιθεμένην ὑψηλὴν παραγωγικότητα δὲν πραγματοποιεῖται εἰς ἤν ἔκτασιν καὶ καθ' ὃν τρόπον ὑπεστηρίχθη εἰς τὴν οἰκονομικὴν θεωρίαν.

Ἐξ ἄλλου με τὴν μεταφορὰν τών ξένων κεφαλαίων εἶναι συνδεδεμένοι διαφόρων εἰδῶν κίνδυνοι, οἰκονομικοί, πολιτικοὶ καὶ κοινωνικοί, οἱ ὁποῖοι ἀσκοῦν ἀνασταλτικὴν ἐπίδρασιν εἰς τὰς ἀποφάσεις τών ἐπενδυτῶν διὰ τὴν ἀνάληψιν ἐπενδυτικῶν δραστηριοτήτων εἰς τὴν ἀλλοδαπήν. Ἐξ αὐτῶν τῶν λόγων ἀπέρρευσε ἡ πολιτικὴ προσελκύσεως ξένων κεφαλαίων, ἡ ὁποία ἐξεδηλώθη διὰ σειρᾶς προστατευτικῶν μέτρων, τὰ ὁποῖα ποικίλλουν ἀπὸ περιπτώσεως εἰς περίπτωσιν. Τὰ μέτρα ταῦτα ἀποσκοποῦν εἰς τὸν περιορισμὸν τῶν προαναφερθέντων κινδύνων καὶ εἰς τὴν παροχὴν πάσης φύσεως διευκολύνσεων, διὰ τῶν ὁποίων ἡ εἰσροὴ ξένων κεφαλαίων καθίσταται περισσότερον ἑλκυστικὴ, δύνανται δὲ νὰ καταταγοῦν εἰς τὰς κάτωθι κατηγορίας.

1) Διοικητικὰ μέτρα. Τὰ διοικητικὰ μέτρα ἀποσκοποῦν εἰς τὸν περιορισμὸν ὑφισταμένων ἐλέγχων καὶ ἀπαγορεύσεων διὰ τὸ ξένον κεφάλαιον, εἰς τὴν κατάργησιν ἢ τὸν περιορισμὸν ὠρισμένων διαδικασιῶν ἐκδόσεως ἀδειῶν καὶ ἐξουσιοδοτήσεων διὰ τὴν εἰσαγωγὴν ξένων κεφαλαίων καὶ τὴν ἐγκατάστασιν ξένων ἐπιχειρήσεων, εἰς τὸν περιορισμὸν τῶν τομέων εἰς τοὺς ὁποίους δὲν ἐπιτρέπεται ἡ ἐγκατάστασις ξένων ἐπιχειρήσεων, εἰς τὸν περιορισμὸν ἐνδεχομένως ὑφισταμένων ἀπαγορεύσεων διὰ τὴν λειτουργίαν μιᾶς ξένης ἐπιχειρήσεως, εἰς τὴν ἀπάλειψιν ἢ περιορισμὸν ὠρισμένων ὄρων τιθεμένων διὰ τὰς ξένας ἐπιχειρήσεις, ὡς πρὸς τὴν πρόσληψιν ὠρισμένου ἀριθμοῦ ἀπασχολουμένων ἐκ τῶν κατοίκων τῆς χώρας εἰς τὴν ὁποίαν ἐγκαθίσταται ἡ ἐπιχείρησις εἰς τὴν παροχὴν διευκολύνσεων, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν διεξαγωγὴν ἐρευνῶν διὰ τὴν ὑπαρξιν μεταλλευμάτων, πετρελαίου κλπ. καὶ γενικώτερον εἰς τὸν περιορισμὸν πάσης ἄλλης διοικητικῆς διαδικασίας, ἡ ὁποία ἐνδεχομένως θὰ παρεκώλυε τὴν εἴσοδον ξένων κεφαλαίων. Ἡ Ἀργεντινὴ π. χ. ἀπεφάσισε ὅπως ἐπιτρέψη ἀπὸ τοῦ 1958 καὶ ἐντεῦθεν τὴν συμμετοχὴν τοῦ ξένου κεφαλαίου εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν κοιτασμάτων πετρελαίου εἰς μεγαλυτέραν κλίμακα ἀπὸ ὅ,τι συνέβαινε εἰς τὸ παρελθόν. Ἡ Κυβέρνησις τῆς Ἰνδίας εἰς τὴν ὁποίαν ἀνῆκε τὸ ἀποκλειστικὸν προνόμιον τῆς δημιουργίας νέων ἐκμε-

1962, σελ. 13 καὶ 14. Γ. Δ. Λουκοπούλου, Νομισματικὴ πολιτικὴ καὶ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις Ἀθῆναι 1962, σελ. 75. Ν. Μαρματάκη, Μέθοδος ἰσορροποῦ ἀναπτύξεως προσφορᾶς καὶ ζητήσεως, Ἀθῆναι 1965, σελ. 18. Α. Α. Φατούρου, Νομικὰ προβλήματα προστασίας καὶ προσελκύσεως ξένων ἰδιωτικῶν ἐπενδύσεων, Ἀθῆναι 1965. W. C. Cordon, «International Investments, Process and Motive», Economic Developments and International Trade, Edited by P. P. Zook Dallas 1956, p. 79. H. Myint, «The gains from international trade and the backward countries», Review of Economic Studies, No 58, 1954—55, p. 129—142. A. Basch, Financing Economic Development, New York 1964, p. 295. J. Weiller, «Albert Aftaleon et les circuits Internationaux de capitaux», εἰς Economie Appliquée, Janvier—Mars 1966, p. 95.

ταλλεύσεων πετρελαιοειδών απέφασε να επιτρέψη εις ξένας εταιρίας τήν ἔρευναν εἰς τὸν τομέα αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1959. Ἡ Βραζιλία δὲν θέτει περιορισμούς εἰς τὸ ποσοστὸν συμμετοχῆς τῶν ξένων ἐπιχειρήσεων ἐκτὸς ὠρισμένων ἐξαίρεσεων. Εἰς τὴν Ἰρλανδίαν αἱ ἄλλοδαπῆς ἰδιοκτησίαι ἐπιχειρήσεις δύνανται νὰ ἀπαλλαγοῦν τῆς ὑποχρέωσης ἐκδόσεως εἰδικῆς ἀδείας βιομηχανικῆς ἐκμεταλλεύσεως ἐὰν τὰ παραχθησόμενα προϊόντα δὲν παράγονται ἐπαρκῶς εἰς τὴν χώραν. Εἰς τὴν Ἱταλίαν δὲν ὑπάρχουν περιορισμοὶ διὰ τὰς ὑπὸ ξένων ἰδρυόμενας ἐπιχειρήσεις κλπ.

2) *Διευκολυντικά μέτρα.* Τὰ μέτρα ταῦτα ἀποσκοποῦν εἰς τὴν διευκόλυνσιν τῆς εἰσροῆς ξένων κεφαλαίων καὶ συνίστανται εἰς τὴν παροχὴν βοήθειας εἰς ξένους ἐπενδυτὰς διὰ τὴν συγκέντρωσιν τῶν ἀναγκαίων πληροφοριῶν, σχετιζομένων μὲ τὸ ὑφιστάμενον νομοθετικὸν καὶ διοικητικὸν καθεστῶς, τὰς εὐκαιρίας ἐπενδύσεων, τὴν ἀπόκτησιν τυχόν ἀπαιτουμένων ἀδειῶν καὶ τὴν διενέργειαν ὄλων τῶν ἀναγκαίων διαδικασιῶν, εἰς τὴν θέσπισιν εἰδικῶν προβλέψεων διὰ τὸν ἐπαναπατρισμὸν τοῦ ἐπενδυθέντος κεφαλαίου καὶ τοῦ εἰσοδήματος ἐκ τῶν ἐπενδύσεων, εἰς τὴν παροχὴν διευκολύνσεων διὰ τὴν εἰσαγωγὴν πρῶτων ὑλῶν καὶ μηχανικοῦ ἐξοπλισμοῦ διὰ τὴν ἐξαγωγήν τῶν παραχθησομένων προϊόντων καὶ εἰς τὴν παροχὴν διαφόρων ἄλλων χρηματικῶν διευκολύνσεων. Οὕτως, εἰς τὰς Φιλιππίναις ἡ πολιτικὴ τῆς Κεντρικῆς Τραπεζῆς συνίσταται εἰς ἐλευθέραν μεταφορὰν κερδῶν εἰς τὸ ἐξωτερικόν, εἰς ποσὰ κλιμακούμενα μεταξὺ 25%—100% τῶν κερδῶν τῶν ἄλλοδαπῶν ἢ ἀπὸ 20%—50% τοῦ ἐπενδεδυμένου ξένου κεφαλαίου, ἀναλόγως τῆς «κοινωνικῆς παραγωγικότητος» τῆς ἐπιχειρήσεως. Τὸ ποσοστὸν καθορίζεται ἀναλόγως πρὸς τὴν συμβολὴν τῆς ἐπιχειρήσεως εἰς τὸ ἔθνικόν εἰσόδημα ἢ τὴν ἀπασχόλησιν καὶ τὰς ἐπιδράσεις ταύτης ἐπὶ τοῦ ἰσοζυγίου τῶν πληρωμῶν. Σημειοῦται ὅτι τὰ κριτήρια βάσει τῶν ὁποίων παρέχονται αἱ κρατικαὶ διευκολύνσεις καὶ ἐπιχορηγήσεις ἐνίοτε εἶναι ἐντελῶς εἰδικά. Εἰς τὴν Κεϋλάνην π.χ. παρέχονται εἰδικαὶ διευκολύνσεις εἰς βιομηχανικὰς ἐπιχειρήσεις ἐφ' ὅσον αὐταὶ χρησιμοποιοῦν ἠλεκτρικὴν ἐνέργειαν καὶ ἀπασχολοῦν τοῦλάχιστον 25 ἐργάτας. Εἰς Ἰορδανίαν καὶ Ἰράκ διευκολύνονται μόνον αἱ ἐπιχειρήσεις ἐκεῖναι αἱ ὁποῖαι χρησιμοποιοῦν μηχανὰς καὶ ἐπενδύουν ἕνα ἐλάχιστον ποσοστὸν εἰς ἐξοπλισμὸν. Εἰς πολλὰς ὁμως περιπτώσεις τὰ κριτήρια εἶναι πολὺ γενικά. Οὕτως, εἰς Κόστα-Ρίκα διευκολύνσεις παρέχονται μόνον εἰς ἐπιχειρήσεις, αἱ ὁποῖαι ἔχουν μίαν μεγάλην ἀξίαν διὰ τὴν ἔθνικὴν οἰκονομίαν. Εἰς Καμπότζην ἐπενδύσεις ἐξωτερικοῦ κεφαλαίου τυγχάνουν νομιμοποιήσεως μόνον ἐφ' ὅσον αὐταὶ τυγχάνουν χρήσιμοι διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ Βασιλείου καὶ δὲν δημιουργοῦν μονοπώλιον ἢ εἰδικὰ προνόμια. Εἰς τὸ Ἰσραήλ παρέχονται διευκολύνσεις εἰς ἐκείνας τὰς ἐπιχειρήσεις, αἱ ὁποῖαι ἀναπτύσσουν τὴν παραγωγικὴν δύναμιν τῆς χώρας ἢ συμβάλλουν εἰς τὴν ἀπορρόφησιν μεγάλου ἀριθμοῦ εισερχομένων μεταναστῶν, ἐνισχύουν τὸ ἰσραηλινὸν ἰσοζύγιον πληρωμῶν, βοηθοῦν εἰς τὴν κατανομήν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας, ἢ προωθοῦν τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν πηγῶν καὶ τῶν οἰκονομικῶν δυνατοτήτων τῆς χώρας.

3) *Μέτρα αύξήσεως του κέρδους.* Διά τών μέτρων τούτων άποσκοπείται νά καταστῆ ἡ ἐπένδυσις ξένων κεφαλαίων περισσότερον ἐπικερδῆς, εἶναι δὲ κυρίως φορολογικά, ἤτοι: Διαφόρων εἰδῶν φορολογικαὶ ἀπαλλαγαι ὅπως ἡ ἀπαλλαγὴ ἢ ἡ μείωσις τῶν ἀμέσων ἢ ἐμμέσων φόρων διὰ μίαν ὠρισμένην χρονικὴν περίοδον, εἰδικαὶ ἀπαλλαγαι κατὰ τὴν φορολογίαὶν τοῦ εἰσοδήματος καὶ τῶν κερδῶν, κυρίως ὑπὸ μορφήν ἐπιταχυνομένης ἀποσβέσεως, εἰδικαὶ ἀπαλλαγαι διὰ προσόντα εὐρεσιτεχνίας, φορολογικαὶ ἀπαλλαγαι ἀπὸ τοὺς μισθοὺς τοῦ ξένου προσωπικοῦ, ἀπὸ δαπάνας ἐρευνῶν καὶ εἰδικαὶ μεταχειρίσεις κατὰ τὴν εἰσαγωγήν τοῦ ἀπαιτουμένου κεφαλαιουχικοῦ ἐξοπλισμοῦ. Γενικώτερον, ὅλα τὰ εἶδη τῶν φορολογικῶν ἀπαλλαγῶν, τὰ ὅποια ἀνεφέραμεν εἰς τὸ κεφάλαιον περὶ φόρων εἶναι δυνατὸν νὰ ἐφαρμοσθοῦν ἀκόμη καὶ εἰς εὐρύτεραν κλίμακα προκειμένου περὶ ξένων ἐπιχειρήσεων. Οὕτω, τὸ Πακιστὰν χορηγεῖ μίαν φορολογικὴν ἀπαλλαγὴν διαρκείας 4 ἐτῶν, ἡ δὲ ἐπιβάρυνσις τοῦ κόστους παραγωγῆς δι' ἐξόδων ἀποσβέσεων εἶναι δυνατὸν νὰ ἀναβληθῆ ἕως τῆς ἐκπνοῆς τῆς ἀνωτέρω περιόδου. Ἐπιπροσθέτως μερίσματα καταβαλλόμενα ἀπὸ ἐταιρείας, αἱ ὅποια ἀπολαμβάνουν τοῦ προνομίου τῶν φορολογικῶν ἀπαλλαγῶν, ἀπαλλάσσονται ἐν ὅλῳ ἢ ἐν μέρει ἀπὸ τὴν φορολογίαὶν τοῦ εἰσοδήματος. Οἱ μισθοὶ τῶν ξένων τεχνικῶν ἀπαλλάσσονται τῆς φορολογίας ἐπὶ δύο ἔτη. Ἡ Ἑθνικιστικὴ Κίνα τὴν 31 Αὐγούστου 1960 υἱοθέτησε νέα μέτρα διὰ τὴν προσέλκυσιν ξένων κεφαλαίων, ὅπως π.χ. ἡ αὐξήσις τῆς περιόδου τῆς φορολογικῆς ἀπαλλαγῆς ἀπὸ 3 εἰς 5 ἔτη, ἡ μείωσις τῶν φόρων ἐπὶ εἰσοδήματος ἐξ ἐπιχειρήσεων, παραχώρησις εἰδικῶν φορολογικῶν ἀπαλλαγῶν καὶ προνομίων εἰς ὠρισμένα εἶδη ἀποταμιεύσεως καὶ ἐπενδύσεως καὶ ἡ πρόβλεψις διὰ περιοδικὴν ἐπανεκτίμησιν τῶν στοιχείων τοῦ παγίου ἐνεργητικοῦ. Εἰς τὴν Βολιβίαν καὶ τὴν Χιλήν χορηγοῦνται ἀνάλογα πλεονεκτήματα καὶ παρέχονται ἐγγυήσεις διὰ μελλοντικὰ αὐξήσεις τῶν ἀμέσων φόρων. Ἡ Γουατεμάλα ἀντικατέστησε προγενέστερον νόμον περὶ κινήτρων διὰ νεωτέρου, ὁ ὁποῖος περιλαμβάνει ἀπαλλαγὰς ἀπὸ τοὺς εἰσαγωγικοὺς δασμοὺς καὶ ἀπαλλαγὰς ἀπὸ τὴν ἄμερον φορολογίαὶν διὰ περίοδον μέχρι 10 ἐτῶν (1).

4) *Μέτρα προστατευτικά.* Τὰ μέτρα ταῦτα ἀποσκοποῦν εἰς τὴν προστασίαν τῶν ξένων ἐπενδύσεων ἀπὸ διαφόρους κινδύνους, εἶναι δὲ ἐγγυήσεις διὰ ἔνδεχομένην ἀπαλλοτριώσιν εἰς τὸ μέλλον καὶ ἐπὶ μίαν ὠρισμένην χρονικὴν περίοδον καὶ ἐγγυήσεις δι' ἀποζημιώσιν εἰς τὴν περίπτωσιν ἐθνικοποιήσεως. Αἱ ἐγγυήσεις αὗται περιλαμβάνουν διατάξεις, αἱ ὅποια ρυθμίζουν τὰ συναλλαγματικὰ θέματα, τὰ ὅποια προκύπτουν ἐκ τῆς καταβολῆς ἀποζημιώσεων, προβλέψεις διὰ τὸν σχηματισμὸν διαιτησίας, ἡ ὅποια θὰ ρυθμίζῃ τυχὸν ἀναφυομένης διαφωνίας ἐπὶ τοῦ θέματος κ.ο.κ. Οὕτως, ἀρκεταὶ χῶροι ἀναγνωρίζουν τὴν ἀρχὴν τῆς δικαίας ἀποζημιώσεως εἰς περίπτωσιν ἀπαλλοτριώ-

1) United Nations, The promotion of the International flow of private capital E/3492, 18 May 1962, σελ. 78-79. Ἄ. Α. Φατούρου, "Ενθ' ἄνωτ., σελ. 76-77.

σεως. Ἡ γενική ἀρχή εὐρίσκεται συχνά καταχωρουμένη εἰς τὰ συντάγματα. Ἡ κυβέρνησις τοῦ Ἀφγανιστάν π.χ. ἐπρόκειτο νὰ εἰσαγάγῃ διὰ τῆς νομοθετικῆς ὁδοῦ τὸν θεσμόν τῆς διαιτησίας πρὸς καθορισμὸν τῆς ἀξίας τῆς ἐπιχειρήσεως εἰς περίπτωσιν ἐθνικοποιήσεως. Εἰς τὴν Ταϊλάνδην δίδεται ἀπόλυτος ἀσφάλεια ὅτι ἡ Κυβέρνησις δὲν θὰ καταφύγῃ εἰς ἐθνικοποίησιν τῶν ξένων ἐπιχειρήσεων. Ἄλλαι κυβερνήσεις δηλοῦν ὅτι θὰ ἀπόσχουν ἐκ τοιούτων πράξεων μόνον μίαν ὠρισμένην χρονικὴν περίοδον. Εἰς Καμπότζην τὸ χρονικὸν ὄριον τίθεται μεταξύ 10 - 30 ἔτη, ἐξαρτωμένου ἐκ τῆς σημασίας καὶ τῆς οἰκονομικῆς χρησιμότητος τῆς ὑπὸ κρίσιν ἐπιχειρήσεως. Εἰς τὴν Ἰνδονησίαν, οἱ ἐπενδυταὶ κεφαλαίων ἐξωτερικοῦ, ἀπὸ τοῦ 1958 καὶ ἐντεῦθεν ἠδύνατο νὰ λάβουν ἐγγυήσεις ἐναντι ἀπαλλοτριώσεων καὶ ἐθνικοποιήσεων διὰ εἴκοσιν ἔτη εἰς τὴν περίπτωσιν βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων. Ἡ Κεϊλάνη ἀνεκοίνωσεν ἐπίσης τὸ ἔτος 1958 ὅτι δὲν ἐσκέπτετο νὰ προβῇ εἰς ἐθνικοποιήσεις κατὰ τὰ ἐπόμενα 10 ἔτη. Ἡ Κυβέρνησις τοῦ Ἰσημερινοῦ ἐδήλωσεν ὅτι εἰς περίπτωσιν ἐθνικοποιήσεως μιᾶς βιομηχανίας, θὰ καταβάλλεται δικαία ἀποζημίωσις. Ἡ Βούρμα παρέχει ἀσφάλειαν ἐναντίον ἐθνικοποιήσεως. Εἰς περίπτωσιν ἐθνικοποιήσεως, ἡ ἀποζημίωσις θὰ καταβληθῇ εἰς τὸ ξένον συνάλλαγμα, τὸ ὁποῖον εἰσήχθη.

Σημειοῦται τέλος ὅτι ὅλα τὰ ἄλλα κίνητρα, τὰ ὁποῖα ἐφαρμόζονται διὰ τὴν προώθησιν τῆς ἐσωτερικῆς ἐπενδυτικῆς δραστηριότητος τῶν ἰδιωτῶν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπεκταθοῦν καὶ εἰς τὰς ξένας ἐπιχειρήσεις.

Ἀνεφέρθη ἤδη ὅτι ἡ πολιτικὴ προσελκύσεως ξένων κεφαλαίων εἶναι εὐρέως διαδεδομένη. Διὰ τὴν συμπλήρωσιν τῶν στοιχείων παραθέτομεν κατωτέρω ἓνα ἐνδεικτικὸν πίνακα νόμων καὶ κειμένων, ἀναφερομένων εἰς μέτρα ληφθέντα ἀπὸ ὠρισμένης χώρας, διὰ τὴν προσέλκυσιν ξένων κεφαλαίων. Ὁ κατάλογος αὐτὸς εἶναι ἐντελῶς ἐνδεικτικὸς διότι εἶναι δύσκολον νὰ ἀνεύρῃ καὶ νὰ περιγράψῃ τις τὰ σχετικὰ μέτρα τῶν διαφόρων χωρῶν τοῦ κόσμου (1).

Ἐκ τοῦ κατωτέρω πίνακος καθίσταται προφανές πόσον εὐρέως εἶναι διαδεδομένη ἡ πολιτικὴ προσελκύσεως ξένων κεφαλαίων. Χῶραι τῆς Ἀμερικῆς, τῆς Ἀφρικῆς, τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Εὐρώπης ἔχουν λάβει σειρὰν μέτρων διευκολυντικῶν, προστατευτικῶν καὶ ἐξασφαλιστικῶν διὰ τὸ ξένον κεφάλαιον. Τὰ μέτρα ταῦτα ἔχουν θεσπισθῆ εἴτε ὡς αὐτοτελῆ νομοθετικὰ κείμενα, ὅπως π.χ. ὁ νόμος 14222 τῆς 26 Αὐγούστου 1953 τῆς Ἀργεντινῆς, ἀναφερόμενος εἰς τὴν εἴσοδον ξένων κεφαλαίων πρὸς ἐπένδυσιν εἰς τὴν βιομηχανίαν καὶ τὰ μεταλλεῖα καὶ ὁ νόμος τοῦ 1967 τῆς Σαουδικῆς Ἀραβίας, ρυθμίζων τὴν ἐπένδυσιν ξένων κεφαλαίων, ἢ ἔχουν ἐνταχθῆ εἰς νομοθετικὰ κείμενα, θεσπισθέντα δι' ἄλλους λόγους ὅπως π.χ. εἶναι τὸ διάταγμα 3693 τῆς 25 Μαρτίου 1959 τῆς Ἀργεντινῆς, ἀναφερόμενον εἰς τοὺς κανόνας τοὺς διέποντας τὴν ἐγχώριον παραγωγὴν αὐτοκινήτων καὶ αἱ ρυθμίσεις εἰς τὸν κώδικα περὶ πετρελαίων τῆς Βολιβίας. Ἀπὸ τὸν πίνακα αὐτὸν διαφαίνεται ἐπίσης ἡ βούλησις τοῦ νο-

1) Διὰ περισσότερας λεπτομερείας ὄρα United Nations, The promotion of the international flow of private capital, 1960 καὶ 1962.

*Νόμοι και κείμενα αναφερόμενα εις την επένδυσιν ξένων κεφαλαίων εις ώρισμένας
ύπαναπτύκτους χώρας*

ΧΩΡΑΙ

Θεσπισθέντα μέτρα

- Ἀργεντινή:**
- 1) Νομοθετικὸν Διάταγμα ὑπ' ἀριθμ. 14630/44 τῆς 5 Ἰουνίου 1944 διὰ τὴν ἀνάπτυξιν καὶ προστασίαν τῆς Ἐθνικῆς Βιομηχανίας ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως, 10 Ἰουνίου 1944.
 - 2) Νόμος ὑπ' ἀριθμ. 14222 τῆς 26 Αὐγούστου 1953 διὰ τὴν εἴσοδον ξένων κεφαλαίων πρὸς ἐπένδυσιν εἰς τὴν βιομηχανίαν καὶ τὰ μεταλλεῖα (Ἐφημερὶς Κυβερνήσεως 28 Αὐγούστου 1953).
 - 3) Ἀπόφασις ὑπ' ἀριθμ. 1018/56, τοῦ Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν διὰ τὴν προβλεπομένην μείωσιν τῆς γενικῆς φορολογίας τοῦ εἰσοδήματος (ἄρθρον 82 — 84 Τ.Ο. 1956).
 - 4) Νόμος ὑπ' ἀριθμ. 14789 τῆς 10 Ἰουνίου 1959 δι' αὐξανόμενας φορολογικὰς ἀπαλλαγὰς δι' ἐπανεπενδύσεις.
 - 5) Νόμος ὑπ' ἀριθμ. 14780 τῆς 22 Δεκεμβρίου 1958 διὰ τὴν ρύθμισιν ἐπενδύσεων ξένων κεφαλαίων (Ἐφημερὶς τῆς Κυβερνήσεως 30 Δεκεμβρίου 1958).
 - 6) Νόμος 14781 τοῦ Δεκεμβρίου 1958 διὰ τὴν βιομηχανικὴν ἀνάπτυξιν.
 - 7) Διάταγμα 1421 τῆς 12 Φεβρουαρίου 1959 ἐπὶ τῶν κανόνων τῶν ἀφορώντων εἰς ἐγχώριον παραγωγὴν τρακτέρ.
 - 8) Διάταγμα ὑπ' ἀριθμ. 3693 τῆς 25 Μαρτίου 1959 ἐπὶ τῶν κανόνων τῶν ἀφορώντων εἰς τὴν ἐγχώριον παραγωγὴν αὐτοκινήτων.
 - 9) Νόμος ὑπ' ἀριθμ. 14773 τῆς 10 Νοεμβρίου 1958 περὶ πετρελαίων.

Βολιβία:

- 1) Νόμος τῆς 17 Ὀκτωβρίου 1945 ἐπὶ τῆς καταστάσεως τῶν ξένων ἐπενδύσεων, διορθωθείς τὴν 19 Αὐγούστου 1954 διὰ τοῦ decreto supremo ὑπ' ἀριθμ. 3812 καὶ τὴν 15ην Δεκεμβρίου 1956 διὰ τοῦ decreto supremo ὑπ' ἀριθμ. 4538.
- 2) Νόμος τῆς 16 Δεκεμβρίου 1960. Νόμος περὶ ἐπενδύσεων καὶ ὁδηγίαι διὰ τοὺς ἐπενδυτάς.
- 3) Κώδιξ περὶ πετρελαίων τῆς 25 Ὀκτωβρίου 1956.
- 4) Ρυθμίσεις εἰς τὸν Κώδικα περὶ πετρελαίων decreto supremo ὑπ' ἀριθμ. 4298 τῆς 24 Ἰανουαρίου 1956.

Βραζιλία:

- 1) Νόμος 1807 τῆς 7 Ἰανουαρίου 1953 ἐπὶ τοῦ ἐλέγχου τοῦ συναλλάγματος.
- 2) Νόμος 1942 τῆς 12 Αὐγούστου 1953, ἐξουσιοδοτῶν τὴν

- έκτελεστικήν εξουσίαν διὰ τὴν χορήγησιν παραχωρήσεων διὰ τὴν ἴδρυσιν βιομηχανίας τσιμέντου εἰς τὴν χώραν.
- 3) Νόμος ὑπ' ἀριθμ. 2132 τῆς 11 Δεκεμβρίου 1953 παραχωρῶν φορολογικὰς ἀπαλλαγὰς εἰς ἑταιρίας ἀλουμινίου.
 - 4) Ὅδηγίαι ὑπ' ἀριθμ. 113 τῶν συναλλαγματικῶν ἀρχῶν τῆς 15 Ἰανουαρίου 1955 σχετιζόμεναι μὲ τὴν εἰσαγωγὴν κεφαλαιουχικῶν ἀγαθῶν χρηματοδοτουμένων διὰ ξένου συναλλάγματος.
 - 5) Νόμος ὑπ' ἀριθμ. 2993 τῆς 6 Δεκεμβρίου 1956 παραχωρῶν φορολογικὰ προνόμια εἰς τὰς ἑταιρείας αὐτοκινήτων.
 - 6) Νομοθετικὸν Διάταγμα ὑπ' ἀριθ. 42820 τῆς 16 Δεκεμβρίου 1957 παρέχων κανονισμοὺς τῶν συναλλαγματικῶν συναλλαγῶν (Diario Oficial 16 Δεκεμβρίου 1957).
 - 7) Μεταλλευτικὸς Κώδιξ, Νομοθετικὸν Διάταγμα ὑπ' ἀριθμ. 1985 τῆς 27 Ἰανουαρίου 1940, ὡς συνεπληρώθη μέχρι τοῦ 1946.
 - 8) Νόμος ὑπ' ἀριθμ. 2004 τοῦ Ὀκτωβρίου 1953 περὶ πετρελαίων.
 - 9) Νόμος ὑπ' ἀριθμ. 2597 τῆς 12 Σεπτεμβρίου 1955 σχετιζόμενος μὲ τὴν ἰδιοκτησίαν φυσικῶν πλουτοπαραγωγικῶν πηγῶν.

Χιλή :

- 1) Νομοθετικὸν Διάταγμα 11.151 τῆς 5 Φεβρουαρίου τοῦ 1953 διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τῆς βιομηχανίας.
- 2) Νομοθετικὸν Διάταγμα 439 τῆς 4 Φεβρουαρίου τοῦ 1954 ἐπὶ τῶν ἐξαίρεσεων διὰ τὴν εἴσοδον καὶ ἐπένδυσιν ξένων κεφαλαίων.
- 3) Νομοθετικὸν Διάταγμα 258 τῆς 30 Μαρτίου 1960 διὰ τοῦ ὁποίου θεσπίζονται κανόνες σχετικοὶ μὲ τὴν ἐπένδυσιν ξένων κεφαλαίων εἰς τὴν Χιλήν.

Αἰθιοπία :

Ἀγροτική καὶ Βιομηχανική διακήρυξις ὑπ' ἀριθμ. 145 τοῦ 1954, ἡ ὁποία προβλέπει φορολογικὰς ἀπαλλαγὰς διὰ τὰ εἰσαγόμενα μηχανήματα καὶ κεφαλαιουχικὸν ἐξοπλισμὸν ἐν γένει.

Γκάνα :

Νόμος τοῦ 1959 ἀναφερόμενος εἰς τὰς πρωτοποριακὰς βιομηχανίας.

Λιβύη :

Νόμος 51 τῆς 23 Σεπτεμβρίου τοῦ 1956 σχετιζόμενος μὲ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς Ἐθνικῆς Βιομηχανίας.

ΧΩΡΑΙ

Θεσπισθέντα μέτρα

- Ἀφγανιστάν :** Νόμος τῆς 13 Μαΐου τοῦ 1959 διὰ τὴν ἐνθάρρυνσιν τοῦ ἰδιωτικοῦ κεφαλαίου εἰς τὸ Ἀφγανιστάν.
- Ἰσραήλ :** Νόμος ὑπ' ἀριθμ. 5719 τοῦ 1959, ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ Νόμου τῆς 27 Μαρτίου 1961 διὰ τὴν ἐνθάρρυνσιν τῶν ἐπενδύσεων.
- Ἰράν :** Νόμος τῆς 29 Νοεμβρίου τοῦ 1955 ἀναφερόμενος εἰς τὴν ἐνθάρρυνσιν καὶ προστασίαν ξένων ἐπενδύσεων εἰς τὸ Ἰράν.
- Ἰνδία :** 1) Νόμος 65 τοῦ 1951 ἀναφερόμενος εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας.
2) Νόμος ὑπ' ἀριθμ. 67 τοῦ 1957 περὶ μεταλλείων καὶ ὀρυχείων.
- Φιλιππῖναι :** Νόμος 3127 τῆς 27 Ἰουνίου 1961. Βασικὸς Βιομηχανικὸς Νόμος.
- Σαουδική Ἀραβία :** Νόμος τοῦ Ἀπριλίου τοῦ 1957, ρυθμίζων τὴν ἐπένδυσιν ξένων κεφαλαίων.
- Ἰρλανδία :** 1) Νόμος τοῦ 1958 περὶ βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως καὶ ἐνθαρρύνσεως τῶν ξένων κεφαλαίων.
2) Νόμος τοῦ 1952 καὶ 1957 διὰ τὰς ὑπαναπτύκτους περιοχάς.
3) Νόμος περὶ βιομηχανικῶν χορηγήσεων τοῦ 1959.
4) Πράξις τοῦ 1940 περὶ ἀναπτύξεως τῶν μεταλλείων.
- Ἰσπανία :** 1) Νομοθετικὸν Διάταγμα 16/1959 τῆς 27 Ἰουλίου 1959 περὶ ξένου κεφαλαίου ἐπενδυομένου εἰς ἰσπανικὰς ἐπιχειρήσεις.
2) Διατάγματα τῆς 30 Σεπτεμβρίου 1959 καὶ 24 Δεκεμβρίου 1959 συμπληρώνοντα τὸ ἀνωτέρω Νομοθετικὸν Διάταγμα.
- Ἑλλάς :** 1) Νομοθετικὸν Διάταγμα 2687 τῆς 31 Ὀκτωβρίου 1953, περὶ ἐπενδύσεως καὶ προστασίας κεφαλαίων ἐξωτερικοῦ.
2) Νόμος ὑπ' ἀριθμ. 4171/1961 περὶ λήψεως γενικῶν μέτρων διὰ τὴν ὑποβοήθησιν τῆς ἀναπτύξεως τῆς οἰκονομίας τῆς χώρας.
3) Ν.Δ.4256/1962 περὶ ἰδρύσεως καὶ ἐπεκτάσεως βιομηχανικῶν καὶ βιοτεχνικῶν καὶ ἄλλων τινῶν διατάξεων.
4) Α.Ν. 89/1967, περὶ ἐγκαταστάσεων ἐν Ἑλλάδι ἄλλοδαπῶν ἐμποροβιομηχανικῶν ἐταιρειῶν.
5) Α.Ν. 412/1968 περὶ τροποποιήσεως τῶν διατάξεων τοῦ ἄρθρ. 7 παρ. 1 καὶ 2 τοῦ νόμου 4172/1961 «περὶ λήψεως γενικῶν μέτρων διὰ τὴν ὑποβοήθησιν τῆς ἀναπτύξεως τῆς οἰκονομίας τῆς χώρας».

μοθέτου διὰ τὴν ἐνίσχυσιν ὠρισμένων κλάδων καὶ τὴν στροφὴν τῶν ἐπενδύσεων πρὸς σαφῶς καθωρισμένους τομεῖς, ὅπως εἶναι ἡ βιομηχανία γενικῶς καὶ τὰ μεταλλεῖα ἢ ὁ κλάδος τῶν πετρελαιοειδῶν ἢ τῶν αὐτοκινήτων, ἢ τὴν ἀνάπτυξιν ὠρισμένων περιοχῶν ὡς συμβαίνει εἰς τὴν Ἴρλανδίαν.

Ἡ ἐκτίμησις τῆς ἀποτελεσματικότητος τῶν κινήτρων προσελκύσεως ξένων κεφαλαίων θὰ ἔδει νὰ καλύπτῃ δύο πλευρὰς τοῦ προβλήματος. Ἦτοι πρῶτον ἔαν τὸ διεθνὲς ἐπιχειρηματικὸν κεφάλαιον ἐστράφη εἰς μεγάλην κλίμακα πρὸς τὰς ἀναπτύκτους χώρας συνεπιεῖα τῶν ληφθέντων μέτρων ἐκ μέρους τῶν χωρῶν εἰσδοχῆς καὶ ἐκ μέρους τῶν χωρῶν προελεύσεως καὶ δεύτερον ἔαν ἔλαβε τὴν μορφήν, ἢ ὅποια προσιδίαζε εἰς ἐκάστην περίπτωσιν, εἰς τρόπον ὥστε νὰ δημιουργήσῃ ὅλας τὰς διαρθρωτικὰς μεταβολὰς εἰς τὴν οἰκονομίαν τῆς χώρας καὶ νὰ κινήτοποίησῃ ταύτην πρὸς αὐτοτροφοδοτούμενην διαδικασίαν ἀναπτύξεως. Καὶ εἰς τὴν μίαν καὶ εἰς τὴν ἄλλην περίπτωσιν τὰ δεδομένα δὲν εἶναι ἀρκούντως ἐνθαρρυντικά. Παρὰ τὰς προσπαθείας, αἱ ὅποια κατεβλήθησαν κατὰ τὴν τελευταίαν κυρίως δεκαετίαν διὰ τὴν εἰς μεγαλυτέραν κίνησιν ἐπιχειρηματικῶν κεφαλαίων πρὸς τὰς ὑπαναπτύκτους χώρας, τὰ ἀποτελέσματα δὲν ὑπῆρξαν ἱκανοποιητικά. Οὕτως, ἓνα μεγάλο μέρος τῆς κινήσεως κεφαλαίων λαμβάνει χώραν μεταξὺ τῶν ἀνεπτυγμένων χωρῶν, αἱ ὅποια προσφέρουν μεγαλυτέραν ἀσφάλειαν, μεγάλας ἀγορὰς καὶ καλυτέρας εὐκαιρίας ἐπενδύσεων. Ἐνα ἄλλο μεγάλο τμῆμα ἀπορροφᾶται ἀπὸ τὰς ἀναπτυσσομένης χώρας ὅπως εἶναι ἡ Αὐστραλία, ὁ Καναδᾶς καὶ ἡ Νοτιοαφρικανικὴ Ἐνωσις. Αἱ χῶραι μὲ χαμηλὸν εἰσόδημα ἀπορροφοῦν μικρὸν τμῆμα ἐκ τῶν ξένων κεφαλαίων. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν αἱ ξένοι ἐπενδύσεις στρέφονται πρὸς τὰς χώρας, αἱ ὅποια διαθέτουν ἀφθόνους φυσικοὺς πόρους, πετρέλαια, μεταλλεύματα κλπ. διὰ τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν φυσικῶν αὐτῶν πόρων. Ὡς ἔχει παρατηρηθῆ κατ' ἐπανάληψιν, κατὰ τὴν μεταπολεμικὴν περίοδον ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία τῶν βιομηχανικῶν χωρῶν δεικνύει μικρὰν προτίμησιν πρὸς τὰς ὑπαναπτύκτους χώρας (1). Κατὰ τὴν περίοδον 1946 - 1960 ἐπὶ συνολικῶν ἐπενδύσεων ἀμερικανικοῦ κεφαλαίου 27,5 δισεκ. δολλαρίων μόνον 8,5 δισεκ. δολλαρίων, ἤτοι τὸ 31 % περίπου ἐποποθετήθησαν εἰς χώρας μὲ χαμηλὸν εἰσόδημα καὶ ἐκ τούτων πάλιν τὰ 6,3 δισεκ. δολλάρια ἀντιπροσωπεύουν ἐπενδύσεις εἰς τὴν Λατινικὴν Ἀμερικὴν. Ἀνάλογοι παρατηρήσεις ἰσχύουν καὶ διὰ τὰς ἐπενδύσεις γερμανικοῦ κεφαλαίου.

Ἡ ροὴ τῶν ἰδιωτικῶν κεφαλαίων προσδιορίζεται συνήθως ἀπὸ ἐμπορικὰς θεωρήσεις τῆς καταστάσεως. Παρὰ τὴν χορήγησιν εἰδικῶν κινήτρων ὑπὸ μορφήν ἐγγυήσεων, ἔναντι ἐθνικοποιήσεων, παρὰ τὴν χορήγησιν τῶν φορολογικῶν ἀπαλλαγῶν, ἐπιταχυνομένης ἀποσβέσεως, ἢ εἰδικῆς μεταχειρήσεως

1) Ζ. Ζολώτας, "Ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 14. United Nations, The International flow of private capital — 1956 - 1958, New York 1959, σελ. 11. Ὁμοίως, 1959-61, σελ. 4 καὶ 20. Roy Preiswerk, La protection des investissements privés dans les traités bilatéraux, Zurich 1963, σελ. 76-95. O.C.D.E., «Déclaration de M. Thorkil Kristensen sur les problèmes de l'aide au développement», Communiqué de Presse, Paris, 25 Novembre 1966.

ἀναφερομένης εἰς τὸν ἐπαναπατρισμὸν τῶν κεφαλαίων ἢ τὴν ἐξαγωγήν τῶν κερδῶν, τὸ ἰδιωτικὸν κεφάλαιον ἔλκεται κυρίως ἀπὸ τὰς προσδοκίας μεγάλων καὶ ἀσφαλῶν προσόδων, τὰς ὁποίας ἐξασφαλίζουν αἱ περιοχαὶ μὲ μακρὰν ἐπιχειρηματικὴν δραστηριότητα καὶ ἰσχυροὺς συναλλακτικοὺς δεσμοὺς μὲ τὴν χώραν ἐξαγωγῆς κεφαλαίων (1). Βεβαίως ἡ στάθμισις τῶν ἐπιδράσεων τῆς πολιτικῆς τῶν κινήτρων διὰ τὴν ροὴν τῶν ἰδιωτικῶν ἐπενδυτικῶν κεφαλαίων καὶ τὴν συμβολὴν τούτων εἰς τὴν προώθησιν τῆς ἀναπτύξεως τῶν ὑπαναπτύκτων χωρῶν δὲν δύναται νὰ πραγματοποιηθῇ μετὰ πληρότητος καὶ σαφηνίας. Αἱ ἐγγυήσεις, τὰ διάφορα νομικὰ μέτρα, τὰ φορολογικὰ καὶ τὰ πιστωτικὰ κίνητρα, αἱ προστασίαι πάσης φύσεως δὲν δύναται νὰ λύσουν τὰ προβλήματα τῶν ἐπενδύσεων εἰς τὰς ὑπαναπτύκτους χώρας (2). Μόνον τὰ κίνητρα, χωρὶς τὴν ὑπαρξιν καὶ ἄλλων εὐνοϊκῶν παραγόντων, ὡς εἶναι ἡ πολιτικὴ σταθερότης μιᾶς χώρας, ἡ δυνατότης ἀσκήσεως πιέσεως πρὸς διασφάλισιν τῶν συμφερόντων τοῦ ἐπενδυτοῦ, τὰ νομικὰ πλαίσια τῆς ἐπιχειρηματικῆς δραστηριότητος, ὁ τρόπος λειτουργίας τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν, ἡ νομοθετικὴ ρύθμισις τῶν ἐπὶ μέρους προβλημάτων τῶν κατ' ἰδίαν κλάδων τῆς οἰκονομίας, τὸ γενικὸν ἐπενδυτικὸν ἐπιχειρηματικὸν κλίμα, ἡ διάθεσις τοῦ κοινοῦ πρὸς τοὺς ξένους ἐπενδυτὰς καὶ πολλοὶ ἄλλοι οἰκονομικοί, πολιτικοί, θεσμικοί, κοινωνικοὶ καὶ ψυχολογικοὶ παράγοντες ἀσκοῦν μεγάλην καὶ συχνὰ ἀποφασιστικὴν ἐπιρροὴν ἐπὶ τῶν διαθέσεων τῶν ξένων ἐπενδυτῶν δι' ἀνάληψιν ἀξιολόγων προσπαθειῶν εἰς τὰς ὑπαναπτύκτους χώρας.

Ὁ ἰσχυρὸς ἐθνικισμὸς ὁ ὁποῖος ἀναπτύσσεται εἰς πολλὰς ὑπαναπτύκτους περιοχὰς ἐνίοτε εἶναι ἰσοδύναμος, πρὸς ἀντίθεσιν ἔναντι τῶν ξένων ἐπιχειρήσεων τὰς ὁποίας θεωροῦν ὡς συνέχισιν τοῦ ἀποικιακοῦ συστήματος (3). Αἱ ἐσωτερικαὶ ἐξ ἄλλου πολιτικαὶ μεταβολαὶ εἰς πολλὰς ὑπαναπτύκτους χώρας καὶ ἡ ἐθνικοποίησις ξένων ἐπιχειρήσεων εἰς ἄλλας, συνετέλεσαν εἰς τὴν ἀπροθυμίαν τῶν ξένων κεφαλαίουχων δι' αὐξανομένης ἐπενδύσεις εἰς ὑπαναπτύκτους χώρας.

Ἐξ ὧν αὐτῶν τῶν λόγων δὲν εἶναι βέβαιον εἰς ποίαν ἔκτασιν διογκῶνται ἡ ροὴ κεφαλαίων ἀπὸ τὰς ἀνεπτυγμένας πρὸς τὰς ὑπαναπτύκτους χώρας, ὡς ἀποτέλεσμα τῆς πολιτικῆς τῶν κινήτρων (4).

Ἡ πολιτικὴ τῶν κινήτρων εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ ἔχη ὠρισμένα ἀποτελέσματα ὅταν γίνεταί ἀπὸ χώρας αἱ ὁποῖαι διαθέτουν ἀφθονον καὶ καλῆς

1) United Nations, International flow of long term capital and official donations, 1960 - 62, New York 1964, σελ. 23.

2) Α. Α. Φατούρου, Νομικὰ Προβλήματα Προστασίας καὶ Προσελκύσεως ξένων ἰδιωτικῶν ἐπενδύσεων, ΚΕΠΕ, Ἀθῆναι 1965, σελ. 70-71.

3) A. Basch, Financing Economic Development, London 1964, σελ. 296.

4) N. Kaldor, «The role of taxation in economic development» εἰς Fiscal Policy for economic growth in Latin America, Joint tax program, Baltimore 1965, σελ. 73 καὶ 83.

ποιότητας μεταλλευτικόν πλοῦτον (1). Ἐν τοιαύτῃ ὁμως περιπτώσει ἡ συμβολή τοῦ ξένου κεφαλαίου διὰ τὴν δημιουργίαν βασικῶν διαρθρωτικῶν ἀλλαγῶν καὶ τὴν κινητοποίησιν τῆς οἰκονομίας δέον νὰ θεωρεῖται περιορισμένη.

Ἄπὸ τὰς προηγουμένας παρατηρήσεις δὲν πρέπει νὰ νομισθῇ ὅτι ἡ πολιτικὴ προσελκύσεως ξένων κεφαλαίων εἶναι ἄνευ οὐδενὸς ἀποτελέσματος. Διὰ τὴν καλλιτέραν ἐν τούτοις ἀποτελεσματικότητά ταύτης εἶναι ἀπαραίτητον νὰ ἐντάσσεται εἰς ἓν γενικὸν πρόγραμμα οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως, μὲ συντονισμένον σύστημα σκοπῶν καὶ μέσων, μὲ σαφεῖς προδιαγραφὰς τῶν τομῶν πρὸς τοὺς ὁποίους εἶναι ἐπιθυμητὴ ἡ στροφὴ τῶν ξένων κεφαλαίων καὶ τῶν ὄρων καὶ προϋποθέσεων ὑπὸ τοὺς ὁποίους δέον νὰ ἐργασθῶν ταῦτα. Διὰ τὴν ἀποφυγὴν ἀντιδικίων μετὰ τοῦ ἐγχωρίου κεφαλαίου θὰ πρέπει ὑπὸ ὄρισμένους ὄρους καὶ προϋποθέσεις νὰ εὐθυγραμμίζονται μὲ τὰ ἰσχύοντα διὰ τὴν ἐγχώριον ἐπιχειρηματικὴν δραστηριότητα (2). Ἀπαραίτητον τυγχάνει περαιτέρω νὰ γίνῃ συγκέντρωσις τῆς προσπάθειας πρὸς σαφῶς καθωρισμένους ὑπὸ τοῦ προγράμματος ἀναπτύξεως κλάδους. Τὰ κίνητρα δι' ἀμέσους βιομηχανικὰς ἐπενδύσεις δέον νὰ εἶναι ἰσχυρότερα τῶν κινήτρων διὰ δανειακὰ κεφάλαια, δοθέντος ὅτι τὰ πλεονεκτήματα τῶν πρώτων εἶναι καταφανῶς ἀνώτερα τῶν δευτέρων.

Θὰ πρέπει νὰ σημειωθῇ ὅτι ἔχουν γίνῃ πολλῶν εἰδῶν προτάσεις διὰ τὴν διευκόλυνσιν τῆς κινήσεως τῶν ξένων κεφαλαίων, ὡς εἶναι οἱ κώδικες ἐπενδύσεων, τὰ πολυμερῆ συστήματα ἐγγυήσεων, αἱ διεθνεῖς συνεργασίαι κλπ. Εἶναι δύσκολον νὰ σταθμισθῶν αἱ ἐνδεχόμεναι ἐπιδράσεις μιᾶς τοιαύτης πολιτικῆς. Εἶναι πάντως δυνατόν νὰ μελετηθῇ ἡ λειτουργία των καὶ νὰ συγκριθῶν τὰ πλεονεκτήματα τὰ ὁποῖα ἐνδεχομένως παρουσιάζουν (3).

Ἐκτὸς ὁμως ἀπὸ τὰ μέτρα τὰ ὁποῖα λαμβάνουν διὰ τὴν προσέλκυσιν ξένων κεφαλαίων αἱ χῶραι εἰσοδοχῆς, καὶ αἱ χῶραι ἀπὸ τὰς ὁποίας προέρχονται τὰ κεφάλαια λαμβάνουν εἰδικὰ μέτρα διὰ τὴν προστασίαν τῶν ἐπενδυτῶν εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Οὕτως, αἱ χῶραι αὐταὶ παρέχουν ὄρισμένας διοικητικὰς διευκολύνσεις, παρέχουν δάνεια μὲ χαμηλὸν ἐπιτόκιον εἰς ἐπιχειρήσεις, αἱ ὁποῖαι ἐπενδύουν εἰς τὸ ἐξωτερικόν, φορολογικὰς ἀπαλλαγὰς καθὼς καὶ μέτρα προστασίας ἀπὸ διαφόρων εἰδῶν κινδύνους. Αἱ φορολογικαὶ ἀπαλλαγαὶ ἀναφέρονται εἰς τὸ εἰσόδημα τὸ ὁποῖον ἀπεκτήθη εἰς τὸ ἐξωτερικόν, εἰς τὰ κέρδη ἀπὸ ἐργασίας εἰς τὸ ἐξωτερικόν, εἰς κέρδη ἀποκτηθέντα καὶ ἐπανεπενδυθέντα εἰς τὸ ἐξωτερικόν κλπ. Εἰς τὰ μέτρα προστασίας ἀπὸ διαφόρους κινδύνους ὑπάγεται ἡ ἀσφάλισις τῶν ἐπενδύσεων ἐναντίον κινδύνων πολέμων, ἐθνικοποιήσεως, μὴ μετατρεψιμότητος τῶν νομισμάτων, ἡ ἀσφάλισις δανείων πρὸς ξένας χώρας ἐναντίον κινδύνων ἀδυναμίας πληρωμῆς ἐκ μέρους τῆς χώρας εἰσοδοχῆς κ. ο. κ. Οὕτως, ἡ Ὀμοσπονδιακὴ Δημοκρατία τῆς Γερ-

1) N. Kaldor, ἔνθ. ἀνωτ., σελ. 83.

2) Λυκ. Παπαδόπουλος, «Προσέλκυσις ἀμέσων ἐπενδύσεων», Οἰκονομικὸς Ταχυδρόμος, 19 Αὐγούστου 1965, ἀριθ. 592, σελ. 629.

3) Α. Α. Φατούρος, ἔνθ. ἀνωτ. σελ. 74.

μα νίας χορηγεί ειδικά φορολογικά προνόμια πρὸς τὰ κεφάλαια τὰ ἐπενδύομενα εἰς ὑπαναπτύκτους χώρας, ἂν χαρακτηρισθοῦν ὅτι ἀποτελοῦν συνεισφοράν εἰς τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν, δικαιολογοῦσαν τὰς εἰδικὰς φορολογικὰς μεταχειρίσεις. Διὰ παλαιότερων μέτρων ἡ Γερμανικὴ Κυβέρνησις ἀνελάμβανε τὴν ἐγγύησιν ἰδιωτῶν ἐπενδυτῶν ἐναντίον πολιτικῶν κινδύνων. Ἡ Κυβέρνησις τῆς Ἰαπωνίας προστατεύει τοὺς ἐπιχειρηματίας ἀπὸ ἐνδεχομένην ἀπώλειαν κεφαλαίων καὶ δέσμευσιν κερδῶν εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας τὸ πρόγραμμα ἐγγυήσεως τῶν ἐπενδύσεων τῆς International Cooperation and administration παρέχει τὴν δυνατότητα εἰς τοὺς ἐπενδυτὰς νὰ λάβουν κυβερνητικὴν ἐγγύησιν διὰ μὴ ἐμπορικοὺς κινδύνους διὰ τὰς ἐπενδύσεις εἰς χώρας, αἱ ὁποῖαι ἔχουν ὑπογράψει συμφωνίαν ἐγγυήσεως τῶν ἐπενδύσεων μὲ τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας. Εἰς τὴν Ἀγγλίαν τὸ ἔτος 1957 ἐδημιουργήθη διὰ νόμου νέα κατηγορία φορολογουμένων, ἐκείνων οἱ ὁποῖοι ἀναλαμβάνουν ὑπερπόντιους ἐπιχειρήσεις. Οἱ ἐπιχειρηματίαι αὗτοι ὑπόκεινται εἰς φορολογίαν μόνον διὰ κέρδη διανεμόμενα εἰς τὴν Μεγάλην Βρετανίαν.

Διὰ τὴν ἀποτελεσματικότητα τῶν μέτρων προωθήσεως ἐξαγωγῆς κεφαλαίων ἰσχύουν περίπου τὰ προαναφερθέντα περὶ μέτρων προσελκύσεως ξένων κεφαλαίων. Παρατηρεῖται ἐν τούτοις εἰδικώτερον, ὅτι ταῦτα δεόν νὰ εἶναι γενικοῦ χαρακτῆρος χωρὶς διάκρισιν εἰς τὴν φορολογίαν τῶν εἰσοδημάτων, προερχομένων ἀπὸ ἐπενδύσεις εἰς διαφόρους χώρας, ἐκτὸς ἐὰν ἡ πολιτικὴ τῆς χώρας ἐξαγωγῆς στρέφεται εἰδικῶς πρὸς συγκεκριμένην κατεύθυνσιν. Εἶναι ἀπαραίτητον περαιτέρω νὰ συντονισθοῦν αἱ προσπάθειαι διὰ τὴν ἀποφυγὴν τῆς διπλῆς φορολογίας. Μία συνεργασία μεταξὺ τῶν χωρῶν ἐξαγωγῆς καὶ τῶν χωρῶν εἰσδοχῆς τῶν κεφαλαίων θὰ ἐξησφάλιζε καλλίτερον τοὺς ὅρους καὶ τὰς προϋποθέσεις κινήσεως τούτων καὶ θὰ καθίστα περισσότερο ἀποτελεσματικὴν τὴν ἀντίστοιχον πολιτικὴν κινήτρων τῶν χωρῶν ἐξαγωγῆς ὅσον καὶ τῶν χωρῶν εἰσαγωγῆς ξένων κεφαλαίων (1).

(Συνεχίζεται)

1) Chambre de Commerce International, Politiques fiscales au service du commerce et du développement, Paris 1966, σελ. 9 καὶ 13.